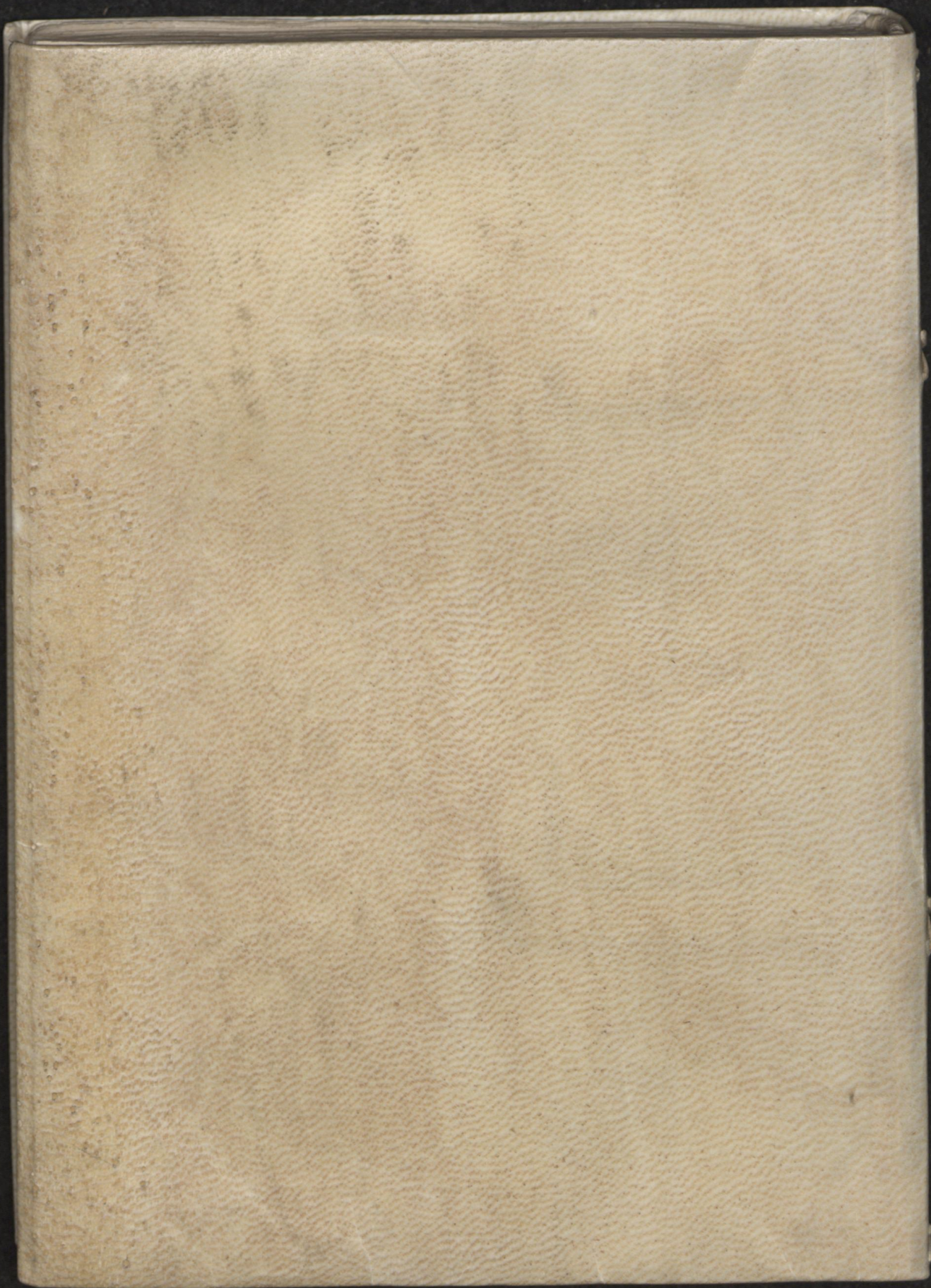

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL 1.6.429

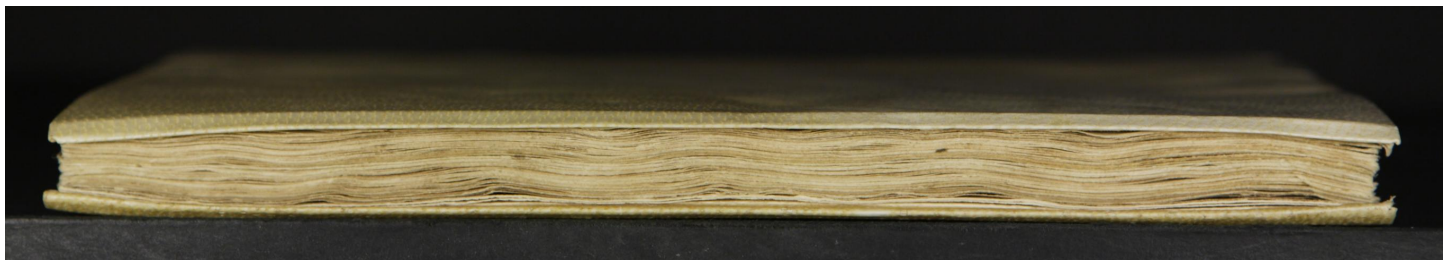

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.429

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.429

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.429

FRANCISCI
CAESARIS AVGVSTI
MVNIFICENTIA.

1.6.429

16.429

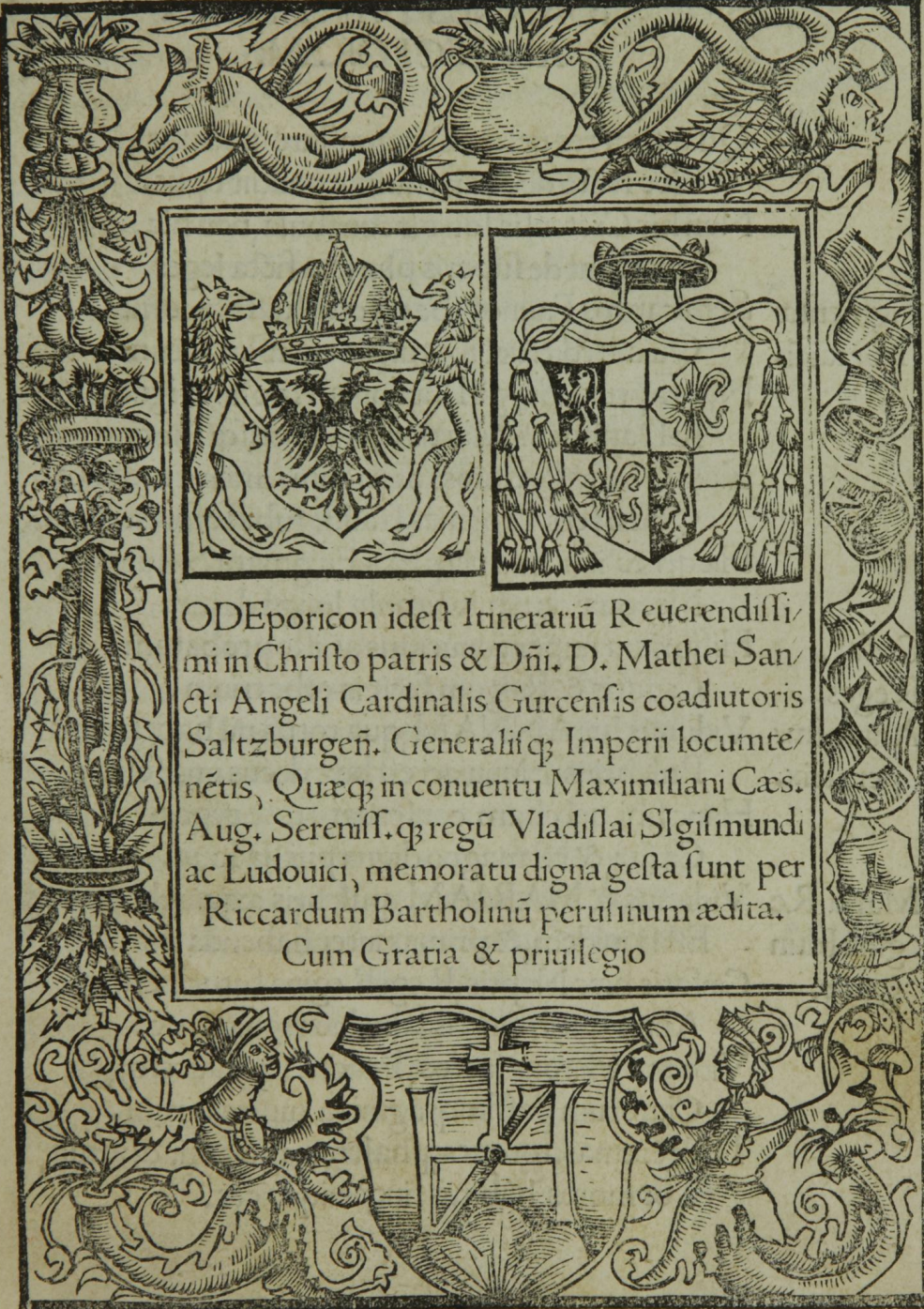
A

XIII
GVRC
1515

2 M 1

16429

ODEporicon idest Itinerariū Reuerendissi-
mi in Christo patris & Dñi. D. Mathei San-
cti Angeli Cardinalis Gurcensis coadiutoris
Saltzburgen. Generalisq; Imperii locumte-
nētis, Quæq; in conuentu Maximiliani Cæs.
Aug. Sereniss. q; regū Vladislai Slgismundi
ac Ludouici, memoratu digna gesta sunt per
Riccardum Bartholinū perusinum ædita.
Cum Gratia & priuilegio

IOANNES DANTISCVS.
AD LECTOREM.

Quantum res ueræ fictis præstare uidentur,
Hoc recto doctum tramite pandit opus.
Non hic Cretenſis Iouis incunabula, non hic
Quæ ſunt de ſuperis plurima ficta leges.
Figmenta Poetarũ. Semicapros Faunos, Satyrosq; fuiſſe bicornes
Quis credit? uel tot turpia monſtra Deum.
Non raptum Stygii Prædonis, Apollinis ignes
In Daphnem, Martis nec Venerisq; thorum
Non Diomedis equos, non illum Græcia mendax
Quem fert Troianas fraude ſubiſſe fores.
Hicq; nec inuenies perplexa Enigmata Sphingos,
Nec quæ de nihilo fabula longa datur.
Cæſar. Historiam nuper conuentus at iſte probatam
Reges. Cæſaris & Regum fecit in orbe trium.
Anna Im- Vidimus hic ANNAM, qua totus nil habet orbis
peratrix. Pulchrius, Hunniaci eſt hæc decus una ſoli.
Hanc ſibi, uel charo conſeruat forte nepoti
Cæſar, & eſt magno digna puella Ioue.
Maria Re Vidimus & MARIAM, pulchris æquanda deabus,
gina Hun- Eſt ſiquidem, & primas inter habenda deas.
gariæ. Cæſaris hæc Neptis, Regi Regina futura eſt,
Annis qui in teneris iam duo regna tenet.
Vidimus Heroas ſacros, Procereſq; Ducesq;
Clarorum paſſimq; agmina multa uirum.
Tot gemmas, torques, phaleras, radiantiaq; arma,
Tot mores, habitus, ingeniique uices.

11
Tot ludos etiam, spectacula pulchra, Triumphos
Et quæ non ætas uiderat ulla prius.

Cuncta ut conspexit Riccardus scripsit ad unguem,
Delitium certe posteritatis erit.

Riccard⁹
Bartholi
nus.

Seu stricto incedit Vates pede, siue soluto

Orator, nemo cultior esse potest.

Hoc iter ut duxit Princeps Gurcensis ab urbe

Augusta, uideas, gesta q; cuncta lege.

Cardinalis
Gurcen

Tunc primum dices uiuas, pater inclyte, uiuas,

Cardinei specimen uiue decusq; chori.

Et merito laudes uni huic sunt undiq; dandæ,

Omnis nam fuerat fons & origo boni.

Solus hic inflexit sensus, Regumq; potentum

Pectora multorum cordaq; dura uirum.

Christicolis solus diuino numine fultus,

In terris pacem post fera bella dedit.

Huic ætas debet præsens, & postera multum,

Tempore quod paruo commoda magna tulit.

Per quæ nunc noster recte componitur orbis,

Ex omni cedit parteq; Martis amor.

Et crucis infidos propere ducetur in hostes.

Qui, Iouis hinc quid sint, experientur, Aues.

Aquilæ.

Fœderis hic formam nosces, pactosq; hymenæos

Cunctaq; conuentus istius acta scies.

Nil finit intactum ueri quod res habet in se

Ante oculos plane singula gesta locat.

Res scitu digna est, nec enim reor esse, potest nec

In toto quicquam gratius orbe legi.

A ii

Reuerendissimo in Christo patri & Dño D. Bernardo
Sanctæ Mariæ in porticu Diacono Cardinali, Dño ac
benefactori Colendissimo, Riccardus Bartho/
linus Mancipium, felicitatē optat.

ANCEPS eram Reuerendissime D. Cui mearum lu/
cubrationū munus dedicarē, sed cum Reuerēdissimus
Gurcensis numē meū, & tuæ Reuerēdissimæ D. amā/
tissim⁹, pomeridianus cœnaret, atq; diuinas tui laudes
uberrime extolleret, in quas uolēs inciderat, & inuitus
ab iis retrahi uidebatur, arbitratus sū, et illi, si hæc sub
auspicio tuo æderent, gratissimū fore, & tibi, quē glo/
ria rex, ab ipso prudenter, feliciterq; gestarū, sūmo pe/
lætariputo, non iniucundū. Accipe igit⁹ Reuerendis.
Gurcen. Odeporicon, ac Maximiliani Cæsaris semp
Augusti Triūq; potētissimorū regū VLadislai, SIGis/
mundi, Ludouici, cōuentū memorabilē, rerumq; ma/
gnarū seriē, ita breuiter a me exaratā, ut nec dispēdiū
operis fastidire possit, nec noscēdi cupidos dānosa offē/
dat cōcinnitas. At in quædā diuerti, quæ si auribus tu/
is digna uidebunt, de reliquis quoq; benemerit⁹ existi/
mari potero. Illud autē mihi suauissimū erit, Te in hoc
libello, in quem nihil perperā, nisi fallor, cōgessi, reper/
turū esse, Quāta scilicet Reuerēdis. Gurcen. industria
prudentia, animiq; excellētia extiterit. Quotq; is etiā
cum terra, tū aquis labores exanclauerit, quoties æstu/
arit, alseritq; ut tātī Impatoris, tot regū fœdus, affini/
tatesq; cōiungeret. Quæ quidē & si ppter rex magni/
tudinē prius ægre credebant, nūc, cum tuo cōsecrata
nomini, prodeant, puto & æuo nostro, & apud poste/
ros, cū sincere a me scripta sint, fide oīno nō caritura.

LIBER PRIMVS.

CONSULTUM mihi fuisset satis ex sententia, si ea, quæ obiter, atq; subcisiuis (ut aiunt) horis collegi, tam præcoci fœtura minime prodissent. Optabam enim, ut cum primum meorum temporum angustiis paulo laxius spatium datum fuisset, Id enim tantæ rei magnitudo, quâ uix animo cõplector, exposcere uidebatur, & urbaniora & ampliora efficere. Verum cû inquires sit animus, & ponderis tanti impositus, malui hæc breuiter, atq; cõcise, potiusq; quod stilo facundiore assequi cum laude non possem, in lucem dari. Nam q̃s Cardinalis Gurcentis labores, industriã atq; animi magnitudinem merito prosequetur? Quis MAXIMILIANI Imperatoris, pii, felicitis, triūq; potentissimorum Regum, Ducum, ac Principum uiroꝝ conuentū, satis feliciter mandabit posteritati? & quoniam a remotis recedendi consiliū est, hinc auspabor VLADISLAUS Pannonum Rex cum sibi non solū beneuolentia, sed etiã affinitate Cæsarem cõiunxisset reliquum erat, ut nō solum hæc Cæsaris præsentia cõfirmarentur, sed etiam fratris SIGISMVNDI Sarmatiæ Regis, in quem Cæsar hostilem animum iam præse tulerat, partes mitiores fierent. Is ergo cû Cæsarem demulsisset, atq; in suam quodãmodo traxisset sententiã, fratri significauit, q̃ primū in Pannoniam ut illic de rebus suis cum Cæsare sermonem haberet, proficisceretur. fore autē sperabat ut & CAESAR ueniret, & firmissima in posterum inter eos amicitia, abolitis, si q̃ prius minus grata intercesserant, oriretur

A 3

Hoc cum a fratre SIGISMVNDVS Rex(Vilnæ
quæ Lituaniæ, uaslæ(ut aiunt) prouintiæ metropo/
lis est, morabat̃)accepisset : Cracouiã uersus, oppidũ
ad Vistulam eũdi, consiliũ cœpit, quanq̃ nonnulli erãt
qui, ne id faceret, dissuaderent, arbitantes(quod etiã
Mathematici quidã prædixerant) Cæsarem uel nunq̃
uel ad longum tempus uisurum. Cumq; hinc inde sen
tentia proterrentur, Magnanimus Rex sic dixisse fer
tur. Quo nos cumq; uocat fortuna Deusq; sequamur.
Nam Cæsarem uidere omnino decretum est. Nec mo
ra ex Sarmatia Pannoniã uersus iter, de quo alibi scri
ptum est, cœpit. Id quod cum Cæsar intellexisset, Re
uerendissimũ Cardinalem Gurcensem, ipse enim ma
gnis negociis, quo minus iret, retinebatur. ut Reges
in Pannonia conueniret, atq; cum iis ut plane sibi man
dauerat decerneret, destinauit. Simulq; ei sex præstan
tissimos uiros adiunxit, MARquardum præpositum
Bambergensem, Vuilhelmum de Rogendorff. LAu
tentium uicedominum Austriæ, IOannem Marescam
CVspinianum Dcctore. Gabrielem Vogt, qui quidẽ,
si quippiam, quo Gurcen minime ut illuc proficiscere
tur, obitaret, nihilominus solertiore quo possent cura
apud Reges negocium tractarẽt. Iis itaq; rebus apud
Cæsarem compositis Gurcensis Augustam, ut inde p
Lycum, ac Danubium, postea in Pannoniã nauigaret,
profectus est.

IV
TERTIO IDVS FEBRVARII AVGVSTA

Vindelicorū discessimus, primaq; noctis, ut aiunt, face Sanctum Leonardū Bauariæ, multi nominis pagū, uenimus, postero die satis mane ecclesiā ingressi sum⁹ ubi cū multa cathenarū genera, pedicas, manicasq; ac ferreas imagines contemplarer, admiratus ædituum, num illic fatui cathenis uincirent, interrogauī, minime inquit, sed Diui Leonardi, cui tēplum dicatum est, Numē esse, Cui uincti cathenis uotū faciunt, liberati p̄soluūt relictis erumnarū monimētis posteritati. Inde Neoburghum, uento, pluuiāq; laceffiti petiuimus, obuiā præstātissimi adolescentes duo Roberti Comit̄s Palatini filii, uenerunt. Equi cū ad hospicia diuertissēt Nos omēs una in arcē recepti sumus, ubi & ccenauimus, & prædimus laute. Adolescentulorū qui maior natu est, alteri Othofiderico nomen est, alteri Philippo. sed ut maior facundior, alacriorq; ita minor, quod imatura fortasse ætas facit, parcior in loquendo, remissiorq; uidet, tñ uterq; indolis egregiæ, & q; etiā si nō noscerent principū filii uideri possint, addo eis nō uulgarē educatorū curā iniunctā. Quanto enī fidelissimus quisq; auo parentiq; in pace, belloq; fuit, tanto eorundē recordatiōe uenustissimis adolescētibus impēsius fideliusq; & incumbit, & consulit. Itaq; cum iā dies diluculasceret. Qui seruitia habebāt naui una cū Gurcensi per Danubiū uesti sunt, reliqui in equis, terrestri itinere Ingolstadium, Auripolim elegātiores dicunt, puenerunt. Cum oppidum ingrederemur Gurcensis aduētū tāta oppidanorū excitata lætitia est, ut omēs p̄ uias cōpendiaq; agminatim current, nec multo, postq̄ ad hospitium

Aedes sancti Leonardi.

De filiis Roberti Comit̄s Palatini.

A iii

Aulicorū
nauifragi
um in Ly
co.

diuertimus, nunciatum fuit Gymnasiarchā, cum max
ima ui & doctorū uirorum & scholasticorū, aduētare.
Datus illi dicendi locus, qui oratiunculā, plane (ut uer
fatear) desertā, sed disertam uolui dicere, habuit, Pali
nodia Episcopo Acerrano uiro satis facundo iniuncta
est, ii paulo post, cū abiissent, Principes duo Brādebur
gen, qui litteris illic operā dabāt, Cardinalē (ut de eius
aduentu congratularent) adierunt, a quo summa hila
ritate, ut suus est mos, excepti discessere. Postridie ei
us diei conuiuiū pactum est, disertissimus ac nobilissi
mus quisq; accersitus, inde itū ad coreas. Ego, quia nō
nisi emificiis (ut aiunt) oculis fruor, abeundi consiliū
cepī. Itaq; diem integrū hic morati sumus, expectaba
mus enī ceteros aulicos, qui postridie q̄ nos discedere/
mus ad nos Augusta per Licum, nauigarent. Qui cum
equis carerēt (omnes enī nobiscū ductati fuerāt) trabi
bus, quas ligneis cuneolis pangunt, nos rates appel
lamus, uecti sunt, frigus satis acre erat, uentorū flatus
increbrescebāt, si ergo uix Augusta soluerāt p̄ Licum
nauigaturi, cū uel pondere, uel q̄ tenui alueo fluui⁹ la
beret, ratis uado hæsīt, diuq; remulco colluctati tan
dē in altiorē aquā rātem impulere, paulo post nautagē
incuria, cum sub pontē ueherent, ratis sublicibus ipa
cta fathiscit, tandē nō citra periculū in tutum recepti
sunt. Nauigabāt quāplurimi, sed quorū meminisse est
operæpretium. Marquardus præposit⁹ Bambergē
Georgius Sumer præpositus in Felchmarch, Ioannes
Langus, Ioānes Schenk Cardineæ curæ præfect⁹, ani
mæ, inter mortales cādidissimæ, multiq; præterea alii
quorū nomina recensere longum esset, euaserāt illinc.

V
Sed cum uēti in horas increbrescerēt, ualidiusq; flarēt
nautis cōtra nitentibus illis urgentibus, ipellentibusq;
in breuia & Syrtes, cū quid cōsiliū captarēt nostri fessi
iam, ac prope uicti, ignorarēt. Semimortui ad ripas tā
dem cōpulsī sunt, ubi & aqua humecti & frigore pene
exangues, aqua enī q̄ madidi erāt, in glaciē uertebat,
ignes in ripa excitauerunt. Itaq; paululū refoti, ad Ve/
stendorph, nos occidentis uillā dicere possum⁹, iter pe/
dibus arripuerunt, diuertunt ad Cauponē, domum oc/
cupatā reperiūt, nā intus cum nuptiarū choreæ (ut fre/
quēs in Germania usus) ludos interpellare nō sine tur/
bis poterāt. Quippe pagani, multi, n. illuc cōuenerāt,
surdīs auribus saltabūdi, clamabūdiq; uerba nostrorū
audiebāt, uerū cū diu supplices uiderēt deliniti, e stabu/
lo discesserūt, mane autē exorto solis iubare, coacti ad
aquas reuerti, carebāt enī equis, uno excepto, q̄ ppter
frigus strigosior factus, uix se pedib⁹ nedum quēpiā
ferret, sustinere poterat, p Danubiū lōge, q̄ prius fue/
rat, cursu feliciore ad nos puenerunt. Postero die, Cre/
pero adhuc tēpore classico per Tubicinē pronūciato
pedibus alii, alii curribus uēti ad ripā Danubii cōue/
nimus, rates ibi quā plurimæ, centū enī & quinq;ginta
fere homines eramus, in remis stabāt Gurcensis, ut est
omībus in rebus curiosus, nomina singulorū scripta per/
currebat, rates partiebat, inscēdimus, a ripa soluim⁹,
Inde exorīt clamor, tonsarūq; strepit⁹ ita increbresce/
bat, ut utrinq; latissimī fluminis ripæ longū uastumq;
reclamarēt. Ego ad ientaculi horā, herili enī rate ue/
hebar, tum matutino frigore, tū quia ieiuni non liben/
ter uerba dam⁹, aut legi, aut dormitaui. Interim mēsa

Nauigatio
Gurcēsis
p Danu/
bium.

A iiii

concinnat, recubimus, Gurcen, ut solers impator suo
 consulēs exercitui, non prius in pugna dea Culinae de-
 scēdere uoluit, quā totam aciem instructā uideret. Cū
 ergo multos obtruncauissēmus, satisq; cruoris exhau-
 sissēmus, ad uariā nos ludorum curā cōuertimus, ii car-
 taceis ludis, ii taxillis diem transigere, alii calculis pug-
 nare, alii ne inertia pigrescerēt, se ad remigantiū labor-
 rem conferre. Sic uespera Reginonem, quā nūc Regē
 spurg. i. regiā ciuitatē dicunt, applicuim⁹, in ripa Epi-
 scopus Palatinus, cæteri q; urbis principes uiri præsto-
 labant, ab iis Gurcen. uenerabiliter susceptus, magna
 comitatē caterua, urbem ingressus est, de q; pauca hæc
 De Ratis/ referre statui. Oppidū est ī Danubii ripa sitū, in qua p
 bona quæ/ longitudinē extendit, intus dom⁹ amplissimas habet,
 dam. sed nūc, quoniā loci fortuna refrixit, uastæ sunt ppter
 inquilinorū insolentiā, parietes domorū crassissimi pa-
 tētissimis q; ualuis, ut facili⁹ mercū currus admitterē-
 tur, ædificati. Nullaq; nō dom⁹ est quæ nō Sacello ca-
 reat. Tēpla tñ & auro & argēto opulēta, prætereūda
 cætera sūt, Illud recitabo, Templū est ad qd Gurcen.
 aduerspertinā orationē se contulit Diuo Amerauo dica-
 tū, ingressus ego, cōtignationē templi, admirabar, tho-
 loq; non citra delectationē puetusto delectabar, parie-
 tes utrinq; illo picturæ gñe simplicissimo, ornati erāt.
 molestia tamē affect⁹ sum qd Cantores, quibus musi-
 ca, hostis erat acerrim⁹, Nouissimā Diuæ Mariæ salu-
 tationē ita strepero cantu inuasere, ut tanq; pugna ini-
 rēt uociferarent, Peractis precibus ad altare uisendū
 accessimus, Argētea tabula ad posteriora cornua sita
 erat, quā ego Græcanicis illis cōparo, tum figurarum

V 1

uetustate, tū simplicitate quadā, nulla enī parerga ui/
sebant, gaudētib⁹, pretii profecto non parui. Præte/
rea librū Euangeliorū litteris pollicarib⁹ uidi, aureisq;
picturis apprime ornatū, quæ ætatē ego ad Euandru
& Aborigines retulissē, nisi flamines ab Arnolpho
Imperatore, ut pleraq; huiusmodi Clinodia (sic enī tē/
ploꝝ suppellectilē nomināt) donatū affirmarēt, a quo
& corpus Dionysii Ariopagitæ ex Gallia illuc trāsla/
tū (& si Galli omnino negāt) asserunt, ubi Arnolphus
quoq; sepeliri uoluit, ei⁹q; adhuc sepulchrum ex la/
pide cernitur. Sancti Leopoldi illic quoq; corpus est,
sed miraculis nō claret, ut alibi cui dicatū templū est,
fabulam referunt. Ingressurū enī beatum Volsgangū
urbem, aiunt uulgo interrogauisse, utrū corpus an mi/
racula, post obitū mallent? Ciues corpus elegisse, ar/
bitrātes, absq; corpore miracula nullibi fieri posse, Il/
lic ergo cum eius ossa remanserint, miracula alibi tran/
slata sunt. hæc retuli, ut cognoscas quanto infidei erro/
re caliget humanū genus. Inde ad pontem qui sup Da/
nubiū est, uisendū prexim⁹, Ego, Episcopus Acerran⁹
Speranti⁹, uiri ambo ad unguē perfecti, Ioannes Kel/
ler, Caspar Lysius poeta non uulgaris, Sciscitati su/
mus quis pontem iecisset, relatum fuit Adrianum Im/
peratorem ædificasse. Nos cum in rei disputationē in/
cidissemus, neq; quicquā certi afferre auderemus, nihil
ominus & uetustatem & longitudinē, admirati sumus
Vndecim .n. fornicibus constat passus quadringen/
tos & septuaginta mēsi sumus, ex medio fere alius lō/
goriis pons ad insulam iacitur quæ, Danubio utrinq;
alluitur, hinc digressi nunciatū est Gurceñ, uisum cho

reas iturum, accurrimus, tempestiuiq; pone, aulam in-
gressi sumus, in qua nobilissimæ quæq; nuptæ, innu-
ptæq; puellæ conuenerant. Ego locū ad conspicillū na-
ctus, quantū per emissicios oculos licebat, omnes demo-
libiles uidebātur, sed una mihi præcæteris, nam & ha-
bitus adiuuabat, formosior uidebatur. Erat enim bre-
uissima coma, quæ uix medium collū flagellabat cō-
pta in nodum capilli torquebantur, super iis Corolla
oderatissimis herbis cōtexta, pulchritudinē augebat,
uultus modo puellæ, modo Ganymedis, aut alicuius
non proletarii pocillatoris repræsentabatur. Quam
ego cū multum oculorū nictatione laceffiuissem, abii
domū & mihi quia iā uox in Merim deficit, & Veneri,
quæ non multum mihi propitia est, iratus sum. Vespere
autē, ut hesternæ fueraus excepti, adipali cœna re-
fecti sumus, mane non satis lucescente die surreximus,
restimq; soluim⁹, quadragintaq; passuū milia p̄mensi
Stranburgio applicuim⁹, oppidum esse mercium diues
quæ ex Boemia illuc aduehant, dicunt. Inde tertia uix
hora peractis sacris nauem ingressi, nauigationē illius
diei Petauium usq; quod, ego ab auu uolatu, nam ur-
bes olim augurio condebantur, dictum puto, sexagin-
ta milia passuum confecimus, multa nauigantibus no-
bis oppida, uillæ, arcesq; uel in ripis, uel in collibus po-
sitæ occurrerūt, quorum nomina recēdere arduū esset.
Gurcensis Petauio autē non longe aberamus, cum præstātissimi
ingressus uiri naui, arbitror flamines metropolitana fuisse, me-
Patauii. dio in fluminē occurrere, quos ut est omnium morta-
lium elegantissimus Gurcen, pacatissimo uultu exce-
pit. Nec mora Episcopus, quem ego optimum uirum

iudico, oppidanique, ut tanti principis aduentu læticiā ostenderent, et ab arce, quæ in monte sinistra nauigan-
tibus occurrit, & a mœnibus crebros bombarum toni-
trus emitti iusserant. Applicanti ripæ totus occurrit
populus. Episcopus homo iam filicernius, domi ante
fores, præstolatus, a quo Gurcen p benigne excipit.
Nos alibi stabulatum diuertimus. De oppido hæc me
moratu digna habeo. Sitū est inter duo flumina, Da-
nubium & Aenum, quorum alterum fluit ex leni iugo
cui Abnobæ nomen est, alterum ex penitioribus alpi-
bus, & utrūq; ex Rhetia, oritur. tertium ex Boemiæ
montibus descendit, quod, quanquā uadabile, tamen
ad materias, mercesq; uectandas, aptissimum est. Op-
pidum ergo & si Chersonessi instar a fronte, dextera
læuaq; munitissimum sit, tamen e regione Vls Danu-
bium munitissimam habet arcem, infra autem per ri-
pæ longitudinem sitæ domus, ad quas æstate lembis
transfretatur, hyeme cum, acris est, per glaciem itur.
In Aeno uero pons iactus est Semilunio similis, arbi-
trantur enim sic maiorem aquarum impetum frangi
posse. Ad alteram ripam cum euaditur, haud enormi
bus uicis domus porrectæ sunt. Itaq; fluuiorum inter-
uentu cum simul ciuitas esse nequeat, trifariam diuisa
incolit. Illinc crepusculascente iam die, ientaculū ma-
tutinū deglutiētes abitionē capeffimus, Sexagintaq;
milibus passuū cōfectis oppido Pannoniæ superioris,
q̄ a Norico Aenus diuidit, Lynxo appulimus. Quod,
tū Augustissimi Fiderici Imperio, cuius auspicio felici-
ter creuit, tū quia illinc tēperie aeris atq; ubere glebæ
Austriæ fertilitas scipit, celebratum. Gurcen itaq; ibi

Patauii de
scriptio.

Lynxum
oppidū.

Scylla &
charybdis
Danubia
na.

ut Genio, Bacchoq; laticiae datori habenas soluere/
mus, iussit, pactis igitur, uix illucescente die, sacris, ad
suū quisq; Cauponē diuertit. Inde ad choreas de more
itū est, ad quas nobilissimæ quæq; aduentū principis
excepturæ, cōuenerāt. Iurare me nullibi formosiores,
ornatioresq; uidisse, multi ex aulicis, nobili pgnati ge/
nere emissiciis uultibus personati interfuere, omnes uer/
sicoloribus, quæ unius diei intercapedine confecta fue/
rāt, sagis ornatissimi processerūt. Postridie gallicinio
per tubicinē excitati, ad triremes, sic enī redicarias tri/
um remorū naues appello, cucurrimus, nec mora a ri/
pa soluētes, dextra cum Laureacū peruetustum sane
oppidū reliquissimus, satis felici cursu ad infamia flu/
minis loca puenimus, de quibus breui hæc accipe, duo
pericula nauigantibus offeruntur, in altero per confra/
gosa saxorum ingentissimo fremitu unda rapit, infra
enī tæniæ cautesq; tā cerbri sunt, ut nisi expertissimus
loci nauta sit (capit enī unus uel alter ex oppido Gra/
yno quod paulo superius in ripa offendit) ignari nau/
gationis aliquādo periclitentur, Scyllam hāc latrantē
cum superaueris, in charybdim ut incidas necesse est,
ubi non leuius periculū exanclandum obiicit, rotatur
enim aqua, immo totum flumen, maximumq; in pro/
fundum mergi uidetur, similisq; turbini tempestuoso
uortices uolui, pandunt, n. a principio turbinatimq;
in imo desinunt, nec uno in loco sæuiunt syrtes, sed
unus ex alio uortex subinde nascitur, crescūtq; in im/
mensa aquarū uolumina, factumq; sæpissime pericu/
lum est rapidissime uoracitatis, iacta siquidem repente
absorbētur, nec postea apparere usquā manifestū est,

hoc & si alias, elapso tamen anno, cognitū fuit. Cum enim naus, in qua uiginti fere homines uehebatur, incaute illhuc incidisset, absorpta est. Quæ sita corpora diu fuerunt, nusquam inuenta. Nos igitur cum prope essemus, multi Gurcensi, ut ripæ appelleret, consuluerunt. Is, quoniā & suos non uulgariter diligit, ne tantisper iis q̄ formidare occæperat, maiorē e naui si decendisset, pauorem incuteret, & quia Cæsare illhac nauigasse quandoq; non ignorabat, renuit periculū seorsum a suis fugere, quod tantus princeps minime uita uerat. Tandem Dei Opt. Max. et Diui Nicolai cuius in ripa Sacellū est, ope, incolumes euasimus, acriterq; remis incumbentes (mirum dictū) nonaginta passuum milia, nauigatione confecimus, Sthanioq; oppido, qđ a petra sic dicitur, appulimus. Gurcen. a sorore, quæ illhic ditissimo uiro nupta est, excipit. Episcop⁹ Aceranus, Ego, cæteri q; flamines ad caupones diuertim⁹. Interim saltationes, & uespere, & mane exorto solis iubare, actæ sunt, peracto q; matutino ientaculo nauem ingredimur, exorto q; de more, nautico cantu remiges palmulis incubuerunt, Vespere non adeo multo Neuburgæ applicuimus, ubi Ditissimo in templo corpus Diui Leopoldi Austriae Ducis colitur, Quod decennio iā peracto a Mariano Bartholino patruo meo exhumili sepultura, ad ornatissimū Mausolæum trās latum est. Eius siquidē caluitiū in quadricubitali defæcati argenti, arca, conditum maximis claret miraculis. Illhic Gurcensis hospitio exceptus est, nos alibi diuertimus. Postridie mane cū penitas, ut aiunt, offulas sumpsissemus, Viennā uersus quæ duobus passuū milibus

Mira Gurcen. in aulicos suos dilectio.

Diuus Leopoldus.

B

Gurcensis
ingressus
Viennæ.

aberat, nauigationē cœpimus, ubi appulimus ad ripā,
tanta uis populi effluxit, ut longe spectantibus admi/
ratio ingens oriret̃. Gurcensis nauim egressus, magno
cum tympanorū strepitu, tum innumerarū gentiū plau/
su exceptus est, nec mora triū præstantissimorū uiro/
rum orationes recitatæ sunt, Quibus tātī principis ad/
uentu congratulabantur, peractōq; excipiendi officio,
Gurcensis Cardineo paludamēto equo uectus, ingenti
mortalium multitudine urbem ingressus est. Die iam
aduesperascente. Cum nos uiles animæ ad hostem di/
uertissim⁹, dii boni, quā insolens domus uisa est hospi/
tādī, Axenia illhic tunc celebrari arbitrabar, algebāt
omīa, hypocaustum quod multo ante dilapsū erat,
inuerecundus hospes refarciebat, nobis aut̃, quid agē/
dum interim esset, nisi in xenoprodromos nostros ma/
ledicere nesciebamus, qui cum omniū bipedum scele/
rissimi sint, tūc se bene, egregieq; egisse, cū pessimam
quāq; nauant operā, credūt. Sed huiusmodi a me que/
rimonia absit, cū iam in malis supra quā dici possit, oc/
calluerim. Postero die, pomeridianū, ut arbitror tēpus
erat, Rector studii, quod illhic celeberrimū est magna
scholasticorū manu, aduentare nunciať. Gurceñ. ha/
bitu de more sumpto, pacato illos uultu excepit, pau/
xilluloq; tēporis interiecto, Sebastianus Binderli⁹ ora/
tionē habuit Encomiasticā, non indigena, ut illa in regi/
one animaduerti potest, prolatione, recitatā, unde ego
de germanis ita coniicere (ni fallor) audeo. Eos Roma/
nis prope oratoribus similimos esse, Conciliāt, præpo/
nū, diuidūt, argumentant̃ q; satis erudite, sed ita copi/
ose ut Asiaticis, potiusq; Atticis comparādi sint, idem

Orationes
in laudem
Gurcensis
habitæ.

X
etiā nunc de latinis oratoribus sentio, Nam apposite,
eruditeq; dicere difficile est, qd opus sit itelligimus, ut
dicere debeamus, nescimus, præsertim, cū nobis angu-
stissimi termini præfixi sint. Principes enī hac tēpesta-
te nō digressionibus, cultuq; sed crebris delectant sen-
tētiis, breuiq; rē transigi, etiā si suas ipsorū laudes cō-
plectat oratio, desiderāt. Si antiquorū præceptis insi-
stim⁹, Illāq; Ciceronianā lecythū sectamur, Principes
aut aliud agūt, aut dormitāt, si concisius dicēdi genus,
cū noua qdam nobis præcepta iunxerūt, aut nos igno-
rātia peccamus, aut si quippiā boni dicim⁹, quia dictū
breuiter sit, ieiunā fuisse orem dicūt, sed ut ad istitutū
redeā. Orationi cū Episcopus Acerran⁹ uir culti inge-
nii breui respōdisset, discessere. Paulo post præstātissi-
morū uiroꝝ de administratiōe rerū Austriacarū cōsiliū
habitū est. Postero die, sole iā exorto, diui Stephani tē-
plū petiuimus, ubi pacto sacro altare tū argēti auriq;
facti isectiq; uarietate, tū multarū reliqarū, ut nūc aiūt
gñre refertū admiratiōi oībus fuit. Verū cū tot ex Au-
striaca domo, Duces, Impatoresq; aīo cōplector. Inde
& ciuitatē, de q alii multa retulere, et templorū ornatū
tantope auctū esse crediderim, Qd & si a priscis facti
tatū, ætate aut nra sub duobus Cæsaribus præ, & filio
cognitū est. Nam Fideric⁹ cū sibi Mausoleū añ obitū,
cōdere iam incepisset, morte præuentus, opus inchoa-
atum perficere nequiuuit, Diuus MAXImilianus cū ui-
ginti annos prope labor intermissus nunq fuerit, non
sine omniū mortalium admiratione pfecit, de quo pau-
ca, ut quanta de se post mortem cura sit mortalibus,
cognoscas, recitabo. Sepulchri opus qdrangulare est
lōgitudie ulnarū qnq, latitudine fere dimidia, in ābitu

De impati
etiā Princi-
pum in au-
diendo.

De Mau-
solæo Fide-
rici Imp.

Fabulæ de
Neythart

septum bicubitale æquis fenestrarū interuallis opus amplectitur. Quod ubi primū ab imo surgere incipit, latius est, arctaturq; tenditq; introrsum quatenus ad Cippum peruenit ubi corpus conditū est, surgitq; læuissimo marmore quoad coronā lapideā offendit, quæ altrinsec⁹ porrecta sepulcrum ambit, in inferiore basi quaq; uersus multigenæ animalium figuræ in cōcauo lapidū, quod per ambitū ducitur instar ludentium uidentur. Supra mirabiles innumerabiliū Sanctoꝝ effigies. In angulis autē exporrecetisq; in latere lapidibus, Electorum principū Germaniæ imagines sunt, a summo, imoq; scalæ lapideæ, quibus cū ad fastigiū Mausolæi peruenitur Fiderici Augusti Rom. Imperatoris corpus lapideum iacens imperiali paludamento, coronaq; ornatū uisitur, tanto artificio, ut saxo uenerationē quandam habere quodāmodo impellamur. Lapidis genus alibi Porphiriacū, uenis tamē albicantibus, alibi Emathitem esse affirmares, ita sanguinē repræsentare uidetur. Supra pallentius est sed uersicolor, eruitur in Norico, in agro Iuuauiano. Sed interim paulisper iocari lubet, templū exhibam⁹, cum ego secundū ualuas tumultū inspicio, mihi, cuius nam esset, sedulo percontanti ædituus respondit Neythartis ossa illhic condita esse, redii domū accurateq; hominis uitā inquirens, urbanum apprime, ne dicam facetum, fuisse intellexi. Is cum apud Duces Austriæ sūmo esset in pretio charus habebatur, mos indigenarum erat, ut qui primus ueris initio florentē uiolam reperisset locum signaret, nunciaretq; principi, hac scilicet gratia institutum, ut omnes nuptæ, innuptæq; puellæ, ac glabella iuue-

num pubes choreas ductantes, ad locū proficiscerentur, ubi solutis paululum curis lætitiæ, bacchoq; effusissime indulgerent. Neythart ergo, cū uiolam repperisset, pileo cooperuit, festinusq; urbem ingressus Principi, se uiolam repperisse nunciat, Nec mora ingens uirorum, fœminarūq; uis ad locum confluit, Interim paganus quidam cum pileum inuenisset, agnouissetq; primitias ueris, florem substulit, locūq; probe excacauit, pileoq; iterū operiens, abiit, Iam Viennensis iuuentus aderat lætabunda, Iam circa pileum saltare inceperāt cū detecto loco, pro uiola flos merdaceus inuentus est risus simul et indignatio orta est, oēs in Neythartē inicere manus uolebāt, is sibi fuga salutē compauit, paulo post cū rus iret, uillanos repperit circum eandē uiolam saltantes agnouit suā esse, quare concitus indignatione, aliquot ex iis interfecit, sumpsitq; de furto supplicium, ex illo in posterum tempore, paganorū hostis acerrimus cum euasisset, mira de eo fabulamenta narrantur, dicunt aliquando quosdam cum ebrios fecisset totondisse illis crines ad monachorum similitudinē, & per Danubium, aliis in ripa paganis spectantibus, circumductasse. Semel itē sumpto muliebri habitu ad quēdā pagū puenit, nec multo post, quidā credens eū fœminā esse, in uxorem duxit, cū hac pacti conuentione, ut non prius secum cubaret, quā centum florenos sibi, tanquā Dotis auctarium, elargiret, accepta pecunia, noctu aufugit. Perlustrato igitur templo domuitionē capeffimus. Interim cataphractorū militum ludi præparantur. Gurceñ. ad Reginā MARIAM profectus est, quam LVDOVICO Bohemiæ regi nuptum iri

Laus Ma-
riae reginae

Gurcensis
ex Vienna
egressus.

Nouae ciui-
tatis descri-
ptio.

credunt, arbitror nouennem esse, tamē tanta in puella
grauitas est, tāta maiestas, ut merito credideri ab He-
liodo dictū esse, sub Ioue reges nutriri, Dii non hoīes
eos alūt & aliquid, qđ in nobis inter multos attributū
non est, & docent & instituūt, Ex arce igit̃ regina in au-
reo pilento, Gurceñ equo, uēcti hasticis ludis interfue-
runt. Prima cataphractorū paria satis militariter con-
currere. Secūda aut̃, uel qđ equi refractarii et habenis
minime parerent, uel quod imperiti oīno essent, infœ-
liciter pugnauerūt, hoc tamē boni nobis attulere ut ri-
su effusissimo ilia pene rumperentur. Peractis ludis in
arcem rediere, cōuiuioq; adipali celebrato regina per-
sonata cum aulicis puellulis incessit, Vnaq; Cardinalis
ut tantulæ morē gereret ætatulæ, uultu etiā emissicio
usus est, saltauitq;. Sequenti luce pomeridiano tēpo-
re Vienna discedentes ad laculū quēdam peruenimus
ambitu, mille passus excedere haud arbitror, in ripa
piscatores multos offendimus, qui ex industria ppter
principis aduētum rætia iecerant, ad singulum tragu-
larum tractum (mirum dictū) tanta carponum uis ca-
pta est, ut cimba ad scalmos usq; repleta fuerit. Inde
Padium oppidum, quod a thermis nomen habet, pue-
nimus, Balneæ illhic sunt suapte natura calescentes,
sed infestus sulphuris odor est. Mane confecto pran-
dio, Nouam ciuitatem, uiginti milibus passuum abe-
rat, petiuimus, oppidum satis celebre tum quia a Ma-
thia Pannonum Rege diu obsessam, nunquā ad dedi-
tionem compelli potuit, quoad fame uicti oppidani
equos enim iumētaq; exederant, aquis conditionibus
se dedere coacti sunt. Locus ad huc, in quo castrame-

ratus est, memoriam tenet, siquidem duplici fossa cin-
 ctus est, in medio uestigium remanet, ubi subruta ter-
 ra sese, a tormētis bellicis, tuebatur, extra uallum in-
 gens fossarum numerus est, ad quas se milites recipie-
 bant, relatum fuit mihi sēpimento magnarum arbo-
 rum oppidum, ut nec oppidani exire possent, nec quis-
 piam commeatus subiniustraret, circūuallasse, Tum
 etiam quia natale Cæsaris MAXIMILIANI solum
 est, ibi tāti principis prima fuere incunabula, unde Nu-
 men adolefceret, Quod tam pie, Sancteq; Imperium
 Romanum gubernaret, Urbis autem ornamēto, etiā
 attribuerim aquam circum mcenia scaturientem, mul-
 tigenumq; piscium altricem. Addo leporarium orca-
 dum, Damarum, Ceruorum, Inulorumq; tam fertile,
 ut tertio quartoue quoq; anno uim ferarum subcresce-
 tem, eximere cogantur. Arx oppidi, & munitionibus
 & aulis, contignationibusq; inauratis. Itē pensili hor-
 torum structura, maxime celebris. Postero die cum il-
 lhic moraremur ociosusq; essem ego, librisq; carerem,
 ad ludum cartaceum me contuli. Inde non immerito,
 de me coniecturam faciens, Romanos bonam & ma-
 lam fortunam coluisse, existimaui, nam eam omnibus
 mortalium reb⁹ dominari imprimis puto, huic si quid
 boni euenit acceptum referimus, si quid aduersi conti-
 gerit hanc ream facimus, hanc conuiciis infectamur,
 sic bona hominū pars fortuito fieri omnia arbitratur.
 Ego aut ut quædam fieri arbitror, quæ ita sūt ut a no-
 bis, citra numinum curam fiant. Ita non inficior secun-
 das illas causas quibus hoc munus infernarum rerum

De Conuē
tu Austri
aco.

Rex Vla/
disla⁹ ex
Buda Po
sonium.

a Deo tributum est, plurimū pollere. Verū ea ita cœ/
lesti animi uigore a nobis regi possunt, ut nō illa nobis,
sed nos illis imperare uideamur. Perendie omnes qui
ad conuetū Pruchium Styriæ oppidum profecti erāt
quoniam Gurceñ. cura rerum Vngaricarū distractus
erat, Nouā ciuitatē uenerunt, Postridie princeps Car/
dineo habitu decoratus eos ī curia oppidi excepit, ubi
de rebus arduis, disceptatū est. Conuenerāt Australes
bifariam infra supraq; Anasum fluuiū diuisi. Caren/
thani, Styrii, Carni, Hii q̄ttuor ordinibus discreti erāt
Primi q̄ Ecclesiasticis dignitatibus honestabant Præ/
latos uocant. Secundus Procerū locus erat, quos Ba/
rones uulg⁹ dicit. Tertius gradus nobilium personarū
Vltimi ciues numerabantur, suæ quisq; prouinciæ ne/
gotia pertractabat, Complusculi dies consultando cō/
lumpti sunt. Interim nunciū attulit Regis Pannoniæ
camerari⁹ VLadislauum regem, Quarto Idus Martias
ex Buda Presburgiū (Posoniū eruditiores uocant) uen/
turum. Quamobrē Gurceñ, pridie Idus confecto præ/
dio magnis itineribus Viennā rediit, quā trecentis aut
amplius equis, ingressus est, in itinere, dii boni, quā ac/
ri omnes algore, affecti sumus. Venti enī ita uehemē/
tes, ac, ut patriæ mos est frigidi, per aliquot dies, tur/
bas in aere, terraq; conciuerunt, ut domos quoq; in pa/
gis (sunt enī cretaceæ) humotenus, ruerent. Paulo an/
te maximū fuerat flaminū silentium, sed duobus cō/
tinuis noctibus terræmotus auditi sunt. Dormitabam
ego, unaq; in cubiculo Abbas erat non mediocriter o/
besi uentris, Is noctu dū ad Matulā currit, pedibusq;
pauimentū grauitè ferit, simul terræmotus exortus
est omasum

est omasum, me castor, boni abbatis, graui pōdere, pa-
 uimentū concussisse affirmabā, tamē mane auditos ab
 omnibus intellexi, tunc præsagium futurā erūpentibus
 ex terrarū uisceribus, uentis, tempestatē, quæ tam in-
 gens, atroxq; fuit, ut nos, cum equis a frigore animam
 uix tueri potuerim⁹, p Deos iurauissem īmortales fol-
 les Vlyssis, cui Clypsos abeunti dederat, resignatos fu-
 isse, Sed proh Iuppiter q̄tum homo homini præstat
 Beatiores petorita habebant, & gestatoria opta, quo-
 rum ueiatura, p̄inde atq; in cubiculo essent, ferebant.
 Mane ex Lysiis Dux Bartholomeus ad Gurcen. p/
 fectus est, dū hominis fortunam inq̄ro, intellexi, in foro
 Iulii Cæsariani exercitus Imperatorē futurū. Dii felix,
 faustūq; uortant. Nos ergo cum plusculos dies Vien-
 næ moraremur, Gurcen. ut de aduentu maximorū re-
 gum Pannoniæ, Boemiæ, ac Sarmatiæ certior fieret,
 expectabat. Interim aulicos ornatissimis uestibus con-
 cinnauit, mihi Vndulatā elargitus est. Perendie eius di-
 ci legatos treis, Marquardum præpositū Bambergē
 Marascam boemū, Cuspinianū uirum litteratū Poso-
 niū misit, nam VLADISLAI, ac LVDOVICI regum patris
 & filii, aduentū intellexerat. Inde octauo Kal. Aprilis
 SIGISMUNDVS Sarmatiæ Rex cum ingenti ap-
 paratu, pompaq; tū hominum tū equorū, Posoniū in-
 gressus est, de eo sic accepi, a nostris, Cum is mille fere
 passus abesset, Rex VLADISLAUS, Ludouicusq; pater
 & filius, Effedo, ut uenientē exciperet uesti sunt extra
 urbem. Pater quia iam senio confectus est, in curuli sel-
 la p̄mansit. Filius equum ascēdit priorq; obuiam sese
 obtulit. Sed anteq̄ alter alterū alloqueretur, aberant

C

Gurcensis
legati ad
Reges.

De aduētu
regis Sar-
matia, &
ingressus
Posonii.

adhuc longe, ex equis desilierunt, multisq; passibus, pe-
 dibus profecti sunt, coeuntes tam arcte sese inuicem com-
 plecti uidebatur, ut maximam omnibus pietatem palam
 praeseferreret. Inde ad seniore Regem iunctim perrexere.
 Is Silicernius admodum ex gestatoria sella, quam inside-
 bat, Fratrem ad se cum filio, aduentantem expectabat, cum
 adfuit, Dii boni, Qui amplexus, quae gaudia fuerunt,
 quae lachrymae, non seni modo, uerum & omnibus, qui ade-
 rant, exciderunt. Nemo enim homo qui trium potentissi-
 morum regum praesentia non obstupesceret, tamque arctis,
 complexibus fratrum pietatem animo complectens,
 non lachrymaretur. Urbem autem ingressi sic feruntur.
 Rex senior effredo uectus est, Frater & filius reges, an-
 te equis uehebant, habitus diuersissimi erant, Sarmata-
 rum cultus. tiae enim Moschi, Rutheni, Mysii, Lithuani, suis quisque
 paludamentis ornatus, aut anteibant, aut sequebantur,
 alii pennaculis ingentibus, alii infulis uinariis quali in-
 star, compti procedebant. Equorum Scythicorum, quique
 ex Mœsia aduehantur, uis ingens, Qui pretiosae phale-
 rati, margaritisque reuercti saltabundi ducebantur, maior
 tamen ornatus iis in pectoralibus cernebat, quae uel au-
 rea erant uel argenteae inter focalia, quae secundum aures utrinque
 per maxillas ad faucium ima circumducebantur. mira me-
 dius fidius arte concinnata, equites mille & quingentos
 fuisse tradunt, Ita urbem magna principum comitante
 caterua, quorum nomina alibi recitabo, ingressi, senior du-
 bus regibus fratre & filio comitatus, ad regiam suam
 Gurcensis rediit. Filius, Sarmatiae Regem patruum grato comitam
 nauigatio di officio, domum usque deduxit, Postridie cum haec ad Gur-
 ad Reges. cen. allata fuissent, Comparata quattuor nauium clas-

sem incendimus, nec dum sole aduersperascente Ham-
 burgio appulimus. Vastitas summa in oppido est, do-
 morūq; æquisoliū passim uisitur. Narrant Mathiam
 Pannorū regem, diutina obsidione, cum in Austriacos
 sæuaret, tandē potitum, ad tenuē fortunam locum re-
 degisse. Arcem habet satis munitā, in arduo monte, q
 oppido imminet, sitam, quæ cū inter Austriā, Panno-
 niamq; fere media sit, alterutros prohibet icursus, ab
 ea itē mōs parua abest intercapedine ī quo Zynziber
 passim nascitur. Vix ergo Princeps ad hospitem diuer-
 terat, Cum Marquardus orator, cæteri q; qui una iue-
 rant, adfuere, quæ attulerāt, de more, satis mature di-
 scussa sūt, Mane ad multum diē, Posoniū uersus naui
 gauim. 2, Gurcēsi nauim, Cardineo paludamēto egre
 diēti Ludouic⁹ Boemiæ rex, Archiepiscop⁹ Colocēn.
 Episcopus Quinq; Ecclesiēn. Bosneēn. Iauriēn. Vacien-
 sis Pannones. Episcopus VLadislauiensis, Posnaniēn,
 Premislīēn, Sarmatæ. tum Pannoniæ, Boemiæq; tū
 Sarmatiæ primores uiri quā plures obuiā ad ripam se
 se obtulerūt. Archiepiscopus Colocēsis. oratiōe satis
 erudita & graui ex equo Gurcēn excepit. Rex VLA-
 dislaus articulari morbo afficiebat. Tamen tāta diuer-
 sarum gentium uarietas fuit, ut mihi hæc recolenti,
 non satis omnia ex sententia succurrāt. Aderant Ger-
 mani, Pannonii, Sarmatæ, Tartari, Turcæ, Moschi,
 & eorundē imprimis Aeneatores tortilibus tubis asp-
 rime p̄strepētes, neq; n. ditonū, aut diapēte, thessara-
 rūt, diapaso intermistā, aut bisdiapaso, cæterisq; pho-
 nasorum uoces, concordiamq; norunt, sed primo
 perhemitonium inuicem certantes, rursus a secundo

Quedā de
 Hambur-
 go opp.

Gurcensis
 ingressus
 Posoni.

Pompa in
 excipiēdo
 Gurcēn.

Habitus
Sarmata-
rum.

Regis Sar-
matiae ui-
ctoria de
Moschis.

Non esse
Rypheos.

hemitonio quattuor interualla ascendentes, tāta can-
didarū auriū molestia, ut aliquando surdastrū me esse
desiderarē, tradunt aliqui tale hominū genus ita esse
ratis esse moribus, ut perstepero clangore (& si omnē
antecellere harmoniā credit) delectat. Cæteræ si hic Io-
annes manēs, aut abbas elephātarca musici romanē-
ses pñtes fuisset longe melius q̄ ego, d̄ ifractaria illorū
musica iudicasset. Habitus præterea diuersissimū, alii (ut
dicebā) ifulas cādidās ī fastigiū acumitas gestabāt, alii
pilea quorum infrōtis p̄cio pēnacula ad posticam par-
tē, unius ulnæ latitudinis deflectebātur, alii pectorali-
bus a gula umbilico tenus, uel argenteis, uel aureis, ita
enī uestiū fibulamēta faciunt, ornabantur. Quidā bal-
theos aureos, quibus enses uaginis argenteis, aureisq̄
pendebant, qui a dextro humero in sinistrū infra alam
reflectebant, gestabant. At uero ubi cingēdi locus est
laminibus aureis graphice figurata imaginibus fabre-
factis, gemmisq̄ Scythicis cingula contibulabant, hii
pleriq̄ omnes erant Sarmatæ. Moscorum admodum
non multi, quippe qui aderāt, capti in bello ferebant,
quod paulo ante SIGISMVNDVS fortissim⁹ pru-
dentissim⁹q̄, Sarmatarū Rex, quē ego, unū excipio
Cæsarem, & uultus grauitate, & rerum gestarū gloria
puto comparandū nemini, faustissime, gloriosissimeq̄
ad Borysthenis ripas gessit, fluuium indigenæ Neper-
dicunt, qui ex iugis ortum habens, quæ Lithuaniam,
rubrāq̄ Russiam interiacēt, in Bycem paludem supra
Tauricā chersonesum descendit, incolæ ex plano ori-
ri tradunt, neq̄ ullos illhic montes esse, quē admodum
etiā de Rypheis mētita antiquitas est, qui illhic nusq̄

sunt. Tanaimq; ex latissima planicia oriri manifestū
est. In eo igitur bello, ut mihi ab his qui interfuerunt,
relatū est, Moscorū plures triginta millib⁹ desideratos
fuisse, Sarmatarū pauci ceciderūt, tñ tam populosa,
regio! ut tanq̃ nullam acceperint cladē, nunc nouū pa
rare exercitum, nouas copias uulgo ferantur, adde qđ
nulli liberi nascuntur, omnes enim ab Imperatore ser
uitiorum loco habentur, nihil certi habent, neq; uitæ,
neq; peculii, nam si Imperator cuipiam ut sese suspen
dat iubet, sine mora mandatum perficit. Si facultates
alicui demere uult potest. Itaq; tum obsequio, tum re
gni amplitudine potentissimus Scythicarum gentium
esse dicitur. Gurceñ, ergo urbē ingressum iunior Rex
LVDOVICVS, ingensq; & Prælatorū, & principū
numerus, pone, anteq; sed a leua Rex domum usq; co
mitatus est. Nos ad hostilem domum diuertimus, Dii
boni ad quale concessimus stabulum, camera ut cōiice
re poteram, aut hara extiterat, aut gallinæcium, gra
batulum nullum, ne dum stibadia, aut anacliteria, nisi
transuersos a parietibus longorios, pullorum cubicu
lum, inspeximus, tectum diuæ Arachnæ dicatum, pa
uimentum deæ porcillæ grunienti inseruiebat. Cœpi
mus cogitare quid in tanta domus uastitate agendum
esset. Fabri lignarii euasimus, grabatulum compegi
mus, omnino haud sane bonum, sed pro conditiōe bar
bararum gentium, cubiculum Basilice præparatum
uidebatur. Mane aut ad uisendū Vladislaum Panno
niæ Regem, Qui ut dicebam podagricus, in lectica ia
cebat, Gurcensis cū omnibus aulicis, q & torquibus au
reis, & uestimētorū ornatu elegatissimi erāt, pfciscit̃.

C iii

Gurcensis
ad Regem
Pannoniæ.

Gurceñ ad
Regē Sar-
matiae.

Legatorū
nomina.

Quo cum sine arbitris cū aliquandiu fuisset, nobis etiā
aditus, ut tantū Principem uideremus, concessus fuit,
Facies uenerabilis ultra modum est, rubicunda paulu-
lū, tantaq; in eo grauitas, ut & si tantū uirum minime
nosceres, Regiam in eo maiestatem omīno arbitrarere,
ut satis spectando sumus exhilarati, discessimus. Gur-
ceñ. ad ANNAM Reginam VLadislai filiā (in regia
enim domo morabat) concessit, puella est annorū fere
tredecim, flos ipse, eximia pulchritudinis. Gurceñ. cū
paulo longius cum filia, quā cū patre (Quis enī diem
anno longiorē non optasset) morā traxisset, domuitio-
nem tandem capessimus, perendie Sarmatiae regem
adiit, qui ut Gurceñ. aduentū intellexit, ad regiae fores
processit, uenientēq; (humano ut est uultu, grauiq;) ex-
cepit. Inde in aula publice Cæsareae līræ recitatae sunt.
Episcopus Premislīen. Vicecācellarius legit, Nomina
quoq; legatorū qui una cū Gurceñ. erāt, recitata, Mar-
quardus prapositus Bambergē. Vilhelmus de Ro-
gendorf, Laurentius Saur, Gabriel Fockt, Marasca,
Cuspinianus, his pactis tempus ut secretius loqueren-
tur destinauerūt. Interea aduentus Cardinalis Strigo-
niē. significat, Gurceñ. Ludouicusq; Boemiae rex cū
multis hominū milibus extra portā obuiam profecti
sunt, Sarmatarū ingens numerus uelut more clipe-
is breuiusculis, lāceisq; praelongis, praeurrebat. Nam
eorum equi ad cursum uelocissimi sunt, utpote qui ex
Thessalia, Mysiaq; & Chersonesso taurica (quanq; &
in Lithuania, et aliis Sarmatiae partib; nascunt) ueni-
ant. Principes, Duces, & quos Barones uocant, multi
aureis uestibus, latiq; clauis, ornatissimi incedebant,

Quidam torques ingētis ponderis ex auro deferebāt,
 alii tot gemmis micabant, ut nostratia. i. Italica praeiis
 omnino sordescant. Verū nostri aulici multo elegāti-
 ores (absit uerbo inuidia) uidebant. Nam & Gurceñ.
 quadringentos secum uiros habebat, quorum prima Aulicorū
 classis in praelatos diuidebatur, secūda in Comites, ter Gurceñ.
 tia in Barones, quarta in nobiles, quinta patritios cōti Laus.
 nebat, deinceps mira ordinū obseruantia, ii tanto orna-
 tu, tanto cultu uisi sunt, ut & Pannonii & Sarmatae, q
 prae cæteris mortalibus cultissimi uideri uolunt, non
 citra admirationē, intuerentur, taceo uestimentorū ge-
 nera, uel aurea, uel ex plumatili serico concinnata, ta-
 ceo aureos torques millosq; preciosissimos, Vnionum
 Adamantiū, cæterorūq; huiusmodi lapillorū beatissi-
 mam copiā, uerum moribus, uitaq; elegancia, atq; ur-
 banitate cæteris facile praestabāt. At si de aliis quoq; Iudiciū de
 iudicandū est, Sarmatae, & litteris, & moribus cultissi-
 mi sūt. Pannonēs, multo asperiores. Bohemi illos ma-
 gno, sed proximi interuallo antecellunt, cūq; iis ut lin-
 gua, ita & morib⁹ nullā similitudinē habent. Qui ad
 pontū uergunt ut Moschi & Tartari, efferacissimi om-
 niū, nomadum more, in campis sub pellibus uiuūt, cru-
 doq; animalium uiscere, sed potissimū equorum pullis
 uescunt. Diu itaq; extra portam & Gurceñ. & Rex
 Cardinalis aduentū, aquilone satis acri flante, expecta-
 uerūt, Venit tandē q̄drigētis equis, ut conicere potui, Strigoniē
 comitatus, ad portā Sacerdotes cum Vmbella expe- Ingressus
 ctabant. Cæterū Legatus tū propter Cardinalis Gur Posonii.
 ceñ. tū Regis præsentiā quominus subiret, abstinuit.
 Ordo talis fuit, Legatus medius, Dexterā Regē, Sini

Primum
concilium.

Bartholo/
mei Ducis
naufragiū

Reges,
gurcensisq;
ad templū

stra Gurcen. habens, urbem ingressus est. peractisq;
in ecclesia, de more, cerimoniais, domū omēs redierūt.
Nam cum palmarū dies illuxisset, Gurcen. domi mā/
sit Sarmatayāūt & Bohemiæ reges, ad Legati sacrū
accessere. Postridie cum primo consistorium inituri es/
sent, a Legato Missa sancti spiritus solenniter celebra/
ta. Reges, Gurcensisq; (sacris enī interfuere) ad curiā
Vladislai Pānoniæ regis pfecti sunt. Quiqm̄ pedibus
ire non poterat, obuiam, sella, ad gradus aulae, uectus
est. Itaq; sic primū, quod faustum, felixq; fiet, inter tot
potentissimos reges, Gurcensemq; uirum inter mor/
tales prudentissimū, conuentio habita est. Sequēs di/
es idest tertio nonas aprilis, obnunciatum est, Bartho/
lomeum lisitam Imperatorem Cæsarei exercitus in fo/
ro Iulii designatum, de quo scripsimus alibi, Strenuū
uirum, cum noctu a Cæsare per Danubium cymba na/
uigaret, sumersum esse, nulli non euaserunt, qui intra
carinam fuerant, famulus arrepta tabula, & natando,
a quorundam auxilio, qui ad uoces ad nauigauerant,
euasit. Sic mortalium cogitatiōes interrumpunt, ue/
req; de ipso illud ex Menippæis mutari potest, nescis
quid lucifer uehat, Corpus aūt diu quæsitum, nusquā
reperitum est. Sexto idus aprilis cum Dominicæ resur/
rectionis dies illuxisset, ad sacrum profecti sunt. Vla/
dislaum regem sella uectum, frater & fili⁹, Sarmatiæ
& Bohemiæ reges, & Anna regina pone sequebantur,
Gurcensis propter sellam incedebat, intra templū ita
confederunt, Vladislaus primus sedebat, secundus SI/
gis mūdo regi, tertius Annæ reginæ, quart⁹ Ludouico
regi loc⁹ datus, lōgoq; īteruallo prælati ordinatim cō

sistebant, e regione Gurcen. Georgio Duci Brande-
 burgen. Archiepis. Colocen. Epis. Quinq; ecclesien.
 Acerrano nostro, Vacien. & plerisq; aliis locus signa-
 tus est, pulcherimū profecto tot regum simul, tot pri-
 cipū, Ducum, Proceꝝ, ac magnorum uiroꝝ, tum spe-
 ctaculum, tū pompa, cultusq; per celebris uidebatur.
 Quæ si mihi aliūde relata fuissent, minime edepol cre-
 didissem, tñ maiora fuere, quā ut a me scribi possint.
 Peractis sacris, uiri nobiles ex aulicis nostris a tribꝯ re-
 gibus, aurati (ut aiunt) Equites creati sunt, Ioannes
 Schienk curiæ præfectus, Ioannes Langus Gurcensis
 frater, simulq; duo, episcopi Saltzburgensis, affines
 sic ille dies feliciter exitū habuit, sequētes cōsultando
 transacti sunt, & quanq̃ Sarmatiæ rex sūmopere Cæ-
 saris amicitiam desiderat, tñ duo erāt in quibus ambi-
 gua utrinq; deliberatio erat, in altero Pruthenoz, in al-
 tero Moschorū ac Rhutenoz res uersabant. Moscho
 rum aut belli hinc sumpsit initium. Michael Hliniski
 Lithuanus cū Sigismundum a Sarmatis Regē creatū
 intellexisset, Lituaniā occupare meditabat, cuius con-
 filiū Sigismundus, cū præuenisset ad Moschos fugit,
 huius postea ductu in Lituaniā cum ingenti manu ir-
 rupere, qui circa Borysthenē ingenti strage profligati,
 pacē petierūt. Mysis aut (quos Tartaros appellamꝯ)
 Sarmatas bello inuadētibꝯ, oblitus foederis Moschus
 fidem rupit, magnoq; exercitu ad ultiores Borysthe-
 nis ripas Castrametatus est, Ibidēq; rursus cū magna
 suoz interniciōe uictus nouū iniquies parare nūc bellū
 dicit. Cæsar ergo cum Cruciferis quia Germani sunt,
 Moschis, quia ii secum iuncti foedere erant, deesse non

D

Equites ex
aulicis gur-
cen. creati.Causa bel-
li contra
Moschos.

Gurcensis
discessus a
regibus.

Dona Gur
censi, a Re
gibus data

posse uideretur, rem maturo agi consilio oportebat.
Quarto Idus aprilis cursus equorū celebratus est, di
uersarū gentiū equi, uelocipedes aderāt, Thessali Tur
cici, Mysii, Moscici, Iaziges, Germanici, uictores Iazi
ges extiterūt. Postridie cataphractorū ludi, nisi pluuia
quæ hic diu perdurauit, obstitisset, destinabātur, quid
aūt actum, fuerit ignoramus. Sequēti enī die Gurceñ.
colligere sarcinas iubet, transfretariq; mane Danubiū
nam pridie, a regibus licentiā abeundi, grauibus nego
tiis interpellatus, acceperat. Reges uero, ut signū ali
quod, suæ ipsorū erga tantū principē beniuolētiæ præ
seferret, dona uasa aurea miro artificio fabricata, pel
lesq; zebellinorū maximi pretii, quæ ex Rhutenis, ac
Moschis aduehunt, miserunt. Sarmatarū autē Regi,
equū ingentis magnitudinis mutuo princeps noster, q
muneribus cedit nemini, daturus ferebat, sumpto er
go ientaculo, rursus reges (nunq̄ enī sibi in officio præ
stando satisfacit) adeundos reges censuit, a quib⁹ ma
ximo sui dīderio, relictis Cæsarianis (qui secū aderāt)
legatis, discessit, atq; altero, postq̄ discesseramus, iti
nere, Hamburgiū partī uehiculis, quorū usus frequēs
in pānonia est, partim equis puenimus, postridiano di
luculo, Gurceñ. cesio, uelocissimo cursu, Viennā uect⁹
est, qui Vilhelmū de Rogendorff, & Laurentiū Sauer,
ut ad Cæsarem postero die proficiscerētur, destinauit,
iisq; imposuit, ut pro uirili eius aduentū sollicitarent,
quem permagni referre putabamus, res enī grauissi
mæ incumbabant, tum regum causa, qui tam diu Poso
nii morabant, tū tumultu, iam in Carnis excitato, ter

tioq; arbitror feruile bellum, nisi Cæsar Gurcensisq;
 prudentia subueniat, in quo prouinciales plurimū spei
 collocauerunt, oriturum. Siquidem primum in pan-
 nonia ortum est, quod, quoniā sæuum atroxq; fuit. Fa-
 cturum me operæpretium, si tradidero memoriæ, pu-
 to. Pannonēs cum diutina, grauiq; seruitute premeren-
 tur, quemadmodum iugum excutere possent, medita-
 bantur, Cardinalis Strigoniē. cum populis cruciatā
 promulgaret, ad facinus iter præbuit, trecenti enī fere
 ab initio nomina dederāt, sed paulatim multitudo cre-
 uit, Ducemq; Georgium Zechelium elegerunt, Hic
 cum quater duello Turcas profligasset, propter res
 fortiter gestas summo in honore apud regem habeba-
 tur, sed cū nihil mercedis ob exanclatos labores par-
 ctasq; uictorias, a quæstore, cui rex mādauerat, perce-
 pisset, indignatus ultionē meditabat, paulopost regiū
 exactorē, tribus millibus ducatorū arreptis, iter fecit.
 minatus etiam se Turcarum partes sequiturum. Id cū
 Pannoniæ rex intellexisset (nam is Belgradi arcis præ-
 sidium tenebat, ubi militum manus ad arcendos ho-
 stes semper excubabat) ueritus ne Turcis regni obices
 aperirentur, illum ducētis ducatis, equisq; duobus au-
 ro argentoq; phaleratis, donauit. Dum hæc aguntur,
 Selimus Turcarū Imperator, cum oratore regis Pan-
 noniæ foedus iniit. Id cum Rex regniq; Duces rescisce-
 rent, rem occultare, atq; in aliud tēpus bellum in Tur-
 cas suscipiendum consulere, animosq; quantum pote-
 rant ab incepto retrahere. Verū qui nomina pro Cru-
 ce CHRISTI dederant, rem damnare, Impiumq;
 esse, nec dignū Pannonico nomini, nisi CHRISTVM

De bellis
 feruilibus.

Georgius
 Zecheel.

D ii

Duces ser/
uile belli +

sequerentur, asserere atq; deinceps de iis, qui incepto
obstarēt se supliciū sumpturos palam dicere, Cū itaq;
nihil pficerent, cūq; maximo odio, iuidiaq; praelatos,
Principesq; a quibus sæuissime expilabant, prosequerentur.
Georgium ducem primo, deinde regem creāt.
crescenteq; indies seruitiorū multitudine Ioannē quoq;
Georgi fratrem, Laurentium præsbiterū hominem de/
perditū, audacissimūq; ac fratrem Michaelē duces
creauerunt, hic mitis ingenii fuit, astu doloq; insignis,
ii ergo ualidissimis copiis (octo enī exercitus fuisse me/
moratur) cum in Pannonia crudelissime grassarentur,
prædæ auiditate, quā quotidie exercebant, corrupti,
arma, quæ cōtra Turcas a principio sumpserāt, inui/
scera patriæ conuerterūt, atq; tā impie militiam exer/
cebant, ut nobilissimis quibusq; iugulatis, uxoribus, li/
berisq; necatis, bona diriperēt, alii stupro uirgines cor/
rumpebant, maritisq; palo affixis, uxores in cōspectu
obscene demolibant. Episcopū Schinadiensem cum
intercepissent, uirū & prudentia, et integritate memo/
rabilem, palo per uiscera transacto, necauerūt. Idem
se, & Strigoniē. Quīq; ecclesiē. Palatinoq; uiris ho/
nestissimis facturos minitantes, in Regem minime sæ/
uituros affirmabant. Itaq; quāplurimis deuastatis ca/
stris, regionibus de populatis, innumerisq; nobiliū in/
terfectis, animosiores facti, Budam uersus copias mo/
uerūt, uisq; Danubiū ad Pestum oppidū castrametati
sunt. Budæ adeo tumultuatū est, ut ciues urbem dese/
rere, aliquādo cogitauerint. Sed dum consultando tē/
pus terunt, Bornamissa, cum omnes ad propiorē ripā
naues traxisset, Danubiū cum parte copiarū transfre,

ratus, eos quasi oscitantes aggressus est, quos prope pagum Subad fudit, fugauitq. Budeñ. uictoria elati alterum exercitū ad oppidum Pazcho deleuerūt. tertium ad Seyues. quarta autē pugna, quæ circa Debre, Themsiuarq. (quod contra Turcarū incursiones præsidium est, a Ioanne Iazigum .i. transyuanie principe, cum diu, ancepsq. certatū fuisset, profligato tandē exercitu, Georgius rex captus est, quē inter duas scalas religatum, a latronibus suis, quos more patrio bestias uocare solitus erat, deuorari iussit, Ioānes autē eius frater, post candentem galeam capiti impositam, in quatuor discerptus partes est, militū autem alii ad palum fixi, alii exenterati, cum lōgo uitæ cruciatu, feruntur. Circa autē Varadinuū cum Laurentio præsbitero, ita pertinaciter pugnatum est, ut tria hominū milia desiderata fuerint, Ducem & assatum, & a suis exesum ferunt. Vltimus Michael, quanq. & circa Bachyā, & bayam pagos reliquie copiarū profligatæ, propter Syrmium cum fortiter pugnaret, uictus est, reliqui autē qui uel uinci, uel capi non poterāt ad in hospita montiū fuga, salutem sibi compararūt. Talis itaq. exitus seruili conspirationi datus. Idem in Germania bis ausi sunt, Semel, non citra dominatus periculū, in Ducem Vyrthimbergeñ, seruitia exarsere, uicta pœnas luerunt. Iterū in Carnis, sed Cæsariano exercitu superata excussum recæperunt iugū. Nunc ad inceptū opus reuertamur. Dum itaq. Cæsaris aduentū, & nos Vienne, & Reges Posonii expectaremus, pridie Kalendas Maias posonii incendiū factum, Pannonica regia conflagrauit, Sarmatica autē a suis nō defensa modo, uerū

Georgius
captus.

Incendium
Posonii.

D iii

Tecta lin/
gnea dam/
nat.

Gurc. scda
nauigatio
ad Reges.

et reliquum oppidi ab incendio seruatum est, Septua/
ginta domus, aut paulo plures crematae. Reges ad ar/
cem, quae in aedito colle sita est, confugere. Ignoratur
dolo ne, an imprudentia patratum sit. Verum in septē/
trionalibus plagis urbes integras aliquando exustas ui/
dimus, nam tecta passim scandulis, non tegulis fiunt,
quae simul atq; scintillam excipiunt, celerius, quā ho/
minū ingenium opituletur, comburuntur. Qui cum in/
cendiis expositi sint, nocturnos habent uigiles, qui &
horas nunciant clamando, & ne quapiam in parte incē/
dium fiat, praecauent. Stultum profecto arbitror, cū
malint puigiles, aliquando somno, uinoq; sepultos cu/
stodiri, quā tegumēto domus tegere, quod ab incendio
laedi non possit. Dum itaq; haec aguntur rumor latens
increbruit, CARolum, Galliarum regis filiam, Belgis
id suadentibus, in uxorem accepisse, cui iam pridem,
ANNA Pannoniae regis filia desponsata fuerat, sed
nuncium nihil turbarum attulisse uidimus, poterit enī
hoc matrimonium, in FERDINandum fratrem, Qui
apud Hispanos nunc est, felicissime transferri. Quic/
quid tamen erit trademus memoriae. Idibus Maiis qui
ad Caesarem ierant, redierunt, quem prope diem uen/
turum (& si principibus Germanicis molestum erat)
significarunt. Quippe qui, cum ad conuentum p Ca/
sarem, accersiti fuissent, tū propter sumptus, quos ma/
gnifice fecerant, tū quia res Italicae haerere quodam/
modo, cum in castris esse iam milites deberent, uideren/
tur. Perendie ergo eius diei Gurcensis cum paucis Po/
soniū ad Reges rursus naui uectus est. tertio Idus Ma/
ias sereno caelo, stella uisa est, quae perpetuum illum

diem, & oppidanis & externis negotium inspectando **Stella uisa**
 exhibuit. Ego cum in hæc naturæ signa differendo, inci-
 disse, omnino melius, feliciusq; præfagium, stellam
 quā xiphias, hyppogoniasq; & cætera Cometarū ge-
 nera, apportaturam affirmavi. Sequētem diem dispu-
 tando, potandoq; & festiua Moschorum acromata
 auscultando cum Ioanne Dantisco uiro erudito, trans-
 egi, qui cum multa laudabiliter, magnificeq; Sarma-
 tarū regis gesta (est enī illi a secretis) retulisset. Quā-
 tumq; is si cum Cæsare iniret fœdus, Christianæ reipu-
 blicæ profuturæ esset. Domum abiit, uersiculosq; quos
 apposui extemporaliter exaravi. Qui ut felicius, ad re-
 gias manus perferentur, Epiiscopo Premislensi, Re-
 gni Sarmatiæ uicecancellario Præsuli, & moribus, &
 litteris elegantissimo. Epistolam dicaui subscripsiq;
 si lubet legito.

Epistola deest.

FELICISSIMO AC INVICTISSIMO

Principi SIGISMUNDO Sarma

tiae Regi Riccardus Bartholi

nus Perusinus, deditissi-
mum mancipium.

Vm primū natura chaos discreuit, & orbē
Terrarū, & cælum uaria compagine iunxit

Rexo Sarmatiae, & bello fortissime princeps

Indigestarum, soluit certamina rerum

Rerum cō Mandauitq; coli pacem, & concordia mundi

cordia, Fœdera seruari, magnumq; e littore Eoo

Euolui iussit cælum, contraq; reniti

Infernos orbis, nostrisq; reducere terris

Atq; auferre diem, uariataq; tempora solem

Hoc superum dono cunctis animantibus esse

Concessum fœdus reor, & diuinitus omnem

Quadrupedum prolem, pisces pictasq; uolucres

Crediderim genitas, propriam, mirabile, serpens

Non ruit in speciem, Tygrisq; laceffere tygrim

Vix fertur, fuluusq; Leo sæuire leoni.

Sæua ho / Sæuior ast hominum natura animantibus ipsa est

minū natu Hostis enim iam facta sibi, communia rupit

ra, Vincula, neglexitq; deum cœlestia dona

Vnde tot infandæ cœdes, unde obruta regna

Mutuaq; e causis orientia bella prophanis

Ergo animis hominum cum sit cœlestis origo

Esse decet superis similes, & fœdera nobis

Primitus innata, & concessam numine pacem

Excolere æternum, ne forte expertia, nostram

Cætera

Cætera consilii, excellunt animantia, uitam
 Tuq; adeo, cui sceptræ genus concessit, & auxit
 SIGISMunde labor Martis, Rex maxime regum,
 Egregium fœdus, magnamq; amplectere pacem.
 Vnde salus, Christi populis oritura, putatur
 Quæ solo de te pendet, si deficis, hostes
 Iritas, maiusq; illis discordia, regnum
 Vestra parat, gaudentq; & seditione fruuntur
 Victores, regum, uictus, si fœdera iungis.
 Moscus erit, trepidusq; intra sua castra Rhutenus
 Vix stabit, pacem suplex, atq; oia poscet
 Collatis toties signis, & Marte cruento
 Prostratus, nuperq; tuas, gens barbara, uires
 In gelidi latis, experta Borysthenis, aruis
 Orscha ubi iam celebris, tanto certamine, fertur
 Namq; ut magna fuit strages, sic maius in, ipsa
 Es pugna meritis nomen, cum multa, nec anceps
 Phama fit, innumeras, duro sub marte, phalanges
 Te parua fudisse manu quæ (si uolet ætas
 Tuq; meis olim, rex aspiraueris ausis)
 Forsitan aggrediar, lapsu interuertere phamæ.
 Quare age rumpe morâ, & te met nûc adice tâtis
 Fœderibus, nec parua sient, quibus inclyta uirtus
 Et pietas, & amor pacis, parituraq; uestris
 Imperiis, fortuna decus mutetur, ad ipsos
 Respice nunc ortus rerum, si iungere tedas
 Fas erit, & uinclo totnectere regna iugali
 Spero etenim (nec uana fides) concordibus omnes
 Auspiciis, uisurum acies, uexillaq; martis
 Ducere in externos, raptosq; reposcere fines.
 Cum metuet Tanais, deuictaq; Taurica tellus

Persuadet
 Sigismundus
 do pacem.

A salute
 Cristianorum

ab utilita-
 te.

a uictoria.

a felicibus
 auspiciis.

ab incremē-
 to regnoꝝ.
 a timore.

E

Efferaq; Euxini trepidabunt littora ponti,
O decus, o phama/nunquam delebile uinclum
Amplexare, auget ueluti concordia regnum
Sic labi contra uisum est. Tibi consule, & orbi,
Et Fratri, Sacrisq; penatibus, & magnis Diis.
Imperiiq; foue surgentem ad scepra Nepotem
Atq; grauem ut uultum præfers, atq; ora uerendæ
Maiestatis habes, & te sapientior usquam
Interris nemo, nec sumptis fortior armis,
Sis pius, & rerum exemplo, complectere pacem.

Ab exem/
plo. Aetherea siquidem regione leuissimus aer
Dispositus, nec supra audet tentare, nec infra
Discretum imperium, uentiq; & nubila sedem
Asciscunt propriam, sic & Mare, & infima Tellus
Nexibus alternis iunguntur, iussa q; seruant
Naturæ, sed enim quando hæc concordia rerum
Ruperit & leges, & fœdus fregerit orbis,
Nullus erit Titan, mistisq; elementa figuris
Antiqua horrendi repetent primordia belli.
Vnda ignem inuadet, & mobilis æra, tellus
Disrumpet, Scopuliq; iniecto ardore liquescent.
Adde q; & uestra hæc, bellis flagrantibus, hostem
Quem toties armis bellator Sarmata fregit,
Cædibus, ut timeant obnoxia, regna necesse est
Externum, Scythici referataq; limina lani.

Conclusio Ergo per superos oro, per tempora fratris
per preca/
tionem. Cana tui, perq; hanc pueri, innuptæq; puellæ
Fortunam, uestri per regni, orbisq; salutem
Si pietas uos ulla tenet, si uertere regna
Ryphæa, infixum est animo, cladesq; parentum

Vlcisci bello, Turcasq; abolere nephandos
 Erigite ad pacem mentes, & iungite dextras
 Aulpiciis magnorum operum, sic sceptras superstes
 SIGISMVMDE diu teneas, concorſq; rebellem
 (Quod faxint ſuperi) uincas cum Cæſare, mūdum.

Hos uerſiculos cum ceciniffem, Dantiſcum meum
 conueni, aderat mecum Gaſpar Lyſita (inter poe-
 tas clarus) ecqđ ſibi de Heroicis meis uideretur, cū
 interrogaffem, oportune (inquit) Dantiſcus, calca-
 ria enim ſponte currenti, addidiſti. Sed niſi moleſtū
 uobis eſt, meos quoq; Quibus iter noſtrum huc ex
 Sarmatia complector, legitote. Qđ ut auidius nos
 aggredereſſemur, mellitum cruſtulum porrexit, ſunt
 enim inquit, & Diuini Gurcenſis laudes, quantum
 pexiguo fieri ingenio potuit, nō ſpernēdæ. Tuis au-
 tē cras ſi feriabor, mutuū recētū dabo. Quos cū le-
 gere exorſi eſſemus ut mihi impartiret rogauī, ac ne
 uſpiam Principis mei laudes in occulto, deliteſce-
 rent, ſubſcripſi.

DE profectione Serenissimi SIGISMVNDI Re-
gis Poloniae, Magni Ducis Lituaniae, Russiae
Prussiaeque &c. Dñi & heredis, post ui-
ctoriā contra Moscos in Hun-
gariā IOannis Dantisci
SYLVA.

ENVMERAT uasti luctantes æquoris æstus
Nauita, per Sirtes, aut saxa Ceraunia uectus,
Incolumis postquam rediit. Sua prælia miles,
Aeratas acies, & tot per uulnera mortes,
Saluus post cladem prostrati differit hostis.
Venator syluas, saltus, & lustra ferarum,
Et pedicas, structasque plagas, & rhætia ceruis
Protenfa enarrat. Longis peregrinus ab oris
Cur ego non referam rerum, uariosque uiarum
Borysthe- Amphractus? quos inuicto cum Rege Polono
nes. Ambiui, & Scythico quæ ab usque Borysthene ductus
Haftenus, ad ripas celeri, quas alluit unda
Danubius Abnobiis Ister labens ex montibus ingens.
Quæ nam causa uia primus? quis tractus, & unde?
Dicite Pierides, nec enim sine numine quicquam
Vos dixisse reor, clarius dum spirat Apollo.
Inclytus Arctoo Rex quum sub sydere cæli
Orscha Heroum Sigismundus honos superauit ad Orschā
arx. Moscorum infidos populos, ut fœderis icti
Disrupere fidem, tandem ut sunt undique fusi,
Fama quidē nota est, a Gadibus usque sub Eurum.
Vladislaus Pannoniæ senior iam Rex effœtus, & æger,
Hung. rex Ex mediis illum castris reuocauerat ad se,

Fraternalis uis tota in eo pendebat amoris.
 Dulcibus hunc uoluit superesse Nepotibus, hisq;
 Conseruatorem fieri, robustior ætas
 Cresceret ad regni moderandas donec habenas.
 Paruit atq; ultro, Cuneis, Turmisq; relictis
 Ante Borysthenias rursum quas cœperat arces,
 Utq; solet, citius processit magnanimus Rex.
 Noluit in tanto, quamuis discrimine rerum
 Fratri deesse suo, tandem quem uisere fati
 Ante diem extremum uoluit, sic concitus ergo
 Non pertesus iter, non tempora dura, nec acres
 Dum glacialis hyems Aquilonibus asperat auras,
 Protinus ex Vilna Lituania soluit ab oris.
 Ventum erat ad Gracci (quæ nunc Cracouia fert)
 Mania, paulisper remoratus, liquerat illic
 Reginam, grauida Regni quæ pondus in aluo
 Gestat adhuc, cuius leuis expectatur in horas
 (Dii faxint faustum) partus, subitoq; recessit.
 Slesiacis primum piscosis appulit aruis
 Quicquid ibi lacus est, & ibi uia lubrica eundi
 Limosam per humum, uenit obuius illico clavis
 Dux Casimirus Auis genitus Tessenensis, & illum
 Regali luxu, dignoq; in honore recepit,
 Attigit hinc fines, ubi præsul Thurso Morauos
 Præsidet eximius, qui religionis secundus,
 Est nulli, pietate, nec est in rebus agendis,
 Hospitis hic etiam manifesto pectore tanti
 Auentu gaudens, obiter processit, eumq;
 Excepit, memor illius primordia uitæ
 Esse suo in regno, quare impartiuit honores

Vilna me-
tropolis Li-
tuaniae.

Cracouia.

Regina po-
loniae gra-
uida.

Casimirus
dux Tessen-
sis.

Thurso
morauiae
Episcopus.

Quos potuit, cunctos recte officiosus ad usus,
 Post iter ad montes emensum, nubilus Auster
 Aethere concretos ex toto soluerat imbres
 Contextitq; solum, teneras cum floribus herbas
 Qui sese sensim radios ad solis iniqui
 Extulerant, hieme affecit, nec inertia solum
 Germina reddiderat, uerum penetrauit adusq;
 Membra uirum, tamen a concepto nulla mouebat
 Ad Huga- Tempestas Regem, rigidi inclaementia coeli,
 ria iter. Abruptaq; uia, nec enim iuga celsa, nec ulla
 Obfuit intento res quo minus iret, in omnem
 (Ut solet) euentum propere, concessit ad oras
 Tirnaui. Sic tandem Huniacas, quo se Tirnaui late
 Disposuit, uenit illustris Georgius illac
 Margrabi. Germana ex Regis genitus, non Hectore certe
 us Brande Inferior, si quis uel Marte, aut uiribus illum
 burgensis. Prouocat, acer init, detrectat deniq; nullum
 Certamen, residens procærus Corpore toto
 Gradu Cataphractus equo, præcessit in armis
 Spectatu pulchrum, multos pulchro agmine prin
 Episcopus Venit & Antistes numerofo milite cinctus (ceps.
 quinq; Ec/ A templis magno decoratus nomine quinq;
 clesiensis. Quem tulit ad tanti, prælarum culmen honoris.
 Nuda fides, probitas, uirtus, reuerentia diuum,
 Et facile ingenium, rerumq; scientia multa,
 Hic collega Ducis Regem sub nomine Regis
 Pannonii excepit, pariterq; ad uerna citati
 Littora Danubii duxerunt, arcte ubi parua
 Posonium. Est sita Posonium, non longe a littore nota
 Quondam nunc toto quæ nomen habebit in orbe.

Postquam narratum est propius uenisse Polonas
 Hinc atq; hinc acies, pulchras & in ordine turmas,
 Rex VLADISLAVS carpento protinus æger
 Obuius in campum tenero cum rege profectus,
 Heroum magna stipante utriusq; caterua
 Regni, exoptatum iam longo tempore fratrem
 Excepit coram, uerbisq; affatus amicis
 Regali paruam pompa deduxit in urbem.
 Hactenus ex Scythia, Moscorum clade peracta,
 Totq; equitum, peditumq; globis, castrisq; relictis,
 Peruentum, solum fraterno ductus amore,
 Visendiq; etiam studio (si forte futurum est)
 Cæsaris, ut Christi fieret pax una per orbem.
 Huc igitur Langus tectus rubro ora Galero
 Appulit, ingenio multum uersatus, & arte,
 Resq; gerit cunctas a Cæsare missus ad istos
 Legatus Reges, nostræ si uerus amator
 Religionis erit (siquidem est non ambigo uerus)
 Contra Scismaticos templi dabit arma rebelles,
 Et contra hos nostri, sitiunt qui sanguinis undas
 Crudeles Turcas, nuper Sarnouia ad arua
 Ingenti qui Christicolum sparsere cruorem
 Clade, domi donec perplexa negocia aguntur,
 Sin aliter totum nunc paruo fomite mundum
 Incendet, tenet ipse sinu, pacem, armaq; eodem.
 Si quisquam quæ Martis amor, quæ feruor habēdi
 Exagitaret, in his forsan decernere rebus
 Deberet, res acta foret, iam prælia dudum
 Per maria, & terras insano turbine adessent.
 Sed pater omnipotens, mūdi cui machina curæ est,

Vladisla⁹
 rex Hun.
 Ludouicus
 rex hun. &
 Bohemiæ.

Cardinalis
 Gurcen.

clades hū.
 Sarnowitz

Talia scit cuius studio committere debet,
 Ad Gurcē Commisitq; tibi Præstes uenerande, tibi inquam
 sem apost/ Qui fidei, & decus es Romani dulce Quirini,
 ropha. Cardineiq; chori specimen, tu bella prophanis
 Decertata odiis, iras dudumq; repostas,
 Et clandestinas remoue de pectore rixas
 Primorum Christi procerum, discordiaq; uni
 Pectora, nil poteris superis, nil deniq; terris
 Gratius efficere, en coniurant monstra profundi,
 Petri nauis Thrax ferus, & Macedo, mæothidis accola, & Istri
 Nauiculam in Petri, quæ mergitur obruta pene
 Vndiq; fluctiuagis per mille pericula in undis.
 Eripe namq; potes, miseratus, te duce tandem
 Aeolus immodicos reuocabit ab æquore flatus
 Mitior, & clausis fera flamina condet in antris.
 Serpit ab extremis, ut uirus in intima membris,
 Viq; leui penetrat sensim præcordia, donec
 Occupat in toto quodcumq; est corpore. Flamma
 Ut solet exardens in tectis tollere quicquid
 Contingit propius, passim grassata, parumper
 Obuia consumit, crescitq; ualentior ignis
 Liberius quum iam furit, & bacchatur aperte
 Nil manet intactum, sic dudum Thracius hostis
 Abstulit at sparsim (pudet enumerare) tot agros
 Oppida, castra, urbes, & regna tot inclyta quondā,
 Nititur ulterius, miserandum, nemo resistit.
 Christiani Huc Aquilas, Aguem, Gallum, fuluumq; Leonē,
 Principes. Hybernumq; trucem, diti cum rege Britanno,
 Et qui se Solymæ titulis, zonæq; perustæ
 Extollunt defer, Germana potentia uires

Hic

Hic precor ostendat, nō deerūt Sarmata & Hūnus
Assidue, ducunt multis qui prælia ab annis,
Martia tot contra Machometis castra tyranni.

At quoniam proprio contendunt Marte uicissim

Intestinum
bellum.

Nunc aliqui, quos religio deuinxit ad arma

Regis in Ofores, qui mortem morte fugabat,

Rifus, sputa, alapas, flagra, clauos, passus in alta

Pro nobis furca extensus, quam nemo tuetur,

Saluifici labefacta cadit respublica CHRISTI,

CHRISTUS

Fitq; minor, sic & cunctas decrescit in horas.

Quid contra paucos, quorum furor urget Enyus

Discordes, animos, credis nunc posse tot hostes?

Imperium quorum subiit tota Africa, & ingens

Infidelium
potentia.

Pars simul Europæ, atq; Asiam qui sub iuga dudū

Miserunt, & qui toto dominantur in orbe,

Munitæ nihil his cellis in montibus arces,

Nil urbesq; obsunt, uites populantur & agros,

Abducuntq; homines, nec enim munitio prodest,

Desertis postquam sulcis non semina dantur.

Vertite dira procul superi, nisi rebus in istis

Vnio nunc fiat, Bizantia pestis, & Istri,

Euxiniq; lues, Petri corrumpet ouile.

ouile Petri

Hoc prohibere potes solus pater alme futurum,

Instantes extingue faces, ne fortior ignis

Post contemnat aquas, primis his motibus obsta,

Hoc pietas, iurata fides, hoc suadet honestum,

Vtile erit cunctis qui CHRISTI nomen adorant.

Ne te seducant, magni nec Cæsaris aures

Tot querulis deinceps precibus, uel munere uincāt,

Fomites

Hii qui bella fremunt, & nunquam bella capeffunt belli.

F

143X
Aduersus fidei, tot tela minantia nostræ,
Omnia ui quondam male dum concessa tenebant,
Fastu sub tumido, & sub cuncta licentia agebant
Immodica, nullamq; prius confinia pacem
Adquam deuincti fuerant habuere, sub armis
Gentiles subiere domus, uicinia late

Abies. Vastantes, testis locus est nunc Abiete nomen
Qui tenet, ingenti est quod nactus clade perhenne.
Nunc etiam possent tranquillo uiuere luxu
Deliciisq; frui (pro ut consueuere) uicissim,
Sed Stigiis emerfa uadis sic uersat Erynnis
Illorum mentes, ut summo a præfule bellis
Decretis obsint, contra Machometica castra,
Votaq; quod tantis faciant discordia ceptis,
Inficiantq; animos, ducantq; in prælia mundum
Christicolum, quare superi olim tempore prisco
Non castigarunt frustra delicta nocentum.
Sed feror in præceps, quo cepi rursus cundum est.
Huc eciam domina. Legatus missus ab urbe

Aduentus Cardineo summiq; patris suffultus honore
Cardinalis Pannoniæ Primas Regni peruenit, in isto
Strigonien Conuentu multa ingenio, qui multaq; fido
sis. Commoda consilio pro Regni utriusq; salute
Disquirat, uelletq; libens succurrere rebus
Ne sic infectis hinc Reges forsan abirent,
Nanq; uidet prudens, per multa uolumina rerum
Tot mala que paruis sunt exoriencia causis.
Nunc igitur (quamuis Labyrintho quicqd agendū
Fertur in ambiguo, quodamq; errore laborent
Omnia) spes magna est cunctis, prudentia Regū

Istorum, tot Pontificumq; Ducumq; probata
Inuenta, hoc quod adhuc uertēt in dulcia amarū est.

Sic lux post tenebras, Aether post nubila clarus,
Sæpius & sic post aduersa secunda sequuntur.

Quid referā innumeros Proceres, Heroas, & auro
Torquatos Equites, huc qui uenere superbo

Pompa re-
gum.

Regū in circuitu, quid equos, phalerasq; rubentes
Auratas Chlamydes, preciosa Monilia, gemmas,

Hunnus que diues, Moscorum ex clade Polonus
Quæ tulit acer Eques, fortis quæ deinde Bohem⁹,

Enumerare prius possem, quot Cinthia pleno
Dum fulget cornu sint aurea sidera cœli,

Igneus & medio dum flagrat Phœbus in axe

Quot seges omnis habet tenues p iugera Aristas,

Quot sparsim uoluat Lybicoq; in littore arenas

Auster, dum tumido bacchatur turbidus æstu,

Singula quam tantæ ualeam spectacula pompæ

Dicere, totq; graues currus, rubrasq; quadrigas

Multaq; nulla prior quæ uiderat ante uetustas.

Nec solum tanti Martis, Procerumq; tumultus,

Venerat huc etiam doctorum clara Virorum

Concio, de quibus huc a Cæsare missus ad istos

Cuspinianus erat Reges orator, habunde

Cuspinian⁹

Doctus, & in uariis uersatus rebus agendis,

Phillyrides certe uel nostro tempore Chiron

Et medica fertur prestans ut in arte Machaon,

Tam bene languori uario, morbisq; medetur.

Fotus & a teneris solers Sperantius annis

Speranti⁹

Aula in Cæsarea, nudæ uirtutis amator,

Ingenio promptus, multum facundus & ore,

F ii

Seu leges, uel iura patrum, uel carmina dicat.

Balbus. Balbus item Phœbi quondam, nunc rite sacerdos
 Et Iouis interpres ueri, qui grandia facta
 Hunniaci scribit regni, totq; ædedit olim
 Quod sua non potis est unquam euanescere fama.

Piso. Piso etiam nostro uir in æuo doctus & acer,
 Magnorum nuper qui multa negotia Regum
 Tractabat, quod si stricto pede, siue soluto
 Aggreditur quicquam, nil est exactius. Exin

Riccardus Appulit Hetrusco Riccardus sanguine cretus,
 Grandia qui cecinit Romani Cæsaris acta
 Egregius Vates, tum notus primitus, & tunc
 Sæpius humana mihi consuetudine iunctus.
 Gaspar & inde meus, Calistus forte puellæ,

Vrsinus. Vrsinus cognomen habens, ætate Tibullo
 Et par ingenio, Graio & sermone Latino
 Imbutus, Vates & Præco Cæsaris ingens,
 Sæpius hic culto certauit carmine mecum
 Leniuitq; meos pertæso in corde dolores
 Quos cœpi sensim tabescens tædio in isto,
 Candida iam noua ter rursus sua cornua Phæbe
 Induit, Arctois procul hinc q; uiuimus oris,
 Omnia pulchra qdem, sunt omnia amæna sub isto
 Tempore, per mōtes, per plana uireta, per amnes,
 Per uernos prospectus agros it lætus, at ipsa
 Iam mora sola nocet, nobis mora sola molesta est.

ad Cæsare Ergo ueni tandem Cæsar Romane, citatum
 Aduentum Reges cupiunt tibi sanguine iuncti,
 Non solum tecum contra hostes fœdus inibunt,
 Tu modo ne deses toties uideare morando,

Sed tecum connubia, sed lætos hymenæos.
 Mœnia si Austriacæ nunc sunt adeunda Viennæ,
 Danubiusq; celer tranandus, siue locanda
 Ad ripas campo castrensia tecta in amico,
 Vel quocunq; loco placeat congressus, ad istos
 Accelera Reges propius, iam tempus & instans
 Deposcit contra Moscos occasio belli,
 Inq; feros Turcas, qui nuper clade cruenta
 Affecere tuos Hunnos, non segniter ergo,
 Ergo ueni, cupidisq; tui te protinus offer.
 Sic me etiam, modo te uideam, nec adusq; pigebit
 Danubium, a gelidis uenisse Borysthenis undis.

Perendie cum propter Danubii ripam, nescio quid
 nugarū meditans, ambulare. Dantiscus affuit,
 interpellansq; En tibi Apophoreticum, iquit, si uo
 lupe erit, tuū in Diarium congeres, his dictis abiit.
 Quod cum ego lectitassem, hoc albo non indig-
 num apposui.

F iii

IOANNES DANTISCVS RIC/
CARDIO BARTHOLINO.

SI RER VM pensare uices libet, ordine certo
Quas natura parens statuit, Riccarde, uidemus
Omnia sub iusta moderari lege, modoq;
Astra suos seruant, quos conlueuere meatus,
Seruat uterq; polus solitum quo uoluitur axem,
Seruat & hæc ingens immensi machina cœli
Rerum cō Circuitus, quibus hunc in se complectitur orbem,
cordia. Phœbus ab extremis ut dudum emergitur, Indis,
Et Tartesiaco se rursus in æquore condit,
Ipsa suo pleno Latonia tempore cornu
Fulget, tranquillæ per opaca silentia noctis,
Illumisq; etiam paruum decrescit in orbem,
Et perit, atq; redit, nunquam stata tempora fallit.
Annus habet glacies, habet æstus, ueris amœni
Autumniq; grauis pluuias, sua tempora tempus
Quodq; tenet, sunt forte sua contenta uicissim
Omnia, nec fines, & littora præterit æquor.
Deucalionis aquas olim, Phaetontis & ignes
Sustinuit tellus, sunt omnia tuta, fidemq;
Nunc elementa datam nobis post Iridis arcus
Non temerant, fateorq; animantia cuncta sub una
Quæ uiuunt specie unanimi sunt fœdere iuncta.
Ferarū cō Non Aper in similem per syluas irruit aprum,
cordia. Vrsus in atrocem sæuit non efferus Vrsus,
Nec Draco in Hesperium misso furit igne draconē.
Hominum Solius est hominis (quamuis animantia longe
ferocia. Innata exuperat ratione) ferocia maior,

Omnes armorum strepitus, Martisq; tumultus,
 Quæq; uides tormenta, sudas, thoracas, & hastas,
 Tela, enses, frameas, arcus, uolucresq; sagittas,
 Contra homines effinxit homo, meditatur in horas
 Pluraq; quis possit per plurima damna nocere.
 Per Maria & terras, per multa uolumina rerum,
 Itur in angustum discrimen & omne periculum,
 Inuisæ saltem rumpantur ut otia pacis.

Sic ardor multos, & habendi dira cupido
 Versat, pertæsos tranquillum uiuere, semper
 Quin agitent quicquam superis, terrisq; perosum.
 Hinc tot bella, Acies, cædes, desertaq; rura,
 Oppida, diffractæq; urbes, & inania regna,
 Et campi tocies dispersis ossibus albent.

Tales qui totum duxere in prælia mundum
 Hortare ad pacem, nec opus calcaribus esse
 Censeo equis ultro properantibus, ille profecto
 Non monitoris eget, placidæ qui pacis amator
 Sedulus est, & qui pacem deposcit & optat.

Inclyt⁹ a multis SIGISMVNDVS faustiter ânis
 Pacis amans ultro nunquam, sed semper in hostes
 Arma laceffit susceperit, non tamen unquam
 Contra Christicolas, uerum in crudelia castra,
 Bosphorô, & cōtra Mysosq; Gethasq; scythasq;
 Hunc igitur, cuius terras, spaciōsaq; regna,
 Parrhalis Arctos agit per Balthea littora magni
 Oceani, prope ad Euxinum diffusius Aequor,
 Ut noscas, quantum pacem desideret omni
 Pectore, ne graue sit paucis aduerte docebo.
 Slesiacis primum, regnum germanus habebat

Ardor ha/
 bendi.

Sigismun/
 dus Rex,

Sigismuñ.
 dux Slesiae

Donec Alexander patrium, dux Iustus in oris,
 Iusticiā (solet ut semper) librabat in æquis
 Lancibus, & cunctis iuste impartiuit eandem,
 Nullus erat prædo, nullus grassator in antris,
 Per stratas, omnesq; uias, per compita passim,
 Ibat securus tranquilla pace uiator,
 Vndiq; cunctarum fuerat pax optima rerum,
 Hoc sentit præsens, hoc postera sentiet ætas
 Quantum consilio, quantumq; salubribus actis
 Profuit, & post se quam commoda multa reliquit.
 Quum frater demum fato concessit ad astra
 Conflato regnum grauius qui affecerat ære,
 Vnanimi procerum consensu sceptrum recepit.
 Orsus ut instantes uix restaurare ruinas
 Rex nouus, infida propere dux fraude Michael
 Concitus, ad Moscos defecit, turpiter hostis
 Factus, eos secum Lituans duxit in oras.
 Hæc paci intentus rex ut cognouit, ommissis
 Omnibus in regno, uelocius obuius ibat.
 Inde citum permensus iter, mox ipse priusquam
 Fama aderat, subito Moscosq; Ducemq; fugabat,
 Pone sequens uictor per lata Borysthenis arua.
 Princeps hinc Scythicus bellum exitiale timebat
 Percussus, pacem orandam, deponereq; arma
 Censuit, ad regem Legatos munere multo
 Transmisit, supplex ueniam, pacemq; poposcit.
 Fœdera rex pepigit, generosi pectoris iræ
 Sunt siquidem faciles, & mens ignoscere lapsis
 Supplicibusq; solet leuiter regalis, habent nam
 Diis animos similes reges & pectora magnis.

Limiti

Limitibus demum positis, & finibus orbis
 Sarmatiae, æternum fuerat uulgata per omnes
 Aequoris & terræ positus pax inter utrumq;
 Quæ tamen (ut referā paulo post) fracta Scytharū
 Fœdus fragum ut mos est, grauiter nō mansit inulta.
 Ad regnum rediit iam credens omnia tuta
 Heroum SIGISMUNDUS honos, pacemq; repostam
 Militibus missis erexit, & ocia cunctis
 Libera distribuit, tedæ subiere iugales
 Quærere quas uoluit Germanis forsan in oris.
 Perfidus interea Valachus, cui Mysia paret
 Inferior, dum rex sperat lætos Hymenæos
 Fraude Leopoliā multis obsederat urbem
 Agminibus, late Podoleis castraq; in aruis
 Omnia depopulans statuit, per tela, per ignes,
 Sic choreas, dulcesq; iocos, & cœpta fefellit
 Gaudia, Rex igitur prudens, ut semper ad omnes
 Res solet esse graues, nihilo demissior (uno
 Spectatur uultu sint tristitia siue secunda)
 Millia confestim collegit multa suorum,
 Hæc q; insperatos propere dimisit in hostes
 Hostis ut hæc sensit retro fugiebat ad arces
 Quas habuit proprias, ad syluas, adq; paludes
 Non ausus conferre manus, gens Regia late
 Terga sequebatur, totq; oppida, castra, casaq;
 Exussit, longe sæuum populata per arua
 Mysia, tot Ducibus captis, procerumq; cateruis,
 Postremo rediit spoliis illesa superbis.
 Et nisi Germanus senior, qui sceptrā gubernat
 Pannoniæ, rem pacasset, iam Mysia tota

Valachi ir
ruptio.

Victoria
contra Va
lachs.

G

Nuptia
Regis.

Tartarorū
inuasio.

Victoria
cōtra Tar-
taros.

In cineres pro perfidia conuersa iaceret.
Hinc Valachus ueniam ut petiit, captosq; redemit,
Res est sub cœlo uix credo notior ulla.
Sic iterum durā lassatus Casside uictor
Pectore uoluebat, positis grauioribus armis,
Pacem, qua totus nihil orbis gratius in se
Continet, Hunnorum præclaro stemmate, pulchrā
Reginam duxit, ratus hinc securius annos
Dulciter exigere, & regno dum fata uocarent
Hæredes patrio tum post se linquere, uertit
Omnia fors aliter, mouit furialis Erynnis
Hyppophagos Nomades gelida mæothide septos
Hii clandestino sub uerno tempore gressu,
Præter spem innumeri, regnum inuasere Polonum,
Vt fueti rapido transire per omnia cursu
Millia multa hominum, matres, uetulosq; parētes,
Reptantes pueros, iuuenes, tenerasq; puellas,
More suo iam nexerunt, misereq; ligarunt,
Occisis multis, iam iamq; abducere longe
Cœperunt, tum rex subitis, & rebus in arctis
Congessit turmas equitum, peditumq; cateruas
Quas potuit, iussitq; sequi uelociter omnes,
Ventum erat ad cuneos spoliis, prædaq; refertos,
Qui nil cesserunt, contra confluere magno
Quin etiam clamore dabant sua signa uolentes,
Parte ab utraq; statim nisu, & conamine toto,
Bellatum, fortuna diu stetit eminus anceps,
Verum quam cito se gens regia cominus hosti
Intulit, & uolucres detorsit ab aure sagittas,
Terga dabant Nomades, ibidem bis dena Getha

Millia trunca iacent, abducti sicq; soluti,
 Ad patrios tandem salui rediere penates.
 Pax iterum fuerat sed paruo tempore, cladem
 Post istam, donec periuro pectore Moscus
 Sacramenta, fidem, iurataq; fœdera rupit,
 Adiunctis belli sociis, qui templa Quirini
 Romani obliti, templi adiunxere prophanis
 Se hostibus, & regem conspirauere (nephandum)
 Contra Christicolam. Sed Diis sunt omnia curæ,
 Hii non permittunt Titanas Pelion ossæ
 Iungere, consilia & nunquam tam dira secundant,
 Qualiter hoc bellum confectum scribim⁹, omnēq;
 Historiæ seriem, quod si mihi uita manebit
 Versibus innumeris conscriptum utcunq; uidebis.
 Hoc obiter tamen est addendum, quinq; carina
 Myriades Stigia Charon una luce recepit
 Moscorum, primosq; Duces, primosq; senatus
 Principis infidi captos SIGISMVNDVS i arcto
 Carcere habet, qui compedibus, durisq; cathenis,
 Deuincti, pro commisso dant crimine pœnas.
 De reliquis bello sunt nobilioribus isto,
 In uiuis siquidem plusquam duo millia capti.
 Sponte nocet nulli, nisi proritatus, habunde
 Contentus propriis, sua quæ sunt cuiq; relinquit,
 Parte sed ex omni fines & parta tuetur,
 Siq; laceffitus quandoq; citatur ad arma,
 Velox egreditur, munitus milite forti,
 Et duce iusticia superat, semperq; triumphat.
 Nunc quamuis uictor tot grandia bella peregit,
 (Victores inflare solent res sæpe secundæ)

Mosci pfi
 dia.

Victoria
 contra Mo
 scos.

G ii

Non renuit tamen hæc ineundæ fœdera pacis
 Ex mediis ad quæ castris huc uenit, omiſſis
 In tot proſtratos armis uictoricibus hoſtes,
 Pacefrui cupiens interq; capedine longa
 (Metire a gelidi ſit quanta Boryſthenis undis
 Rex a Bo- Danubii ad ripas diſtantia) pacis amator
 ryſthæe ad Haſtenus ad pacem ex regno præceſſit habédam,
 Danubiũ. Non tamen ut prorsus iam ſegnibus bella timeret,
 Sunt uires, eſt mens, gentesq; ad prælia multæ,
 Sed contra inuitus gentiles ſuſcipit arma
 Chriſticolæ, quos tot bellis defendit, & illos
 Infidis ſemper tutatur ab hoſtibus, ergo
 Parte libens iſta conſecta in pace maneret,
 Quam ſi quis temere iniuſtis conabitur auſis
 Rumpere, quæ nollet tandem cogetur inire
 Bella laceſſitus, ſua ſic & parta tueri.
 Hos igitur cum complicibus quos ardor habendi
 Arietat, hortare ad pacem, concordia rerum
 Fœdera, conſuſumq; chaos compage ſoluta
 Hos docta, & longa doceas ambage, uel illos
 Si pacem penitus nolunt, gaudentq; ſub armis,
 Iſta cothurnato compelle ad prælia uerſu
 Quæ nunc pro Chriſti, ſi quiſquam uellet amore,
 Oportunũ Depoſitis inteſtinis a pectore rixis,
 bellum. Inſtant, præclaris accommoda tempora bellis
 Sunt etenim, huc ducas tam multo Marte furêtes,
 Dum Sophus in Turcas immania clafſica ducit,
 Quem nuper tota fudit cum gente, morandum
 Græcia. Non eſſet ſiquidem, nunc poſſet Græcia uinci,
 Et Conſtantini, Bizantia mœnia, magni,

Thracia tota iugum, Trapefunciaq; arua subiret;
 Inde Palestinae tellus promissa sacratae,
 Méphis, Persis, arabs, babiló, sacra culmía Synæ,
 Totus & usq; nigros mundus caperetur ad Indos.
 Rex SIGISMVNDVs adest, diuini nominis atris
 Hostibus infensus, contra illos foedera iunget
 Sint modo qui accipiant, nō detrectabit in omnem
 Euentum, contra Machometica pergere castra,
 De quibus unanimi (dii faxint) pectore iuncti
 Belliger ut magno Cæsar cum Rege triumphet.

Vix hosce uersus subscripseram, cum Gaspar Vr/
 sinus Poeta, sane industrius & mihi coaulicus fores
 irrumpeus, Diurnā hanc, inquit, foeturam accipe ac
 Moschicē, uix inclinato capite abiit. Ego cū diu ri/
 dendo rānices pene fregissem. Legi, quantū per ri/
 sum potui, quos obiecerat uersiculos, in qbus cum
 non uulgares & Gurcensis laudes, & Ioannis Epi/
 scopi Vratisslauiē. nomen legissem, quē ego, pro/
 pter diuinas eius uirtutes, & morum suauitatem,
 doctrinamq; ac miram in litteratos beneuolentiam
 quas, & si ab aliis, Gasparis tamen præconio ube/
 rius intellexi, ueneror & colo, piaculum me factur/
 um putabam si uersus non inseruissem.

AD REuerendissimum in CHRISTO Patrem,
& Dñm D. Ioannē Thurzo Vratislauieñ. Epiz
scopū, patronū suum meritissimum, de con/
uentu Posoniensi compēdiaria Epistola
Gasparis Vrsini Velii, Silesitani.

VINDELICIS Augusta iacens late inclyta terris
Nos tenuit bis Thurze, decem cum principe soles,
Inde Licum emensi ratibus, iam classe parata
Danubium regnatorem sulcamus aquarum.

Multa quidem ripis spectauimus oppida circum
Vitigeros inter colles/castella/situmq;
Vrbis ab exiguo quæ ducit nomina Rego.
Quaq; suum amittit nomen torrentior Aenus,
Danubiumq; opulentat aquis & flumine magno
Cōflu⁹, applaudūt nymphæ istrides istrides undæ
Et iam se Rhenum credunt æquare bicornem.

Haud Procul inde aūt Greinea ubi mœnia surgūt
Est locus horrendo qua uertice proruit Ister
Præruptis scopulis utrinq; arctatus, & una
Parte absorbet aquas, aliaq; excussat ab imo
Nauifragos fluctus, uisu miserabile, nautæ
Sæpe etenim illidunt naues, nant flumine merces
Precipitantq; uiri mersati gurgite uasto
Frustra heu Nicoleon & numina sancta uocantes.

Nos ausi pētrare, ipsi posuere repente
Venti, terribiles uisq; silescere fluctus.
Credo equidem sensere uirum quem flumine amico
Deucherent, gratum diis & mortalibus æque.
Atq; ut Pannoniæ uentum est ad pulchra Viennæ

Mœnia, successum & tectis, mox prima uirorum
Delectos procures, princeps acciuit habendo
Concilio, acturus magnis de rebus, & inde
Secessit Stiriis confinia ad oppida terris.

Hic porro interea nos consuetudine suaui
Doctorem fruimur, mihi Cuspinianus in illis
Est potior, uir enim hic mellito fundit ab ore
Dulcia uerba quibus mollescunt pectora regum
Diues, opum, forma excellens, & pectore magnus,
Et quo cum magna digressus ab urbe Quirini
Germanos late populos patriamq; reuisi
EGIDIUS præstante Remus cognomine, quo non
Candidiorem animam Lucina in luminis auras
Protulit, ipse sacras leges Romanaq; iura
Nouit, & est inter consultos Principis unus.

Ac longe ante alios facundus diuite uena
Eloquii præstat Vadianus, & innumera ui
Carminis, imparili pede, seu pede fluxerit æquo.
COSPIUS, ite Aemiliae parui ppe flumina Rheni
Natus, ad extremam bonus atq; suauis amissum.
Aufonio reliquos æquat sermone Pelasgo
Ore præit, mecum hic magnæ de mœnibus urbis
Delitiis, genioq; solet non pauca Quiritum
Differere, ah nimium nimium distamus ab illa.

Quin & amicitia nobis coniunctior, ori
Ingenioq; modum scite qui figit honestum
Rudolphus, latices iuuenis satur hippocrenes,
Nunc & Rhetæis gens dura sub alpibus audit
Aut simile, aut melius Peligni carmine Vatis.

Et iam Pannonius rex, & rex Sarmata fratres

Posonii coiere, prior sed Pannonius Rex
Iam grandis natu & defecto corpore languens
Filiolo cum Rege, sua cum principe nata.
Alter ab extremis Scythiæ comitator oris
Victor ouans gelidique Boristhenis affuit undis.
Nuncia ut ad Langum peruenit epistola regum
Aduenisse uiros, mox apparat ire uocatus.
Quo cum ceruleas instructa classe per undas
Omnes deuehimur pia numina uoce sonantes,
Numina quis magni ius est maris & fluiuorum
Precipuum, & læti iam optata ad littora regum
Venimus, imperio nobis genitoris amico
Aduorsum natu rex ipse nouissimus iuit
Torquatos inter procures interque togatos
Pontifices, ipse emicuit ceu sydereus sol
Blanda tuens, huic flaua genas lambitque tegitque
Cæsaries, omni subeunt ex parte ministri
Auro intertextis induti uestibus omnes
Diuerfos illic habitus atque ora uirorum
Vidimus, inter eos studiosus Sarmata cultus
Regifici, quamque est habitu tam corpore pulcher.
Nec sua defuerunt Germano serica, non &
Copia pictæ uestis, fulgentis & auri.
Quamque grauis cultu tam gens fuit ore uerenda
Vbertate tamen panno precelluit acer
Siue auri uestes, siue auri pondera cernas
Vera loquar, sed parua charis, quia simplice uestes
Arte laboratæ membris ingentibus herent.
At laus est patrio non ultima uiuere ritu
Indigenas, & non externi summere cultus

Luxuriem

Luxuriem, ac mores non perdere præstat auitos.
 Ora perusta gelu crudus Scythæ turpia Moschus
 Imbellis sublime apicato tegmine uincit,
 Atq; latus curuo procedit acinace cinctus.
 Iamq; decem totidemq; dies fluxere, peractis
 Conciliis, magnis impensa q; tempora curis.
 Cum bene compositis diuino pectore rebus,
 Auspiciisq; deis, quas non est dicere, Langus
 Digreditur, læti dominum comitamur euntem.
 Sarmatico Langus celerem dedit astura regi,
 Nobilium pelles subito rex ipse ferarum
 Treisq; simul pateras dedit aurea munera Lango.
 Atq; ita nos illo discessimus. Hactenus ambo
 Et Regem reges, & fratrem pectore fratres
 Augulum expectant Augustæ stirpis uterq;
 Magnus uterq; uirum, tum re tum nomine magnum,
 Venturum alloquio, quem consilia alta petentes
 Heluetii retinent insubro cum duce fortes.
 Et Lusitani rex littoris armipotens rex
 Emanuel, nec non cui septem cura tuendi
 Regna per Hesperios incumbit maxima tractus.
 Nescio quos etiam perhibent componere motus
 Belgarum, infidi perturbant omnia Belgæ
 Haud impune tamen, Deus omnia lumine iusto
 Aspicit, o solus quam multa negocia Cæsar
 Sustinet & quanto curarum pondere sudat
 Subiectos placida populos dum in pace tuetur,
 Debellatq; malos & proterit impiger hostem.
 Ne tamen ulterius iunctos tibi sanguine Reges
 Distineas Cæsar, qualis modo cumq; labor te

H

Implicitum tenet aut quocunq; sub orbe moraris
Tolle moram, & uenias, neu dedignare precantes
Aspectu Reges tua quos Præsentia reddet
Imperio faciles, parilesq; per omnia uotis,
Pacturos animum, atq; æternum in fœdus ituros.

FINIS.

Eiusdem in Cæsarem Venantem.

SI quis adhuc hominum dubitat te maxime Cæsar
Sed non uulgaris, numen habere Dei.
Iam sciat hoc, nudam uidisti impune Dianam
Dum sequeris ceruam per iuga summa leuem.
Ira deæ fatum meditata Actæonis, undas
Sed frustra ultrici sparsit in ora manu.
Proinde rata esse patrem uultum demisit, humiq;
Fixa uerecundus repsit in ora pudor.
Atq; ait arridens, quid me pater optime tentas
Corpore an hoc dubitem stulta latere Iouem.

Aliud.

Cæsaris arma Senon, uerum haud impune, superbus
Risit, & in uili Cæsaris ira fuit.
Risit idem tumidus contempsit & Adria nomen,
Nunc cui lenta nimis Cæsaris ira nocet.
Iulius hiis inquit sapientior. Hunc bene Regem
In numero nihili dicitis esse notam.
Sum decies, quam solus, ego cum Cæsare maior.
Vos tandem hinc unum perdidit, atq; nihil.

Dum itaq; musarū, suauitate delectamur rumor incre-
bruit, Ioannē Vayuodam, cum quinq; milibus panno-
nū a Turcis fusum, fugatūq; esse. Is. n. cū cis Danubiū
esset, ut aliq; de regiū nauaret opus, pontē in fluuiū ie-
cit, oppidūq; Sarnouiec3 ad alterā ripā obsedit. Tur-
cæ collectos undiq; militib9, pannonū castra aggressi
sunt, tātaq; ab iis ltrages illata, ut ægre Vayuoda sau-
cius cū paucis euaserit. Alii factū Ducis culpa dicere,
alii exploratorū incuriā accusātes, defēdere, atq; ut cu-
iusq; odiū/ac beneuolentia erat, rem culpa dignā, aut
indignā facere. Sequenti die, ut cladē tegerent, læuius
factū uulgari. Velites scilicet trecētos, a Turcis, q; ī in-
diis erant, interceptos/cæsosq;. Verū (ut prior fama
fuit) præsidium, quod illic tenebatur auiditate gloriæ,
a Vayuoda amissum est, Qui cum Regis VLADISLAI
filiam sibi in uxorem dari urgētissime efflagitauisset,
& quo minus cum Cæsare attinitas cōtraheretur, pro-
uirib9 obstitisset, aliquid præclaræ, gloriosumq; moliri
tentabat, ut inde sibi Regis beneuolentia, regniq; fauo-
re comparato/quod optabat, facilius cōsequi posset.
Sed longe aliter quā sperabat/accidit, xvi. kalēn. Iuni
as festo Ascensionis die, Reges Gurcenq; ad templū
pfecti sunt, ANNA Regina, obuiam cum se patri ob-
tulisset, aureā corollam, uersicolorib9 intextam floscu-
lis, paterni capiti imposuit. Dulcissimū profecto pie-
tatis spectaculum. Sequentes dies in consilio transa-
cti sunt, ubi iam ab omnibus, quanti & ingenii, & so-
lertiae sit Gurcensis, plane cognoscitur. Quem in uno
damnari sentio, quod ego maxime laudi, & fidei erga
Cæsarem Maximilianum non uulgari attribuo, uulgo

Vayuoda
profligat9
a Turcis.

Gurc. pru-
dētia ī Cæ-
sarianis ne-
gotiis.

Regū, gur
centisq; ne
gotiorū cō
clusio.

De Annæ
matrimonio

Regum &
Gurcensis
conuiuium

enim fertur causis Cæsarianis ita firmiter in hæere ut quod semel dixit, nihil propterea extorqueri posse, q̄ quam omni studio, opera, industria, Id tantūmodo meditatur, laboratq; ut pacē, fœdusq; firmissimū Christiani imperii stabilimentū psuadeat. Quare cum tertio Kalendas Iunias mane ad multum diē in consilio fuissent, Gurcensis instando, persuadēdo, cohortandoq; ita negotiū ptractauit, ut fœlicius, auspiciusq; optari minime potuerit. Nam & regis Sarmatiæ res satis psperē cōposuit, LVDOVICI regis cum MARIA matrimonium firmauit, Regina ANNAE partes ita tractatæ sunt, ut de ea integrū Cæsari foret utrū CAROLO FERdinando ue, an sibi ANna nuberet. Sed de hiis alibi a nobis latius differetur. Itaq; peractis rebus tanta ubiq; lætitia orta est, ut etiā præ gaudio Regem VLadislauum referant lachrymas non continuisse. postero die conuiuū in panonica regia celebratū est, cōuiuæ, VLadislaus, SIGIsmundus, LVdouicus Reges ANNA regina, Gurcensis, fuerūt. VLADISLAUS in dextro thori angulo accubuit, scdus Reginae paterno lateri locus datus, tertius Sarmatico regi, quartus Ludouico, in quinto Gurcensis discubuit. Diutileq; cū mēse accubuisent, & saliare conuiuū factum, & magnis de rebus, sermo habitus est, tandē ad multum diē rex Sarmatiæ, Gurcenq; domū redierūt, sed cū propius Gurcen. esset, comitādi officio instātissime fungi uelle, Rex contra renuere, ille orare, diuq; cum in hac humanitatis pugna perstitissent, Rex tandē uicit nutiq; significauit, ut præsentes, uiriq; primores Gurcen. comitarent, mira pfecto tanti regis in principē obser-

uantia. Sed ad illud redeo, quod profecto inuitus præ
teriissem, Reginae Annæ tanta mihi pulchritudo uisa
est, ut neq; Palladem, neq; Venerem similē huic esse iu
dicarim, multo iis formosior ē, quæ habitu cōcinnata
Teutonico, supra quā dici possit elegās uidebatur, Au
reum caput corollæ treis, faberrimo ordie dispositæ,
circūuallabant, uberes olli crines, a ceruice dependu
li, sensimq; sinuato patagio residentes, paulisper ad fi
nem cōglobati, leni quandoq; aura, ut Eberneum, etiā
collū p̄ interualla prospiceremus, mouebant. Oculi
in alborem p̄cliuēs, sed tā decori ut cū eos, uel aperit,
uel cōniuet, dubiū sit utrū diuina, an humana censeat.
Duo profecto sydera, duos soles, adeo spectantiū ani
mos perstringunt, minus fulgere crediderim. Incessus
grauis, animosusq; & lætabundus. Os non uerba cū
loquitur, sed ambrosiam ac nectar, aut si quid dulcius
est, profert. Quodq; optatius, iam nubilis est, iam pa
phius flos legēdus, qui, & si nimis recens uidet, tamē
cum rorem matutinum hauserit, pandiculabit illico,
atq; adolescet. Hanc igit̄ Cæsar, ut dixi, uelit ne in uxo
rem accipere, an alteri nepotū dare, sibi integrum reli
quit. Sed ego per deos iurarem immortales, si hanc ui
derit, nusquam de nepotibus fiet sermo, sibi uolet.

Finis primi libri. Sequitur secundus.

XXXV

Annæ Re/
ginæ lau/
des.

LIBER SECVNDVS.

Laureacū
oppidum.

Arcis Salz
burgensis
descriptio.

Vm igit̃ omnia ex sententia tractata fuisset
X. kalen. ad uesperū paucis comitatus eqs
Gurcen. ut & de rebus a se nauiter pruden-
terq; gestis rationē redderet, & aduentum sollicitaret,
ad Caesare p̃fiscit̃. Tertio kalen. Iun. Laureacū pue-
rimus, oppidū sane puetustū, nūc Ensiū uocant, ad flu-
mē Analum, qđ ex Alpibus fluēs, in Danubiū descen-
dit, a quo Aultria bifariā diuidit̃, quā incolæ, supra in-
frac; Analū appellāt. Inde q̃ttuor itineribus Iuuauia,
sic antiquis dictā uolunt, petiuimus nūc Saltzburgiū
a flumine Sala, haud ignobili, nomināt. Episcopus in
cuius locū Gurcen. cooptatus est, & Ludouicus Bua-
riæ Dux obuiā processerūt, ut salutādi officio ultro, ci-
troq; pbenigne satis fūcti sunt de loco digniore, grata
oibus altercatio orta est. Archiepiscop⁹ Gurcen. as-
surgere (q̃a Cardinalis) uolebat, Gurcen. quia loco pa-
tris Archiepiscopū & uenerat̃, & colit, contra, ut ille
præiret nitebat̃, tandē ut filius parētis imperio obse-
quēs, Gurcen. medius, Archiepiscopus dextra, Dux si-
nistra urbē ingressi sunt ad uesperē, stratis lautissime le-
ctis, discubimus, inde chorea iccepta, Gurcen. & si pu-
dice, ut reuerēdissimo patri suo morē gereret, bis salta-
uit, quē ego cū conspicerer exemptilibus (ut meus est
mos) oculis utebar, cogitabā lūdōs illos olympicos, ad
quos louē nimirū descendisse aliquādo credere sanctū
est. Vex ad diuini uult⁹ grauitatē se ponere aliq̃tis per-
conabat̃ ita & inuito quidē grauitatem ipsam augeri
animaduertebā. Manē aut̃ cum prandissemus, ad ui-
sendā arcem, ad quā calle angusto, & supino admodū

XXXXVI
itur, profecti sumus. Duplex eius muro & ambitus est
exterior in rupibus saxosis ac uerius rupes ipsæ, mu-
rus est. Crassissimas munitissimasq; turres habet, cir-
cumq; peruias. Interior multo labore intercisis cauti-
bus ab altero disiunctus, natio saxo impositus est, ut
si ab hoste prior captus fuisset, præsidia quo se recipe-
rēt, tutiorē haberent locū. Intus cryptoporticus, quæ
ad cellas uinarias quoq; usum, cum opus est præitare
possunt, nam supra cellariū fornicatū est, optimis ui-
norum generibus refertissimū, Extra sub ampla, lon-
gaq; testudine, seriarū ingens numerus, in qbus farina
recondita est. Puteus itē altissimo uado, unde summo
rotularū artificio aqua hauritur. Cisterna alio in loco,
Italicum opus, inquam, pluuias aqua superne ingen-
ti imbricum ambitu per tesselatū impluiū, descēdit.
Superius, per gradus natio confectos saxo, ad arma-
mentariū, ascendit, in quo sagittarū spiculatorum, scor-
pionūq; uis ingens, omniaq; telorum genera uisuntur.
Quæ & si iucunda spectatu erant, tamē multo iucun-
diora, q Archiepisop⁹ tanq philo ille (nisi fallor) opti-
mū se, armorū & demonstratorē & disputatorē osten-
debat. Nos itaq; cū ad altiora tenderemus, ipse ad pa-
tulā arborē se contulit, in qua, centū undiq; uolitātes
pauones, uociferabant, quos & si ego ppter mirā pul-
chritudinē admiratus sum, tñ uel hoc magis, q totos
albicātes sine maculis uidi. Dūq; hac atq; ill hac innūe-
ra arcis loca pcurrimus, Aulas auro argentoq; faber-
rime cōtignatas offendimus, Propnigea uero, & hypo-
causta plaste industria, ita excellebāt, ut nullibi elegā-
tiora, me uidisse meierim, illud aut mirū dictu in Aula

quæ in altissimo arcis loco est, quattuor marmoreæ co/
 lumnæ igentis crassitudinis, erectæ sunt, quæ in angui/
 um morē contortæ, auratam trabium contignationē,
 substinent, supra aut horrea auenæ, tritici, ordeï, refer/
 Laus, a cu/ tissima sunt, ubi etiā (expositū enim cœlum in arcis fe/
 ra bellica. stigio est, Doliola pulueris plēna, ad usum bellicū pa/
 rata erant, Inde ad tormenta bellica. Postea ad machi/
 Laus a mi/ nam onerariā, molendinariāq; uisendam descēdimus,
 ro artificio Ea huiusmodi est, ligna q̄drata equali, ab angulis, lati/
 tudine connexa sunt, ad angulos, quattuor enim snut,
 singuli alligantur equi, meditulliūq; quod ad supernū
 tabulatū attollitur, uoluunt/cui⁹ uertigine uicina etiā
 uertitur rota, funisq; aglomerat⁹, qui ex præcipiti loco
 currus onerarios p semitam trabibus confectā, ad fa/
 stigiū arcis trahunt. At si restis rumpitur (contigit au/
 tē aliquando) tam præcipiti ruina, onus retrocedit, ut
 nisi ad multam campo rū planiciem, residat. Dum er/
 go cōmeatus in arcem per machinā trahunt⁹, Trabs,
 quod meditullium appellauit, rotas intabulato uoluit,
 quibus satis frumentorū, molitur. Arce itaq; plustra/
 ta, in urbē regressi, cœnauimus opipare. Perendie, nā
 postridie ingens pluuia fuit, Reichallam, Ducum Ba/
 uariæ oppidum petiuius, quod (mix dictu) a uetula,
 (ut oppidani rettulerūt) inuidia/uel ut uicinū, a quo cō/
 tumelia laceſſita fuerat/ulcisceretur, paulo ante com/
 bustū est, tamq; repēs ignis fuit, ut plures centū homi/
 nibus simul cū ædibus cōflagrauerint, domus tantū re/
 mansit in qua falsus puteus est, unde maxima salis cō/
 fectura exercetur, & quia quātum hominis ingenium
 possit animaduerti, locum quā breuiter potero scribā.
 puteus

Puteus est decē ut arbitror passuū latitudine, ad imū De Puteo
 usq; quadrato lapide altissimæ pfunditatis, ad aquā falso i Rey
 sexaginta fere gradibus descendit, cuius duplex ut A chen hall.
 labarches ostendit, scaturigo est. Nam aqua quæ sal/
 sedinē habet, in uado, utpote ponderosior, crassiorq;
 residet, defecatio puriorq; supernatat, quæ & multo
 falsa abundantior, sed ut alterā ab altera haurientes
 separent miro utuntur artificio. Nam, ex monte, qui
 Salinariæ iminet riuus præceps per canalem ligneum
 descendit, rotamq; ingentis magnitudinis, uoluit, cui⁹
 impetu binæ item rotæ circumagunt. Altera est quæ
 dulcem haurit laticem, super qua, quadruplex urna/
 rum ordo est eiusdem numeri. quilibet enim ordo sexa/
 ginta continet urnas, quæ ad imū circumuolutæ, aquā
 puram excipientes in sublime exportant, atq; in cana/
 lem antequam redeant in profundum, exonerant. Tan/
 ta aquarū abundantia, ut fluuiusculus inde oriatur.
 Hoc enim ut fiat necesse est, quoniam maior huius a/
 quæ (ut diximus) uena est, quam falsæ, si crescere pate/
 rentur, falsa aut euanesceret, quod nuper contigit, aut
 cum difficultate extraheretur. Altera rota in eodem
 tabulato posita est, quattuor uoluit cathenas, quæ p/
 quattuor utrinq; longissimos cubos descendunt, ac re/
 deunt, Cubi autem, tanta sunt longitudine, ut ad ua/
 dum usq; falsæ aquæ, producantur, quæ ut a cathenis
 ipsis facile extrahi possit, iisdem per modica interual/
 la frustra coriacea alligata sunt, ut quam in redeundo
 conceperint aquam, quia peruium tuborum obelu/
 dunt quodammodo in sublime facilius expellant. Id/
 q; tam admirabiliter faciunt, ut quattuor inde riuuli

nascentur, qui per oppidum etiam ad salinarias diffu/
si iugem salis confecturā subministrāt. Hæc contēpla/
tus discessi. Inde Chyzipelum oppidū, Tyroli qđ sub
Gurceñ. Ditione est, puenimus. Sextodecimoq; post
die, q̄ Vienna discedimus ppetua pluuia. Pontelænos
ideſt Inſpruk, puenimus, ibiq; treis morat⁹ dies. Cum
Cæſari rex a ſe geſtarū rationem reddidiſſet, ei utquā
primū iter capeſſeret, pſuaſit. Interim Balbus uir ap/
prime litteratus miſſus a regibus orator aduentauit.
Qui Hallam oppidū ad Aenum poſitū ubi Cæſar cō/
ceſſerat poſtridie iturus ferebat. Oratores autē, qui
apud Cæſarem morabant, uel terreſtri itinere, uel na/
uib; Lynzum uſq; cum puenirēt Cæſaris aduentū ut
expectarent imperatū eſt. Gurceñ. Auguſtā profe/
ctus eſt, ut inde Praunam Norici oppidū petens una
cū Ducibus Bauariæ in Auſtriā uauigationē capeſſe/
ret. Septimo igit poſtq̄ Auguſtā petiuimus, Gurceñ
iterq; cum nouis paludamētis aulicos donauiffet, nono
kaleñ. Iulias trans Lycū p Vindelicos Noricūq; ma/
gnis itineribus, profectus eſt. Scđo enim die ad Phry/
lingum oppidū diuertimus, poſtero die luce iā crepe/
ra Iſerim fluuiū, qui ex alpibus fluens in Danubiū exo/
nerat, tranſuecti Muldorphen ad Aenū, quadragin/
ta milium paſſuū itinere confecto non ſine equorū, ho/
minumq; laſſitudine, puenimus. Nam cum ingens lo/
corū planicies ſit, nimiūq; aquarū tenax non tranſfre/
tare aquas, ſed natare uidebamur, ſæpiuſq; periculū
incautis iminebat, nam uni aut alteri contigit ut, cum
aliud (ut frequens ſit) agerent, cum in lacunas, aut pō/
ticulos q̄ ſub aquis latitabāt diuulſos pene incidiffet,

cum aquis cœnoq; subligarū tenus pugnam gesserint
 Illhinc tēplum Diuæ MARIAE in Oethyng, miracu
 lis refertissimum inuisimus, quo in loco quæ relatu di
 gna uidi/recitabo. Sacellum angustum est & rotundū
 erectoq; turbini p̄simile, ingens tēpli, non solum Ger
 manorū, sed etiā externarum gentium frequentia est. Templum
Diuæ MA
RIæ in Oe
thing, &
de eo.
 Nam cum loci Beata Virgo tutelar̄is parens sit clā
 mentissimeq; præsīt diuinis scatet miraculis. ex altis
 enim rupibus cum sessore equū præcipitem uidimus,
 equum animā exhalasse, sessorē, cum Beatæ uirginis
 auxilium implorauisset, incolumē euassisse. Alium, cū
 in palum maxime crassitudinis incidisset, p̄ inguen ad
 hamos usq; transfossū, pientissima inuocatione, sa
 lutem recuperasse. Taceo p̄ hostium turmas quosdā
 nō uisos euassisse. taceo p̄ fractos carceres, disruptaq;
 cathenatoꝝ uincula. Nam mortuos quoq; quadriduo
 tanti numinis inuocatione, animā resumpsisse, accepi
 mus. Nuperq; ante nos, cum Licus excreuisset, nauis
 absorpta, cum nulla hominū iactura, sub aquis fere
 bat. Gurceñ. autē cum sacro iterfuisset, Marquard⁹
 Sperātiusq; præpositi, Ioānes Schenckh curiæ præ
 fectus, Lamberghus canonicus Saltzburgeñ. animæ
 profecto candidissimæ, ego quoq; una, ad Donarium
 Diuæ, ut sacrā suppellectilem, tantiq; nominis thesau
 rum inspiceremus, perreximus. Est enī crux una, San
 ctiq; Dionisii imagines auro, argentoq; puro factæ q̄
 damq; huiusmodi alia nō admodum multa, sed quāti
 prætiū sint mox dicam, cum prius unde illhuc peruene
 rint, recitauero. Bauariæ Dux Galliæ regis filiam ux
 orem duxit, Rex cum diē obiret suum Dux in Galliā

Palatinorū
magnanī-
mitas.

Dotis gratia profectus, huiusmodi clinodia, sic enim appellant, tulit. Quæ per successionē Georgio Bauaria Duci obtigere, quidam cum magnā vim pecuniarū in Diuæ MARIAE Ethingensis ærario esse inteligerēt, timens ne ædituorū incuria uel expilarent, uel eā sacerdotum auaritia inuaderet, accepta pecunia, ea scilicet gratia, ut Ecclesiā & opulentiorē efficeret, & cultum celebriorē, moritur, Burchausiūq; arx, ubi eius quoq; thesaurus erat, a Palatinis, propter recens cum Roberto matrimoniū, occupatur, qui reſerato ærario thesaurū sibi uendicant. Interim bellum Noricum ortū est, de quo, nos duodecim libros, sed poetice admodū, quamq; sparsim hystoria tractata est, scripsimus. pecunia militibus erogata. Sed clamētia MAXIMILIANI Cæsaris cum res pacata fuisset, Palatini, & si propter atrox bellum exhausti erant, ut Beatæ MARIAE pecuniā inſumptā acceperunt Auitā Magnanimitatē præſeferētes, Gallicam suppellectilem Virgineo templo obtulere. Quæ tanti pretii tū Smaragdis, Zaphyrisq; tū Balassis, atq; Vnionibus pollicari crassitudine ab auro, argentoq; extuberantibus fert, ut sexaginta milibus ducatorū uenire facile possit. Illinc ergo curribus ad Aenū uecti naues inſcendimus uesperaq; Praunā appulimus, ubi VILElmus HERnestusq; Bauariæ Duces Gurcen. aduentum expectabant. Perendie eius diei iterū Aenum, unaq; nobiscum VILElmus Dux nauibus faberrime concinnatis, Pataviū usq; enauigauimus. Inde Lynzum, ubi Cæsarea maiestas Gurcensem præstolabat, ad ripam, ut in tantiprincipis aduentu mos est, cum innumeri mortales

confluxissent, hos imprimis memoria cōplexus sum.
Oratores, s. Pontificis, Regū Hispania, ac Britannia
Archiepiscopū Bremensem proceræ staturæ uirum,
Ludouicū Bauariæ, Albertū de Mechelburgk, Vlri-
cūq; Virthenbergeñ, Duces. Kalē Iulii ad Cæsarem
itū est. Postridie Gurceñ conuiuiū celebrauit, conui-
uæ fuerāt Archiepiscopus Bremeñ, Duces Vielem⁹
& Lodouicus, Albertus, Vlricus, cœna ad longā no-
ctem producta, postridianus dies consultando insum-
ptus est. Ego ad Iacobum Banissum diuetti uirū can-
didissimū, humanissimumq; & cum litteratus ipse sit,
litteratos non solum amat, sed colit. Vnaq; Stabius
apprime eruditus, qui cum Hystoriarū serie, tum dif-
ficili mathematicarū rerum cognitione, secundus est
nemini. Marquardus autem, Sperātiusq; tempestiue
& ipsi affuerunt, ubi satis & disputando, et propinan-
do, multoq; ueneramus hilariores, discessimus. Ter:
Idus Iulii Cæsar Lynzo, cum pedib⁹ laboraret, rheda
uectus Laureacū, ut inde Viennā peteret, discessit. In-
terim allatū fuit Reges, cū aduentū Cæsaris intelige-
rēt. Oratores cū q̄dringentis eqs obuiā Viennā misit
se, quorū nomia inferi⁹ scribā. Nos aut postridie nauī
incedimus, Gurceñ cū reliqs aulicis ad diē alter⁹ mo-
ratus est, Qui una cū Duce Bauariæ, oratoribusq; dū
ad nos nauigat, ad ripā Danubii Cæsar, uenabundus
occurrit, nauīq; inscendit. Simulq; cū omēs Cranio op-
pido applicuissent, Cæsar cū oratoribus Ipsyū oppi-
dum, q̄ndecim cōfectis milibus passuūpetiit. Gurce.
Greinii p̄notauit. Mihi uero nunq̄ excidet, mēoria q̄
pessie stabulati sum⁹, idq; xenoprodromorū nostros

Iacob⁹ Ba-
nissus.
Stabius.

Oratores
Regii.

Nauigatio
p danubiū
Cæsaris &
Gurcensis

Melicum
monasteri.

cum omniū bipedum nequissimi sint, incuriā patratū est, atq; adeo magis ægre ferendum, q̃ tã abiectum hominū genus, cum uni, aut alteri fecerint satis, tertium sibi locum uendicant, suoq; ipsoꝝ iure abutunt̃. Cæterū ego in hac deperdita audacia nullum prius remediū repperi, quā ea, quæ uitari non sine iactura possunt, æquo animo ferre, atq; in aduersis occallere. Illud aut, cum ueniæ præfatione recensendum est. Siquidē tanta diobolarius scortoz̃ uis, itra naues, quæ ad fornicalem quæstum Viennā proficiscebant, apparuit, ut maiore meretricum annonā me uidisse nullibi meminim. Gurceñ, itaq; Vilelmus de Rapoltstain Cæsarianæ curiæ magister, & Serentanus magnus Imperatoris Cancellarius, cum Phœbus, ut apud Actium est, iā albicasceret & recentaret, cōmune lumē hominibus & uoluptas, satis bene ientati, Ipsyū, ad Cæsareū nauigauerūt, ubi aliquot horas consultando insumfere. Inde monasterium Melicum ubi Sancti COLOMANNI sepulchrū est, Quindecim miliū passuū nauigatione trāsmisimus. Cœnobium in monte positum initar oppidi est, quod cum & situ, & propugnaculis bellicis munitissimū sit. Mathias Pannonū Rex cum totam fere Austriā subegisset, nunq̃ cogere ad deditiōne potuit. Poster⁹ dies cum illuxisset Viennā uersus nauigandi cupido incessit, inter remigandum sinistra ripa, quod priore nauigatiōe omiserā, Dirnstainū oppidū, uiginti milibus passuum confectis, offendimus nec longius quinq; passuū milibus Stainum Cremesumq; Cæsariana oppida. Inde quadraginta milibus passuū ad Neoburgiū Monasteriū, quod, ad radices fere mō-

tis Cetii, qui Pannoniam a Norico diuidit positū est ue/
cti sumus. Mons elato supercilio continuus ad Danu/
bium usq; porrigitur, finiturq; ad ripam, atq; ubi desi/
nit altior factus, in uertice arcem habet, qui quoniam
recaluafter olim fuerat, Calenbergh dicta est, nūc autē
superne ingens arborū fertilitas, a medio, radicum te/
nus uineta crescunt. Sed quanto magis ad Alpes (ut
mihi a longe uisus est) introrsus tendit, tanto lenior, de/
pressiorq; uidetur, aliqui Cetium montē non hunc, sed
qui infra Celeiam est affirmant, aliqui Budam nauigā/
tibus offerri montem dicunt, qđ ego cum essem illhic
minime indagaui, cui cum Plindenberg nomē sit, idest
mons cæcus Hunc esse Cæciū montē arbitrantur. Cū
igitur ambiguitas apud indigenas sit, suo quisq; ingenio
iudicet, cum ego iā pro confesso, ubi mons Cæcius sit
acceperim. Nos itaq; illhinc propero cursu Viennam
uersus pfecti, paruo interuallo aberamus, cum naues
Archiepiscopi Bremensis, ac ALBERTI de Mechel/
burgh, LVDOVICIq; Bauariæ Ducum, Oratorūq;
Pontificis, ac Hispaniarū regis, se nostræ coniunxerūt
Qui quidē, ut maiore cum maiestate Gurcen Viennā
ingrederetur, omnes in nostrā se nauim contulere, quā
Helciariis a puppi trahentibus, non remis, sed remul/
co aliquādiu quodāmodo usi sumus. Inde Helcio cō/
plicato propero cursu, Viennensi ripæ, quā innumeri
occuparant mortales, uespera appulimus. Egredien/
tiū ordo talis seruat⁹, post longum nobiliū, illustriūq;
uirorum ordinē, qui ante poneq; sequebāt, Archiepi/
scopus Bremensis, ALbertus de Mechelburgh, VIEL/
mus & LVDOuicus Bauariæ Duces præibant, pone

Quedā de
Cæcio mō/
te.

Cæsaris ad
uentus Vi-
ennam.

Regū ora-
tores a Cæ-
sare admis-
si.

Gurcensem sequebatur, cui utrinq; Pheltrensis Epi-
scopus, & Petrus Virrea Pontificis, regisq; Hispaniæ
oratores adhærebant, uiri inter mortales oppido quā
absoluti, a tergo Episcopi tres sequebāt, quē Regino-
nēsis nūc Ratilbo. uocāt, Comes Palatin⁹, Patauieñ.
Viennē. Marchioq; Brandeburgensis, Cæsarianæq;
curiæ præfectus, Serentanusq; ac nobilissimus qsq;
confertim subibant, ita tanta principū, cæterorūq;
pompa Gurceñ ingressus est, ut nihil maius, neq; fieri
neq; cogitari potuerit. Interim dum ego de oratori-
bus Regiis, quos obuiam Cæsari ituros intellexeram
percuntor, relatum fuit in oppido esse, Cæsarisq; ad-
uentū auidissime expectare, Nomina autē paulo post
in litteris regiis, quas inseram, explicabuntur. Quinto
autem Idus Iulias, Cæsar e Pesempeuco arce soluens
nox cū multa esset Viennam igressus est. Nam Gur-
ceñ, cæteri q; Consistoriani, ut de Oratoribus admit-
tendis, deq; aduentu regum cōsultarent, ad Cæsarem
profecti sunt. Vbi, Oratores statim intelligerent, de-
creuerunt. Itaq; ut honorifice deducerent. Ratilbo-
nensis, & Patauieñ Episcopi, Ludouicus Bauariæ, Al-
bertus de Mechelburgk Duces, Proceres Vilelm⁹ de
Rogendorff, missi fuerant. Iis ergo a Cæsare comiter
exceptis, Litteræ Regum Hūgariæ, Sarmatiæq; Lu-
douici enim oratores uerbis satis honorifice mentionē
fecerant, in hunc modum recitatæ sunt.

Epigraphe.

SERENISSIMO AC EXCELLENTISSIMO
 Principi & Dño, Dño MAXIMILANO Diuina
 fauente clāmētia, Electo Rom. Impatori sem/
 per Augusto, ac Hungariæ Dalmatiæ, Cro
 atia &c. Regi Archiduci Austriæ, Duci
 Burgundiæ, Brabantia &c. Comiti
 Palatino &c. Fratri, & consanguini
 neo nro charis. & honorañ.

SERENISSIMO ac excellētissimo Principi & Do/
 mino. D. MAXIMILANO Diuina fauente clāmen
 tia &c. Fratri & cōsanguineo nostro charissimo & ho
 norañ. VLADISLAVS Hungariæ & Boemiæ &c.
 SIGISMVNDVS Poloniæ &c. Dei gratia Reges
 Salutem, & Fraternalis amoris, ac omnis felicitatis per/
 petuum incrementū. Serenissime Princeps & Domi/
 ne Frater, & consanguineus noster charissime. post tā
 longam expectationē nostrā, cum cognouissemus ue/
 stram maiestātē Viennā aduenisse magnitudine rerū
 simul & Fraternalis amoris affectu persuadente mox ad
 eā oratores, & consiliarios nostros Reuerendos in Cri
 sto patres, Dñm Georgiū Quinquecclesiē, Cancel/
 larium regni Hungariæ, & Ioannē Posnaniē, Episco/
 pos, ac spectabiles & magnificos, Ladislaū de Stern/
 bergk regni Boemiæ Cancellariū, Moysem Bnuszlaui
 de Serdlacha magistrū curiæ. Lucam de Gorza Ca/
 stellanum Posnaniē, & Capitaniū maioris Poloniæ
 generalem. & Cristophorū de Schydlowictz Cestella
 nū Sandomiriē, & regni Poloniæ Cancellarium, misi
 mus, Qui uestrā Maiestatem Nomine nostro uiserēt,

K

et salutarent, ac nonnulla negotia mutuū nostrum cō
gressum concernentia eidē exponerent. Quapropter
rogamus, dignet̃ ūra Maiestas omnibus in rebus, uer/
bis eorundē oratorū æq; ac nostris fidem habere. Sa/
crā Maiestatē ūram incolumem ac felicem in longum
æuū, a Deo Opt. Max. cupimus conseruari. Datum
Pisonii prima die Mensis Iulii. Añ M. D. XV. Reg
norū nostrorū Hungariæ. XXV. Boemiar. XXXXV.
Poloniæ uero Anno Nono.

Oratorū
oratio.

QVIBVS plectis Archiepiscopus, Quinq; ecclesiē
Explosis iis qui ex multis uidebant̃ ex Aula, Oratio/
nē satis ornatam, sed prolixiorē q̃ ipse fortasse lo/
cus exposceret, orsus est, in qua post gratulationē de
Cæsaris aduentu regibus iucundissimo, eorūdemq; in
Cæsarem relatam beneuolentiā, atq; officia. Cum ma/
gnifice Imperatoris laudes prosequutus fuisset, ad pa/
cem, concordiamq; incundam, ac expeditionē in Tur/
cas suscipiendam orationem conuertit, mediūsfidius
satis eruditam, nisi hanc ultimā partem, quam ego in
communem Regum conuentum potius reiecissem, ni/
mis Asiaticę idēst copiose tractauisset. Peraçto tandē
orandi munere, cum de more Gurcensis, qui ad latus
sessitabat, Serentanumq; ac Doctore Motam in con/
sultationem Cæsar auocasset, Petro Motæ Hispano
sed ut illa fert gens, uiro erudito, grauiq; respondendi
provinciam imposuit. Qui ut Cæsarem tedio libera/
ret, Cum primum oratorū aduentu Cæsarem lætatū
dixisset, laudibusq; non uulgaribus, orationis concin/
tatem extulisset, amorem autē, ac beneuolētiam Rē/
a

Laus Mo/
tæ in respō
dendo.

gum in Cæsarem, & si multo ante perspectam, tamen
 & litteris Reuerendissimi Gurcen, & uerbis, testatā
 satis esse affirmavit. Pacem uero, ut cōtra Turcas ex/
 peditionem pro Catholica fide facerent (quod & Cæ/
 sar semper ab ineunte ætate optauit) oblata m sapius
 ne dum desideratam accepisse. In fine cum tam longæ
 expectationis excusationem, asserens Cæsarem tem/
 porali aliquando obsequi oportere, cum tantū imperiū
 nouis indies, subindeq; nascentibus curis præmatur,
 non minus eleganter, quā uere inseruisset. Ita feliciter
 anguste respondit, ut Cæsari nihil gratius ipsa densa
 fuerit cōcinnitate. Hiis peractis oratores prius disces/
 serunt. Gurcen pone cum domuitionē capefferet ab
 Archiepiscopo Bremensi, Vilelmo Vlrico, Bauariæ,
 Virlenburgensiq; Ducibus, Casymiroq; Marchione
 Brandeburgen, comitatus est, tam ingenti tubarum,
 tympanorumq; clāgore, ac strepitu, ut Mars, Idæaq;
 mater simul coisse uideretur. Die autē qui secutus est
 super Regum aduentu multa tractata sunt. Vespera
 Gurcen conuiuium celebrauit, discumbentes fuerunt
 Archiepiscopus Bremeñ, Episcopus Ratisbonensis,
 Episcopus Labaceñ, Duces Albertus & Vlricus uiri
 summa apud Germanos & autoritate & potētia me/
 morabiles.

Gurcensis
 conuiuiū.

Postquam exempta fames mensisq; micantibus auro
 Instauratus honos, fronti q; est reddita demum
 Lætitia &c. ut quidam poeta cecinit. Gurcensis ad
 Cæsarem se contulit, e uestigio Regii oratores adfue/
 runt, oēs q; cū in Cæsarea Aula conuenissent Mota uir
 acris igenii, cū multa rursus (id. n. Cæsar mādauerat)

Alludit ad
 suū poema

Gurcensis
eloquentia

de Regibus copiose, ornatèq; dixisset, orationèq; que
ante habita fuerat commendasset. Cæsaris mandato
in ea parte, in q̄ de suscipienda in Turcas expeditione,
tractabat plusculū imoratus est, addito. Cæsari, ut ad
cōuentū res ista integra seruaretur, placere, in reliquis
autem (nō enim hiis præsens Cæsar fuerat) Gurcensi
imprimis, cæterisq; consiliariis, que tractanda erant,
dicerent. Itaq; de aduentu Regum cum satis ultro, ci/
troq; disceptatum fuisset, Oratores a Cæsare rede/
undi licentiam capere, quibus ut ex sententia factum
satis uideretur Gurcen, etiā orationem habuit utpote
hesternæ concioni uel respondendo quippiam adderet
uel quia Cæsar tanto uiro dicente maiorem in Reges
affectum ostenderet, hoc tamē compertū habeo, lon/
gam satis, sed citra fastidium, ornatāq; orationem ex
tēporaliter habuisse Quod postq̄ rescui, animo mirū
inmodū non interfuisse, discruciatum sum. Nam quam
erudite, sapiēterq; uerba faciat Princeps omniū mor/
taliū adunguem perfectissimus, absolutissimusq; sæ/
pius & audiui, & admiratus sū. Nam ex eius ore mel
fluere, quā uerba, ut in Nestore homerico, potius dixe
rim, talemq; dicendi suadelā, uenerēq; qualis in peri/
clis labris sessitasse fertur, percipi, ut præponit breui/
ac dilucide, ut ornatè diuidit, disputatq; subtiliter, ut
resumptionem rerum in fine felicissime prosequitur
Quid si alicui respondendi detur prouintia, profecto
si quid iudicii in me est, uidi neminem, qui maiore me/
moriam superflua non ignarus præteriret, partium ordi
ni densius respōderit, breuius concluderet, ac ubi neces/
sitas cogit, erudita quadam latitudine sine dispendio,

tum uerborum, tū temporum concinnius diffuderit. Legati itaq; cum tertio Idus discederent in consilio, ut sex mutuo Oratores ad Reges mitterent, actum est, missi sunt Archiepiscopus Bremensis, Episcopus Labacensis, Vilelmus Bauariæ Dux, Casimirus Marchio Brandeburgens, Vilelmus de Rogendorff, Morascki Boemus, uir tū genere clarissimi, tū gerendarum rerū administratiōe solertissimi. Dum hæc tractant nunciatum est, duo milia Carnorū peditum a Cæsarianis prope Celeiā Norici oppidū Duce Io. Hermestenio profligata esse. Quamobrē tam p̄speris auspiciis credo aut seruitiorū internitionem oīno fore, aut clāmentia Cæsaris, rem mitiorē exitum habiturā. Gallorū itē in Insubres expeditiōis indies rumor p̄crebrescebat, ī exercitu uiginti milia Germanorū peditū, cataphractorum tria milia ferebant. Heluetii angustias Alpiū, ut transitū prohibeāt occupauisse. Rex Hispaniæ ad radices pyrenæi, ualidas peditū legiones habere, ut cum primū Galli Insubriam inuaserint, igne, ferroq; superatis montiū iugis, prouinciā uastaturus inuadat. Ita infelix Italia, undiq; expetita laceffit, mutuūq; eiusdē pristinæ magnitudini, ac potentiae rependit. Vltro enī & nouis repertis causis externarū olim gentiū regna occupauit, Europæ, Africæ, atq; Asiæ imperiū obtinuit, nunc aut suæ magnitudinis oblita, se ad prædā omnibus obiicit, Idq; mortaliū nequitia inualescente, abolitaq; morū disciplina, accidere coniicio. Nam olim ut optimus ac prouidentissimus q̄s q; res publicas gubernabat, ita nunc pessima quæq; flagitiosissimaq; ingenia, rebus publicis, ne suis quidē penatibus parcendo,

K iii

Oratores
Cæsarei ad
Reges.Strages
Carnorum
obiter.Gallorum
quædā obi
terDeplorati
o Italiæ

xeitiū parant. tantūq; abest, ut unū uel alterū q meri
to nobis īperare deberēt colamus, sed modo hāc, mo
do illarū partiū affeclā nobis minime fidi, in cōmune
ruimus malū. sed hāc iterim æquo animo ferēda, do
nec principū maximus, pacato Septentrione, poten
tiam suam, unde nostra pendet libertas, triumpho de
claraturus, ostendat. Idibus Iuliis Cæsar cum parti
bus copiarum Vienna egressus est, principes secum q̄
plurimi profecti sunt, quorum nomina cum omnium
Nomenclaturā aggrediar, scribam. Viginti igitur con
fectis milibus passuū Trautmansdorphū oppidum,
Cæsar unaq; Gurcensis petierunt, alii alibi, ut quisq;
sibi hospites parare poterat, diuertebat. Reges uero
alter in Hainburgio ad Danubiū oppido, alter in Pru
chio cum Rege Ludouico, atq; Anna filiis permanse
runt. Postridie eius diei xvii. kalēn. Augusti Cæsar ad
Reges iter cœpit. Qui quidem in latissimo loco, ubi o
portuna explicandis copiis regio erat equitabilis, &
uasta planicies ad syluam duram a regione Carnunti
olim sub imperatoribus .M. Antonino cognomento
Philosopho, & Commodo clarissimi, ubi ad ætatem
nostrā maxima uetustatis rudera cernuntur inter Da
nubiū Leytamq; fluuios siti tentoria fixerant, horāq;
Cæsarei aduent⁹, felicissimā, sub pellibus expectabāt
Cæsar itaq; cum Pruchium dextra reliquisset, per
iugum non admodum æditum, profectus est, pauloq;
longius progressis Cæsarianis, pulcherrimum inume
rarū diuersarūq; gentium, quæ in subiecta planicie ua
gabantur, Spectaculum oblatum est. Tentoria, cum
propter candorem, tum quia latissima erant tanquā

in cliuis æditionibus nix esset, uidebantur, quæ in par-
te fixa erāt, qua paulatim insurgit æquor, seseq; in iu-
ga extollit, Idq; ex industria factum puto, Nam pone
per dorsum, quantum iugum extenditur, Turmæ ue-
litum dispositæ, melius quā quæ in plano erant, discer-
nebantur. Verum Cæsariani multo maiori illis admi-
rationi fuere, Quippe qui, non parmulis tātum, ligne-
isq; (ut earum gentium mos est) paludamentis ornati
erant, sed armis, equorumq; Dorsualibus (ut ait Ca-
pitolinus) apricis discoloribus præfulgentes, tanquā
ad bellum ituri, sub signis micabant. Cæsar itaq; cū
ex iugo ad planum descenderet, Ipse dextra cū parte
copiarū, reliq; sinistra pfecti sunt. Cū itaq; ad planiciē
uentū esset, ordo incedentium talis fuit, Aulici omēs
qui inermes erāt præcessere, pone Ephœbi duodeni,
(ut arbitror) nobili genere prognati, serico induti plu-
matili ingentes equos, mirificeq; Phaleratos inside-
bant, a tergo Cæsar pensili Rheda uehebatur. Quem
Gurcen Cardineo insigniter habitu ornatus uel post,
uel ad latus una cum magnis Ducibus, affectabatur.
Postremo cataphractorum, uelutum, & ii in treis diui-
si turmas, ingens numerus subibat. Primus ordo, Ma-
gnorum Ducum, ac principum erat, qui Bardatis mi-
ra uarietate equis, graui ter, bellicoseq; prouehaban-
tur, aliqui enim lato clauo tectos equos habebant, alii
plumatili serico, ii argento, ii durissimo nitidissimoq;
opertos calyce. Vnus tñ ceteros præstare uidebat. q
bardas nō serico, auroe, sed pretiosissimis unionibus
tectas habebat quæ q̄ti extimatae fuerit, aliorū secut⁹
iudiciū pretii triginta milia ducatorū fuisse, affirmarim.

Copiarum
Regū, ac
Cæs. laus.

Rebus ita cōpositis Cæsar ad Reges, Qui & ipsi ob-
 uiam uenire cernebant, duobus equitū milibus comi-
 tatus, prouehi cœpit, dum paululū p̄grederemur Epi-
 scopus Vacien uir candidi ingenii, & litteris apprime
 eruditus, & Ambrosius Sciarco inter aulicos Panon-
 niæ regis facile princeps Regum nomine, felicissimū
 Cæsaris aduentū excepere. Inde copix utrinq; p̄cede-
 re, tubæ clangere, tympana perstrepere, equorūq; in-
 nitus, innumerarūq; gentium uoces increbrescere, tan-
 taq; mortaliū uarietas occurrebat, ut Doriscū, in quo
 Persicæ copix numeratæ sunt, memoria frequēter re-
 petiuerim. Itaq; ut Cæsar, Regesq; ad punctum, ut
 ita dicam, conuenirent Pirus proceræ altitudinis in
 cētro fere planicie, meditullii instar, erecta fuerat, ad
 quā, hinc Cæsar, illhinc Reges, æquis incedētes passi-
 bus, tenderent coirentq;. sed antequā cætera p̄sequar
 hoc quoq; tradendū memoriæ est. Legati Regii dum
 apud Cæsarem negotiū tractarent, diu, multuq; insti-
 tere, ut Cæsar pateret Reges ex equis descendere, ut
 secū maiori salutandi ueneratione fungerent. Idq; cū
 sedulo (sic enim reges mandauerant) et flagitauissent.
 Vt Cæsar, Cæsar, qui humanitate cunctos supat mortales, quā-
 Regesq; q̄ ægre, tamē ne quispiā illorū descenderet, ipetrauit.
 coiere. Itaq; anteq̄ ad felicissimam arborem omnino coirent.
 LVDOVICUS Boemiæ Rex, Reginaq; ANNA sor-
 ror obuia, ut Cæsarem exciperent, processere. hic ex
 equo Cæsarem in Rheda post iunctā dextram Latine
 LVDOVICI Regis uer- hiis uerbis salutauit, SACRATISSIME Cæsar ego Saluto
 ba ad Cæs. Maiestatem uestram tanquā patrem et Dñm meum.
 Secundus salutandi locus, ex aurea rheda qua sola ue-
 hebatur

hebatur, ANNAE Reginae datus est. Sed cum ad Arborem puenissent tertius VLadislauus Panonniae Rex ex Gestatorio & ipse magna Caesaris salute impertiit. Qui cum (ut dixi) Senex admodum sit, & plurimum Caesaris diligat cum salutaret, longiuscule lachrymatum ferunt, multisque uerbis, & ornatis, in commendationem tanti conuentus usum, perpetuoque huiusmodi affinitates, concordiamque duraturam praecatum esse. Postremae partes, SIGismundi Sarmatiae regis, fuerunt, Qui peracto Salutandi officio, diutuleque detenta Caesaris dextra, hiis latine uerbis usus est. Serenissime Caesar sit hic conuentus noster felix & faustus, Nobis, subditis nostris, & toti Reipublicae Christianae. Alii autem referunt, quod propius me erat, Caesaris prius dixisse, Ecce tandem aduenit dies, qua simul conueniremus, exultemus & laetemur in ea. Cui Rex, spero serenissime Caesar quod iste dies sit futurus felix et faustus nobis, Regnis nostris, & Reipublicae Christianae. Hiis finitis paulisper alter ab altero recessere, ut uacuum daretur locus, quo praeclarissimus quisque mutuo Imperatoris, Regumque dextras de more amplecteretur. Interea Gurcensis Caesaris nomine cum Regem VLadislauum, una cum liberis, ut Viennam proficisceretur, rogaret. Respondit Purpuratos suos id summoperare, tum quia non poterat sine Regni iactura, tum etiam quia bellum cum Turcis nuper instabat, dissuadere. Hoc dixit, uel quia a Caesare rogari uolebat, uel ut maior fratris in Caesaris affectio ostenderetur, de qua mox dicam, uel (quod uerius suspicor) quorundam, qui hanc rem infectam uolebant, ne ulterius Reges procederent, sententiam fuisse. Itaque Gurcen cum

VLadislai
regis uerba

SIGismundi
regis uerba

L

rem animo uolueret, & quorsum euaderet, intelligēs.
Regem Sarmatiæ adiit, eundēq; Cæsaris nomine ro/
gauit ut una Viennā peteret, addito. quanq̃ Serenissi/
mo Vladislao consiliarii, ut quo minus Viennam cum
liberis petat, p̃tinaciter persuadeant. Idq; firmissime
illius animo inhæreat. Cui Rex, ut est Prudentissimus
utq; suam in Cæsare fidem penitus ostenderet, sic fer/
tur respondisse. Ego ex Sarmatia, relicto regno, & pa/
trio solo, ut Cæsarem Augustissimū conuenirē, huc p/
fectus sum. Quamobrē non Viennā solum, si sua iube/
ret Maiestas, sed etiā ulterius peterem, cū nunq̃ animū
induxerim quippiam in nos, nisi quod bonum deceret
principem, facturū, q; Frater cū liberis, purpuratorū
consilio se minime uenturū dixerit, Ego fratrem meū
& nepotes una mecum ducā, qui uero sequi noluerint
ut lubet, faciant. Quare Reuerēdissime princeps, Cæ/
sari cuius sim sentētiæ, & ut tu plane facere cōsueuisti
cumulatus referto. Talia cū dixisset, Gurceñ Regem
amplexus, lætissimū inq̃t nuncium Cæsari, qui nunq̃
de tua erga se fide ueritus est, feram. Statimq; cū fide/
liter omnia ab eo relata fuissent, aiunt Cæsare lachry/
mas non continuisse, ac propius accedēs. Serenissimi
Reges, nihil est ait quod uereri debeatis, Nam Vien/
na urbs uostra est, in qua a me perinde atq; fratres &
amice & Regaliter excipiemini. Idq; uobis sub Impe/
riali fide facturū polliceor, hiis cum omnes assensi fuif/
sent rebusq; feliciter compositis, dissolutus conuētus
est. Cumq; Germanici cataphracti, uelitesq; armis ni/
tidissimis fulgentes, p̃ æquor distunderent, Ludouicū
Regem, qui adhuc puer est, ferunt dixisse, sic uellē ut

Cæsar, pater meus etiã mihi copias cõpararet. Mirũ
 profecto in puero, Nam et amorem in Cæsarẽ, addito
 patris nomine, ostendit, & Indolẽ Bellicarũ rerum aui
 dam præsetulit. Nec mora, cõfertim omnes ad diuer
 sa iter loca cõpimus. Cæsar, Regesq; uenatum (nam
 ubi colles desinunt in plano densissimũ nemus, aptissi
 mũq; uenationi est) iuerunt. Gurceñ, uespera, cũ pau
 cis admodũ, Laxomburgũ, ubi Cæsar diuerterat, pe
 tit. Nos cum prodromos nostros querendo ad multã
 noctẽ lassi fuissẽmus, tandẽ ad pagũ, forte, ubi oscitã
 tes, ac sine ulla nr̃i cura morabant, peruenim⁹ mane,
 ad Cæsarem, q; ex oppido cũ paulo ulterioꝝ pcessisset
 Gurceñ dextrorsum ad Reges excipiẽdos, iter cõpigit
 paulo post, regis Sarmatiæ uexilla, a longe uideri cõ
 pta. Gurceñ paucorũ seruitio usus (reliqui enim præ
 cesserant) ueniẽti obuiam se tulit, tantisperq; morati
 sunt, donec Cæsarem, a leua ueniẽtẽ exceperẽ. Ulti
 mus rex Pannoniæ cum liberis, diu tamẽ expectatus,
 aduenit. Interea ex Viẽna (parũ enĩ aberãt) duũ miliũ
 uirorum, Lantsknechtos patrio nomine appellant, pe
 ditatus obuiam exiit, omnes nitidissimis thoracibus,
 brachialibusq; ferreis ac macheris ornati erant, pluri
 mi lanceas, pauciores alabardas ferebant, qui & si p
 pter armorũ genus, ordinemq; militarem, tum uel ob
 hoc admirationi digni uidebant, q; omnes rubea palu
 damenta, eademq; expeditissima, ut patrius mos est,
 ferebant. Cum itaq; plusculũ temporis in huiusmodi
 spectaculo insumptũ fuisset, pluuia sup orta est. Ego
 ad urbẽ me contuli, ut inde introeuntes, exeuntesq; ex
 sentẽcia recensere possem, interim pluuia ingrauescit,

Gurceñ in
 Reges offi
 ciũ.

Cæs. Re
 gesq; iterũ
 cõueniunt.

turbatusq; paulisper ab initio ordo est, Nam duo mi-
lia fere equitum (ut cōicere potui) turmatim prope-
ro cursu urbem ingressa sunt, reliqui quantū per iugē
nimbū fieri potuit, ordine non admodum turbato,
procedebant. Et quoniam hic locus, Principum, Du-
cum, ac illustrium uirorum Nomenclaturam exposce-
re uidetur, a Caesarianis ordiar.

NOMENCLATURA CAESARIANORVM PRAELATI ET PRINCIPES

Reuerēdissimus Cardinalis GVRCENSIS coadiutor
Saltzburgen, Generalisq; Imperii locum tenens.
Laurentius Episcopus Feltrensis orator summi pont
Petrus Virrea orator Regis Hispaniae
Robertus orator Regis Angliae
Archiepiscopus Bremensis ex Ducibus Bruñsuicē
Episcopus Ratisbonensis ex Ducibus Bauariae
Vigileus Episcopus Patauiensis
Cristophorus Episc. Labacen administrator Secouien
Bertholdus Episcopus Chiemensis
Georgius Episcopus Viennensis

DUCES ET PRINCIPES.

Vuilhelmus Dux Bauariae & Comes Palatinus
Ludouicus Dux Bauariae & Comes Palatinus
Casimirus Marchio Brandenburgensis
Albertus Dux de Mechelburg
Vlricus Dux de Virttenberg.

COMITES.

Bertholdus Comes de Hennenberg
 Georgius Comes de Montfort
 Carolus Comes de Oetting
 Georgius Comes de Schaunburg
 Hoyr Comes de Mansfeldt
 Nicolaus Comes de Salin
 N. Comes de Vuesterburg
 Ioannes Comes de Hardeck
 Vlricus Comes de Hardeck

PROCERES.

Vuielemus de Rapoltstain cum filio, Casarea
 curie magister

Ciriacus de Polhaim
 Ludouicus de Polhaim
 Erhardus de Polhaim
 Filii Domini Pauli de Liechenstain
 Volfgangus de Lichtenstain
 Leonardus de Lichtenstain
 Hartmanus de Lichtenstain
 Georgius de Lichtenstain
 N. de Starchenberg
 Senior de Scheftenberg, & tres eius filii
 N. de Puchaim
 N. de Puchaim
 Vuilelmus de Zetling
 Cristophorus de Zinzendorff
 Sigismundus de Dietrichstain
 N. de Traun
 Fratres duo de Rogendorff

N. de Papenhaym
Io. Iacob de Landau
N. Rauber Marschalcus curiæ Cæsaris
Thomas Fuchs Capitaneus Ratisbonen.
Albertus de Vuolfstein

Primores Viri a Secretis & Consilio.

Ciprianus Serrentainer Magnus Cæs. Cancellarius
Iacobus Villinger Supremus Cæs. thesaurarius
N. Præpositus de Valkirck
Iacobus de Bannissis
Petrus de Mota Theologiæ Doctor
Ioannes Renner
N. Ziegler
N. Phintzing Præpositus Nurnbergensis
N. Phintzing questor, uel pecuniarum expen-
dendarum magister
Paulus Obernštainer, V. I. doctor
N. Vinsterwalder.

Oratores Cæsaris ad Reges.

Marquardus de Stain præpositus Bambergens.
Vuilhelmus de Rogendorff Baro
Laurentius Saurer Consiliarius Cæsaris & Viccedo-
minus per Austriam
Gabriel Vogt Secretarius & consiliarius Cæs.
Io. Morascki Baro
Cuspinianus doctor medicinæ.

Regni Pannoniæ Boemiæq; Nomenclatura.

Reuerendissimus Cardinalis Strigoniensis
 Archiepiscopus Colocensis Comes de Frangapanib⁹
 Georgius Episcopus Quinq; ecclesiensis
 Episcopus Olomucensis Thurso
 Episcopus Vacienſis
 Episcopus Gaurienſis

Principes uiri ac Proceres

Georgius Marchio Brandenburgensis
 Carolus Dux Minsterbergensis
 Ioann⁹ Comes de Canitscha
 Ladislaus de Sterñberg regni Boemiæ Cancellarius
 Albertus de Perñstain regni Boemiæ Camerarius
 Heinricus Botzku de Kannstat
 Adam de Neuhaus
 Ihereslaus de Schellenberg
 Albertus de Sterñberg
 Moses Hunslau de Serdlacha præfectus curiæ
 N. Bornamissa
 N. Pomanincztki
 Ambrosius Scharco
 Paulus Dieck thesaurarius
 Orsagh
 Petrus de Erdundt.

Multi præterea alii uiri præclarissimi, Quorum digni
 tatem atq; gradus cum minime norim, ueniam ab his,
 qui legent impetratam uelim, neq; uero, ob hanc gra-

tiam libello irascantur. In mensa, si uolent, locum digniore occupent, aut in templo, subselliisue. Hic Nomenclatura non ordo quaesitus est. Illud aut affirmare audeo quanto Imperialis Maestas, sui magnitudine cæteris præstat regnis, tanto eadem clarioribus uiris externas gentes facile antecellit.

Regis SARMATIAE Nomenclatura

PRAELATI.

Episcopus	Vladislauiē MATHIAS Dreuitius.
Episcopus	Posnaniē. Ioannes Ludobrancski.
Episcopus	Premisliē Petrus Tomicius, & regni Poloniae Vicecancellarius.

PRIMORES VIRI

Nicolaus	Firlei Palatinus Sandomiriensis
Nicolaus	Palatinus Vilneē & magni Ducatus Lithuaniae Cancellarius
Andreas	de Tenczin Palatinus Lublineē
Georgius	de Baysen Palatinus Marieburgenē
Lucas	de Gorza Castellanus Posnaniē, & Poloniae maioris Capitani Generalis cum filio.
Cristophorus	de Scydouictz Castellanus Sandamiriē, & Regni Poloniae Cancellarius
Andreas	de Costzeletz regni Poloniae thesaurari⁹
Nicolaus	de Scydouictz Castellanus Radomienē.
Stanislaus	Ostrog Castellanus Callisienē.
Stanislaus	Halitzkii Marefcalcus Regni.
Ioannes	Pileczki Capitani Lublinensis.

Ii omnes ad consiliū admittunt. Multi præterea, Qui
 Gentilicio nomine Palatini appellant, q̄ auro, argen/
 toq; & eq̄tatu ornatiores uidebant. Itaq; Vuilelmus
 Dux Bauariæ cū ingenti Cataphractorū manu, ante
 omes (Quanq̄ Gurceñ Aulici præcesserant) urbē in/
 gressus est. pone Casimirus Marchio Brandeburgen.
 Inde Hennenberg. Rauber Cæsaris Mareschalcus,
 Post Comitū Cæsarianorū turmæ. Nobiles austriæ su/
 pra infraq; Anasū uiri seq̄bant. Inde Iacobus de Lan/
 dau, ac Thomas Fuchs, ac Dñi de Polhaim cū multis
 eq̄tū turmis succedebāt. a tergo Moschi erāt, hippo/
 toxotæ fere oēs, Poloniq; ac Pānones, quorū quisq; de
 sultoriū equū manu ducebat, i quē, uel ardētissio cur/
 su transiliunt, qđ Pofonii, quendā priā Mysiū, dū Re/
 ges, ludos eq̄ria celebrarēt factitalse uidim⁹. pone Al/
 bert⁹ d Vuolfstain. Cēteniq; fere patagiati, uestibusq;
 prætiolis iduti, cōfertī Poloni, Hūgariq; seq̄bant. Ve/
 rū in hiis quæ tū ppter diuersarū gentiū habitus, tū qa
 iugis pluuia (ut dicebā) iternoscere ordinē minie patie/
 bat, malo cōnuere, q̄ solertiore cura ea pscrutari, q̄ re/
 citari nequicq; nisi falso possūt. Secutus est & ali⁹ or/
 do q ad cultū Cæsaris, Regūq; præcipue p̄tinere uide/
 batur. Nam duodeni nobilis profapiæ adolescentes
 quos ego pri⁹ tunicas purpura micātes & plumāti (ut
 ait Vopiscus) difficultate p̄nobiles, gestare dixi, præ/
 cedebāt pone Aeneatores, trigīta (ut arbitror) tympa/
 naq; ærea incredibili strepitu, clangoreq; seq̄bant, post/
 bini erāt proceres, equorū dorsualibus, ac paludamen/
 tis militarib⁹ aureis ornati, q̄rtus locus Valisiis, q̄ntus
 Cardineis clauis Strig. Gurceñq; dat⁹ est, iñ Impiales

M

Gentiū nu
merus.

Heraldi subibant, quorū officiū olim non nisi Heroes
(unde nomen tractū est) exercebant. hos nobiles qui/
dā Pannoniæ sequebant. Post Oratores minoris No/
mēclaturæ Principū. hos Duces. Ducibus Episcopi.
Episcopis Oratores Pōtificis, & regis Hispaniæ (Bri/
tannicus aberat) succedebāt. Post Reuerēdissimi Car/
dinales Strigoniē & GVrcē sequebantur, a Tergo,
SIGISMVNDVS Sarmatiæ, LVDOVICVS Bo/
emiæ Reges, equis insidentes, erant, qbus uiri Primo/
res aureis iduti uestibus, a pedibus famulabant. CAE/
SAR uero, ac VLADISLAUS Pannoniæ Rex Car/
rucis iūctim ANNAq; Regina a tergo, & ipsa aureo
staticulo (qd octo albis equis trahebat) succedebat,
ad latus aut GEorgius Margraphius Brandeburgē
obequitabat, cuius octoginta fere equites, tanq subfi/
dium in extremo ordinis loco positi erant. Aliæ uero,
quæ subsequebant rhedæ (fuerūt enī numero duode/
cim) rubro omnes panno tectæ Reginae Annæ Auli/
cas ferebant. Itaq; urbem ingressi, ad arcem Cæsareā
profecti sunt, ubi cū Cæsare Rex Vladislaus & liberi
permanserunt. Rex Sarmatiæ ad domū in qua prius
Gurcē fuerat (quæ & Cæsarea est) diuertit. Interim
tāta mortalium turba, ac multitudine urbs replebat
ut nullibi iter peruiū inueniretur. Nam equorū sex mi/
lia fuisse, præter Carros, qui quadringenti, omnes tri/
gati, aut quadrigati, pleriq; sciuges fuerunt. CAEsari
anorū aut peditū, qui armati incedebāt, duo milia, nu/
merabant. Externarū uero gentium, quæ ad tantum
confluxerāt spectaculū ingens numerus. Sic ergo nō
sine maximo animorum stupore dies transactus est.

POstridie eius diei Gurceñ pacto a cantoribus (quos
oppido eruditos habet, sacro, Sarmatiæ regem, & an
te, & post confectum prandiū, adiit. Itaq; aliquot dies
incōsilio ut res feliciter transigerent, isumpti. Sed cū
in arce primū reges conuenerūt, in sellis uix sessitaue
rāt. Pannoniæ Rex (sic enim ordo fuit) Anna regina,
Cæsar, Sarmatiæ, ac Boemiæ Reges, cum Maria Re
gina, quæ Ludouico Boemiæ Regi nupta est. aduen
tare nunciaf. Venienti Reges, de more, assurrexere,
propinatisq; cuiq; Corollis, quas secum non uulgaris
pretii portauerat, eius nomie/ gratia, Regibus, qui ad
patriū solum, Viennāq; urbem uenerāt, salata est. In
de choreæ initium datū, Ludouicus et Anna soror præ
sultauerunt. Postridie cū Cæsar ad Reges concionem
habiturus esset, cū in loco qsq; suo (aderāt enī & Stri
gonieñ, Gurceñq; pontificis, Hispanarūq; Regis ora
tores) consedisset, Ita exorsus est. Tam diuturnæ mo
ræ q̄ aduentū meū expectauistis, Serenissimi Reges,
& si p̄ Reuerendissimū Gurceñ, oratoresq; n̄ros satis
excusatū me esse arbitror, tamē ut de me etiam intelli
gatis, Curæ quæ indies nobis, ac imperio nostro emer
lere, obstiterunt, quo minus cōmuni nostro conuenien
di desiderio satis fecerim, tamē nihil a me unq̄ præter
missum est, ut q̄ citius possemus optatū hunc conuē
tum nostrū, quē Christianæ reipublicæ saluberrimū
speramus fore, perficeremus, Idq; cū Dei optimi ma
ximi auspicio, exsentētia consecuti simus. Reliquū est
ut hæc nostra affinitas amiciciaq; p̄petuo, ad nostram
cōmunemq; omniū utilitatē, conseruetur, ut non solū
in septentrione ubiq; pacem nos peperisse uideamur,

Quædam
domestica.

Cæsaris O
ratio ad
Reges.

M ii

Sed etiam ut coniunctis uiribus contra perfidos Turcas, Qua de re, satis accurate, oratores uestri, pridie disputauerunt, expeditionem feliciter sumamus, quam ego quantum ab ineunte ætate semper desiderauerim, testis animi mei, atq; uoluntatis Reuerendissimus Strigoniensis, erit, qui cum apud me (iam uigessimus secundus annus agitur) orator esset, bellum contra Turcas suscipiendum persuaderet, quam audius huiusce expeditionis semper fuerim, facile percipere potuit, Verum & intestinis & finitimis bellis laceffitus, quominus (quod summopere optabam) exequerer, obstitit. Nā LVDOVICO undecimo Gallorum Rege regnante. Item CAROLO octauo, ac LVdouico duodecimo, quæ gesta mecum bella sint intellexistis. Nuper autem cum, ingentibus copiis, Franciscus primus Gallorum Rex in Italiam irrumperere tentet, deesse non possum, quin iure Imperii suppetias Italis, feram. qui semper a maioribus nostris, & a nobis pro uirili, & defensi, & aucti sunt. Et iam Heluetiorum peditum, qui nobis fœdere iuncti sunt, duodecim milia, quæ in armis esse mandauimus, fauces Alpium, ut Gallorum transitum prohibeant, occupauerunt, Ducisq; Mediolani, copias, nostris, quas in Italia tam diu contra Venetos habemus, coniungi iussimus, quamobrem si Galli Alpes superabunt, quod non sine parua suorum militum internicione facturos credimus, nouis iteque bellis in Italia, impeditos, transiisse aliquando poeniteat. Hæc igitur, & si nos, ac desiderium nostrum impræsentiarum impediant, tamen si contigerit, ut uel bello, uel pace res feliciter transigantur, speramus autem Pontificis, Regisq;

41

Catholici persuasione, alterꝝ omnino fore. æterna inui-
cem pace cōiuncti felicissimam hanc in Turcas expe-
ditionem faciemus. Atq; ne res absentia nostra frige-
scere quodammodo uideatur, rogatos uos uelim, ut
aliqui, ad hoc negotium tractandum, perficiendumq;
deputentur, ut cum primū idonea tempora offerent,
quod & uos efflagitare uidemini, & nos summope cu-
pimus, pro gloria, incrementoq; nominis Christiani,
exequamur. Cæsar igitur cum ornatē, acutēq; in hāc
sententiam disputauisset, Strigonienſis Regum man-
dato respondit. Qui postquā Cæsaris tempora excu-
savit, se testem etiam esse dixit Cæsarem, nūquam ad
bellum in Turcas inferendum requisitum fuisse, quin
semper paratissimus (nisi finitima, & itestina bella im-
pediuiſſent) inuentus fuerit. Quod aliqui ad hoc inte-
rim eligerentur, probauit. Sic quoq; Gurcensis, addi-
to etiam in rei commendationem (ut suus est mos) uer-
borum cultu, in eandem iuit sententiam. Ita dies oran-
do, disputandoq; finitus est. Sequens autē donando,
elargiendoq; clarus fuit. CAESAR enim MARIAM Dona Cæ-
saris.
Reginam Neptem Cruce aurea, quinq; adamantibus
ornata, singulorum cuiusque palæ pollicaris latitu-
do, in ambitu autem Vniones uiginti albicabant, quo-
rum eadem fere magnitudo erat. Regem Sarmatiæ
Lato clauo, equoq; ungularū tenus cataphracto, do-
nauit, qui cū hilari anīo donū accepisset, sic fertur di-
xisse, Sacratissimo Cæsari immortalē refero gratiā,
atq; i hoc equo cū omni tocius regni mei eqtatu, p sua Tacita Cæ-
saris matri
Maieſtate ubicunq; libuerit me pugnaturꝝ polliceor. monii pro-
undecimo kalēn, Augusti (qd sibi oīno pſuaſum uelit) testatio.

Anna Regina, Vladislai Regis filia, cū Cæsari despo-
sata quodāmodo uideret, Imperator coronā auream
qua Ladislaum Boemiæ Regem olim coronatum me-
morant, afferri iussit. Inde (aderant enī Notarii, & te-
stes) sic est exorsus. Quanq̃ ego te uxore meam fore
dixi, sequestraq; fide tu mihi iuncta es. tñ ut, uel CA-
ROLO, uel FERDINANDO Nepotibus nubas
sententia est, si uero neutri, tu mea uxor esto. Quāob-
rem cum alter Castiliæ, Arragoniæ, Bethicæq; regna
habeat, alter Neapolitanū in Italia sceptꝝ habitur⁹
sit. Egoq; cū Romanorū Rex & Impator sim, Te AN-
na Reginā nuncupo ac saluto, aureaq; (hiis dictis) co-
ronam capiti imposuit. Duodecimo kalē. ut omnia
rite confirmarent Cæsar, Rex Pannoniæ. Rex Sar-
matiæ, Rex Boemiæ, Regina Anna, Regina Maria,
Cardinales Strigoniē, Gurceñ, Principumq; (de qui-
bus mox dicā) ingens numerus in diui Stephani tēplo
conuenerūt. Ordo sic seruatus est, in dextris sellis Cæ-
sar Regesq; cōfederūt, Ropertus orator Britānicus,
Duces Bauariæ Vuihelmus, & Ludouicus fratres, Al-
bertus de Mechelburg, & Vlricus Virlenbergensis
Duces, Episcopus Bosnensis Panno, Andreas de Ten-
czin Palatinus Lublineñ, Raphael, post hos uiri a Se-
cretis Sarmatiæ, Boemiæq; Ducūq; oratores confer-
tim oēs seqbant. in Sinistris Cardinales Strigoniē,
& Gurceñ sedebāt, iuxta Laurent. Epūs Felt, Pontifi-
cis orator, quidā nuper a sede apostolica cū pecunia in
Pannoniā Legatus, Inde Archiepiscopus Bremensis
Episcopus Ratisboneñ, Germani. Archiepiscopus
Coloceñ comes de Frangapanibus, Episcopus quiq;

411.
ecclesieñ panno, Episcopus Vladislauieñ, Episcopus
Posnaniē, Episcop⁹ Premislīē Sarmatæ, Episcop⁹
Olomūceñ Morau⁹, Episcopus Patauieñ, Episcopus
Labaceñ, Episcop⁹ Chiemeñ Germani, Episcop⁹ Va
cieñ, Io. Zagabrieñ pannones. Inde Palatinus San
damirieñ, Dux leo burgrabi⁹, Palatin⁹ Marieburgeñ
Sarmatæ, Albertus Pernstain camerarius regni Boe
miæ, Ostrorog Sarmata. Multi præterea tū Panno
niæ, tū Sarmatiæ uiri nobiles, quorū nomina in Nomē
clatura scripsimus. In medio autē locus ædificatus ta
bulis erat, ubi Anna Mariaq; Reginae confedebant.
Qd aut interualli dextrorsum erat, orator Hispaniæ,
ac Palatinus Vilneñ, qui Annæ templū introeunti co
mites extiterāt, tenebant, sinistra Casimirus & Geor
gius Marchiones Brandeburgeñ Mariā Reginā, quā
& ipsi comitati fuerant, unaq; Principes uiri, Comes
Bernardin⁹ de Frāgopan, et Bornamissa adseruabāt.
Confecto igitur sacro Cæsar ex folio discedens, se ad
Mausolæū patris Fiderici, quod prope erat, ut Pont.
Max. habitū indueret, cōtulit. Inde ego cōcionaturus
quanq̃ mihi angustissimus terminus præfixus erat, ad
orandum accessi, sed tantus deperditorū hominū stre
pitus increbruit, tanta dissonarū gentium, uocūq; ua
rietas, inualuit (neq; enī fabri lignarii, qui ad concinnā
dum p Cæsare suggestū uenerat, fragorē numeraue
rim) ut ne tertia quidē parte recitata, persuadentibus
etiā amicis, desinere cogebar. Tunc illud Terentianū
in mentē uenit, Dii boni, Quantū homo homini præ
stat. Nam quemadmodū diuersæ orbis regiōes, ita &
mores sunt. Certe ego Mastigophoro Aiace dignus

esse, Qui qdem arbitratus sim, apud illos haberi ora/
tionem posse, qui et pullos equorum comedunt, et lac
concretum cum saugnine equino potant. Ego nihilo/
minus, cum Regem Sarmtiæ attentum quodāmodo
uiderem, tātis per sum prosecutus, donec monstruosæ
gentis immanitate uictus, accersitam extemporaliter
Conclusionem feci. Verum ut, quæ minime audita est
saltem legi possit, Orationem, & si breuiter, conciseq;
subscribendam putaui.

Finis Secundi. Sequitur Tertius.

LIBER TERTIVS.

ORATIO IN CONVENTV INVICTISSIMI
 MAXIMILIANI Cæsaris semper Augusti, Sere
 nissimorūq; VLADISLAI LVDOVICI, Pa
 tris & Filii, ac SIGISMVNDI. Pannoniæ
 Boemiæ, ac Sarmatiæ Regum, per Ric
 cardum Bartholinum habita.

ET SI ab orandi officio, in quo tamē mediocriter uer
 fatus sum, semper abhorruī Sacratissime Cæsar Sere
 nissimi Reges, nunc aut ex sententia hoc onus, quanq̃
 arduū est, suscepi. Nam quis unq̃ in Diuino Sacra-
 tismi Imperatoris, triūq; potentissimiorū Regum con-
 spectu? Quis inq̃ in tā amplo, Reuerēdissimorū Cardi
 naliū, tot Principū, illustriumq; uirorū, confessu orati
 onē se habuisse gloriari potest? Profecto ego diis imor
 talibus gratias nō uulgares habeo, Quos tū me, præ-
 ter consuetudinē, reddidisse animosiorē uidere uideor,
 tū quia Christianū Imperiū, quod consilio & armis, tu
 eri non modo, sed & amplius reddere, & latius uos de-
 cet, pristinas uires resumpturū esse arbitror. Cæterū
 tanta uestri omniū, siue imperia, siue res gestas cōple-
 ctar animo, magnitudo est, ut & si mihi satis firmā in
 dicendo fiduciā, ne dicam confidentiā, præsumpserim
 nō nihil timere oīno cogar. Nam si Demostheni, apd
 Philippū Macedonū Regē dicēti contigit ut pene la-
 beret, Eundēq; unius ciuis Phocionis præsentia adeo
 timuisse pditū est, ut illū linguæ suæ nouaculā appel-
 lare solitus sit. Si multi ex Latinis etiā in foro alluci-
 nati sunt, Dii boni quid mihi facere par est? cum tuū

N

Diuisio.

Prob. a p/
pessis cladi
bus.

Sacratissime Cæsar, inuictissimorūq; regū conspectū
intueor? Quare non tā mea dicendi imbecillitas, q̄ ue
strarū regū magnitudo, qua candidissimū qd̄q; ingeniū
obrueret, culpāda erit. Nūc aut cū de hoc felicissimo
cōuētū, q̄ quā necessarius, & q̄ utilis Christianæ reipu
blicæ futurus sit, cūq; de uestris laudibus, atq; regno
rū uestroꝝ dignitate, uerba facturū sim, æquo animo
feratis obsecro, si aut concisius q̄ deceat, aut præstius
q̄ ipsa fortasse rerū sublimitas, exposcat, dixero. Pro
fecto, si qd̄ ingenii in me est, quantūq; coniectura asseq
possum, Dei Opt. Maximi nutu, ut tandē conuenire
tis, factū iudico. Quid enī tam necessariū fuerat? qd̄
expetendū magis? q̄ ut, labantibus pene Christianarū
gentium rebus, uos qui Dii in terris habiti estis, com
muni omniū utilitati, consuleretis? Instarq; Numinū
cœlestium curā totius orbis susciperetis? O auspiciat
simos dies, o fœlicissima tempora, o sæculum aureū, in
quo tā necessariū & uobis Serenissimi Reges, & toti
orbi terrarū conciliū celebratū est. Video enī (nec pfe
cto fallor) simultates non modo, odiaq; si qua prius in
tercesserāt, peritura, sed etiā tam arctis uinculis salu
berrimū amiciciæ fœdus oritur, ut, Christiani qd̄ im
posterū timere possint, nō plane uideā. Quandoquidē
gentes impiæ, ac perfidū Turcarū genus, quiq; nostræ
aduersant religioni, cum tāti Imperatoris, tot inuictissi
morū regū societate affinitatesq; intellexerint, ut sibi,
suisq; ipsorū regnis timeāt, necesse erit, cum prius mul
to liberius, q̄ dici possit (ut sæpe intelleximus & expti
sumus) cū maxima Christianorū clade, atq; internicio
ne (qd̄ meminisse piget) n̄as irruperint sedes, prædas

abegerint, tātaq; inmanitate usi ferantur, ut ne infan-
 tibus quidē parsum fuerit. Idq; tū imprimis ausi sunt,
 cum Principes nostros, quorū tuēdi nos puincia est, &
 odiis, & bellis iter se implicatos, intelligerēt. Neq; .n.
 ut eorundē discordiis a Turcis Byzantiū captū fuerit,
 repetendū est, non ut florentissimū toti⁹ Græciæ euer-
 sum Imperiū, impositūq; tot puinciis iugum, sed recē-
 tiorib⁹ insistendū rebus est, ut hunc Conuentū necessa-
 rium fuisse oēs intelligant. Litteræ siquidē ad tuā ma-
 iestatē Sacratissime Cæsar allatæ fuerunt, qbus signi-
 ficat Selimū Turcarū Imperatorē, post fratres, nepo-
 tesq; strangulatos, cum totius orbis imperiū anio præ-
 poneret, expeditionē in Italos parare cœpisse, ratum
 (ut litterarū uerbis utar) iis subiugatis, reliquū quod
 destinauerat facile perfici posse. Itaq; ingenti nauium
 classe parata, congregatis undiq; militibus, cōmeati-
 busq; ad maritimas urbes, dispositis trāsītū ad Italos
 meditabat. qd ut tutius securiusq; efficere posset, te-
 cū Serenissime VLadislæ, pacē firmavit, atq; id ipsū
 quod cogitauerat, iā perfecisset, nisi a Sopho Persarū
 Imperatore apud Araxem fluuiū, cum ingenti exerci-
 tus cæde, pfligatus fuisset. Tanto enī animosiores ad
 bellū in Christianos suscipiendū Turcas fuisse coniicio
 q̄to maioribus odiis (ut retuli) principes nrī detineri
 uidebant. Quid si littoribus Italiæ, cū qnq̄ginta mili-
 bus equitū appulissent, qui milites describi? unde co-
 piæ ex Italia, quæ diutinis bellis, iā uiriū exhausta est,
 ad tā immanes impetus repellendos, parari poterāt?
 Atqui tu Augustissime Cæsar, nam tua Italia est, p te
 defendi debet, tandē succurrisses, triumphūq; repor-

Accersita
 narratio.
 Prob. a fu-
 turis.

N ii

ses. Sed p deos immortales (libere fari liceat mihi) ob
secro, quot pri⁹ cæsos, quot dpopulatas regiões, quot
oppida deuastata fuisse putandū est, q̄ Itali tuas (lon/
ge .n. abes) suppetias sensissent. Qua ppter, Diis ma
gnis uolentibus auguror, qui sacre religioni nræ nunq̄
defuerunt, actum esse, ut & Reges orientis mutuis se
bellis debilitarēt, & uobis, ad concordia, pacēq; ineun
dam, tēpus suppeteret, quæ cū primū ab externis ho/
stibus intellecta fuerint, non solū nrā nō laceissent, sed
etiā ne suis qdē limitibus tutos eē posse arbitrabūt. Id
circo hic cōuent⁹ ut necessarius, ita & utilissim⁹ (ut ad
hanc quoq; partē descendamus) uideri poterit. Si .n.
pprium cuiusq; cōmodum psequi uolumus, quid hoc
utili⁹ unq̄ cogitari potuerit, qd salubrius nescio, cum
regna nō modo armis cōparari, sed etiā amicitis fulci
ri debeāt, quæ cum ueræ sunt firmissimū stabilimentū
afferunt, contra autē maximo sæpe exitio fuisse mani
festum est, quæ de re exempla & apud Romanos & a
pud externos (ne de uobis loquar) q̄ plurima referti
possunt. Quare hæc societas & si ab aliis, potissimū
uero a uobis Augustissime Cæsar, Serenissimi Reges
ut diu expetita, ita ppetuo conseruāda est. Nam quē
admodū īperiis coniuncti estis, ita & societate, & ami
citia cōiuncti, ut ppetuo sitis utilissimū erit. Germania
siquidē Sarmatiæ, citra ultraq; Vistulam fluuiū, jun
git, ab ea itē Pannonēs Carpathiis montibus, quos &
Sarmatios dicunt, separant, qui qdem hanc puincia
in q̄ sumus icolunt, mutuoq; cōmertia agitant, Quo
tum ergo uestra hæc imperia interliminiū diuidit, ubi

Scdm diui
sionis mē/
br̄ ab utili

Ab Utili
Proprio.

Utilitas a
Regnis.

alter i alterius subsidiū, & parare simul & trāsmittere copias potest. Quamobrem huiusce fœderis, felicissimæq; affinitatis uicū non solum uobis utile erit, sed posteris quoq; & regnis. Illi pacatissima sceptrā, quo nihil prius aut antiqui⁹ optari potest, excipient. Hæc non tantum dignitatem suam, ac maiestatem retinebunt, sed per uos etiā ampliora fient, & maiora. Nam cum animo complector, bella scilicet a uobis toties feliciter gesta, uestriq; omniū diuina ingenia, Imperiorū potentiam, ac magnitudinem, procera uirorū corpora, promptissimosq; ad pugnādum animos. Quæ plaga orbis terrarum (modo beneuolentia uinciamini) quod tam abstrusum mortalium genus? quod a uobis & penetrari, & uinci non possit? Nam ut a te incipiā inuictissime Cæsar, nihil in quopiam mortali, quantū ad uitæ felicitatem, atq; animi magnitudinem attinet, quī tibi uel natura largita fuerit, uel tua parauerit uirtus, desiderari potest. Si enim genus repetimus, a Clodoueo Francorum Rege, ne priores illos Priamū atq; Marcomyrum indagemus, ortum habes. Qui quidē non solum Alemannos, Gothosque uicit, sed etiam, Alarico in pugna necato Aquitaniam subiugauit, tuorumq; maiorū in Gallias usq; propagauit imperium Floruit Quadringentesimo nonagesimo Dominicæ conceptionis anno. Hoc autem a me relatum est ut omnes intelligant, Genus tuum mille & amplius, ad hanc usq; ætatem annos continua Regum, Principumq; serie, claruisse. Sed multo clarius tui reddunt Quippe qui ex matre Regina HEDVARDVM

Vtilitas &
a regnis, &
posteris.

Tertium a
laudibus
Cæsaris.

Lausa Ge
nere.

Laus a Na
talibus.

N iii

Lusitaniae Regem auum, patrē Fidericum Ro. Impa-
 torē refers. Sed hæc & si ornamentū afferre aliqd̄ ui-
 dent̄, tamē nisi uirtute, et rex gestarū gloria excolant̄
 (cum uenia præfatione) sordescunt quodāmodo, atq;
 obliterant̄. Quantū autem tu Cæsar elaboraueris ut
 mai⁹. s. Imperii decus posteris relinqres, q̄ a maiorib⁹
 acceperis, pfecto arduū esset recensere. Qd̄ tū in ani-
 mi tui præstātia, tū in rebus, a te feliciter gestis, positū
 collocatūq; uidet̄. Nam si Prudentiā, qua polles me-
 cum cogito, qui tibi cōparari possit, reperio profecto
 neminē, cum ppria hæc tua laus sit, non minores copi-
 as consilio q̄ armis uicisse. Vnde nullum unq̄ fuisse Im-
 peratorē puto, siue Cæsarem Dictatorē, Augustumq;
 recenseas, siue externos illos Philippum Macedonicū
 Alexandrū, Antiochum, Mitridatē, Tygranem, siue
 maiores tuos, Othones, Albertos, Rudolphos, Fide-
 ricos nomines, qui perinde atq; tu Sacratissime Cæsar
 aduersa (contigere enim tibi plurima) non solum forti-
 ore animo pertulerint, sed feliciore quoq; exitu supa-
 uerint. Alterū Prudentiæ, alterę Fortitudinis specimē
 est. hiis ergo præuiis, tum domi consilio, tū foris bello
 populosissima, atq; amplissima Imperia, & tibi, & po-
 steris cōparasti. Dixi etiā bello, nam ubi hostis cōsilio
 supari nō potest, ferro cernendū est. Qua q̄dem in par-
 te q̄ fortis, q̄ uehemens, q̄ inuictus semper extiteris, te-
 stes sūt Sycambri, Morini, Galli, Heluetii. Quibuscū
 septies, aut amplius signa contulisti. Qui quidē cum
 aberas, uictoria quodāmodo frui uidebant̄, cū aderas
 quantū Diuina tui præsentia atq; uirtus posset, cum
 facile uincerent̄, sentiebāt. Nollē Boemicā pugnam

Laus a se
ipso.

Laus a pru-
dencia.

A Fortitu-
dine.

Laus a re-
bus gestis.

recensere, sed cum a tãto principe uinci etiã gloriosum sit, Audeo hoc dicere, nullibi unq̃ neq; fortius, neq; periculosi⁹ pugnati eẽ, adeoq; feroces illos Boemorū aĩmos, & admiratus es, & tibi placuisse prætetulisti, ut non solum iis q̃ superant clementissime peperceris, sed in posterũ quoq; bellicosissimũ populũ tanta bene uolentia, p̃secutus fueris, ut stipendiarios & præsidiarios eos semper habueris. Contra ii quãtã erga te fidei extiterint, testat̃ illa ad Moranum obsidio, in qua, ut tuã celsitudini fidẽ seruaret ad turpiũ quoq; animalium esum descenderunt. Vex̃ enĩ uero quã in Gallia egistum iuuenis admodũ, tũ proximis annis, maiora sunt, q̃ ut per me in præsentia referri possint. Italica autem gesta, & si grauiata tractatu fuere, tamẽ uel ob hoc memoratu digna, q̃ seruitutis iugum, a nobis quodãmodo excussisti. Profecto non tam tibi gloriosum est, hostes pene fractos reddidisse, q̃ etiã tuã Maiestatis, & sociis, & amicis, totiusq; Italiã saluti consuluisse. Sed quoniã magis, aliorũ laudibus, q̃ propriis delectaris, ad Serenissimũ VLADISLAum orationẽ conuertã, Qui quidẽ, cum abs te diligere non modo, sed & uehementer se amari intelligat, neminẽ tua Maiestate (ut liberẽ Fratrisq; pietatem sileamus, neq; gratiorem habet, neq; chariorẽ. Cum igit̃ de te dicendum sit Rex felicissime, plurima sunt quã ultro sese offerunt. Verum q̃tum ad præclarissimũ tuum attinet genus, quod etiã cum Serenissimo fratre tuo cõmune tibi est. Constat potentissimos Lituaniã Duces, Iagelnũ, Vetholdũq; progenitores uestros fuisse, quorũ alter, cui Vladislao postea cognomentũ fuit, Polonis imperauit, Is duos

Laus Boemorum in seruanda fide

Trãsitio ad laudes Sereniss. Regis Vladislai.
Laus a maioribus.

sustulit liberos, quorū maior natus, non solum Poloniæ
 sed etiā Pannoniæ regnum adeptus, dum pro Catho-
 lica fide sæuit in Turcas, desiderat. Alter Casymirus
 fortunatissimus scilicet pater uester a Polonis in eius
 locū suffectus est, quē ego omnium mortaliū felicissi-
 mū fuisse iudico. Quippe qui cum a tā beata Regum
 progenie descenderit, Filios quoq; continua serie futu-
 ros post se Reges reliquerit. Nam cum tu pene iā pu-
 er, Boemiæ prius, deinde Pannoniæ sceptrū suscepisses
 felicissimo fratri Ioannes Albertus in regnū Poloniæ
 cooptatus est. Huic Alexander. Alexandro, tu q nunc
 non minus fortiter, q̄ sapienter imperas Serenissime
 Rex SIGISMVNDE, post Glogouiæ, Oppauiaq;
 ac Magnæ Lituaniæ Principatū, successisti. Verū hæc
 aliā dicendi curā exposcunt. Nunc autē si annos, ut ad
 te redeā, Serenissime VLADISLAE, euoluim⁹, qui-
 bus quantū in adolescentia Boemis, in p̄fectiore æta-
 te Boemis simul et Pannoniis charus extiteris, nec mo-
 dum, nec finē nostra esset habitura oratio. Hoc tamē
 tuæ præcipuū laudis est, duobus regnis, nec diutius,
 nec felicius unq̄ imperitasse quemq;. quæ quidē non so-
 lum prudentia tua, & defensa, & aucta sunt, sed etiā
 bello, qd̄ multos annos cum Mysis, Valachis, Turcis
 ita fortiter confecisti, ut aut uictor omnino semper fu-
 eris, aut iniquis illi coacti conditionibus abs te pacem
 poposcerint. Nam quāti, & nominis, & terroris apud
 Scythicas natiōes semp extiteris, uel hic facile colligi
 potest, q; Turcarū Impator, tunc satis sibi, suoq; impe-
 rio consultū fore putabat, si tecum fœdus pepigisset,
 Idq; cum antea sæpe, tū nuper etiā uisum est. Quippe
 qui ad

Laus a pru-
 dentia feli-
 tateq; reg-
 nandi.

A bello.

Aphama.

qui ad inhospita paria dros montium loca, contra Sophum Persarum Imperatorem, ire cum exercitu, nisi tecum prius pace iungeretur, formidabat. Mira profecto potentiae tuae laus, cum is te pertimescat, qui se orbi terrarum iugum impositurum, paulo ante gloriabatur. Haecenus de te dicere decreueram, nisi illud memoratu dignum occurrisset, in quo summa tua & prudentia, & fortitudo cognita est. Conflato enim Servili bello, quod tam atrox saevumque fuit, ut, propiores periculo fuerint ne qui uicerint, an qui uicti fuerint, incertum sit, totum pene regnum distractum uidebatur. Tu autem pristinae animi tui uirtutem resumens, adeo Servili furori obstitisti, adeo feroces illos contudisti animos, ut in praesentiarum tutius, securiusque regnum esse non possit. Tot igitur rebus a te fortunatissime gestis, hoc etiam felicitatis Deum Optimum. Maximum addidisse uideo, quod cum iam aetate confectus sis, praestantissimos liberos Serenissimum, scilicet Ludovicum & Annam, supstitites habeas, quorum alterum, cum pene iam infans esset, non solum tibi duobus in regnis successorem uiuens cooptasti, sed etiam Caesari Principum maximo, una cum sorore Anna, contracta iam diu affinitate, nup constanter firmata ut iungeretur, curauisti, atque mihi si de hiis uera augurari licet, duo surgentia Regnorum tuorum sidera, duo soles uideri possunt, nihil gratius, nihil uenerabilius, pulchri ambo, prudentes ambo, & antequam per aetatem praeseferri possit, quaedam in hiis latens animi magnitudo atque maiestas internoscitur. Quid ergo ad tuam, eorumque felicitatem defuit, non plane uideo. Cum etiam post felicem obitum tuum tale inuenerint regnorum stabilimentum, ut & tuto, & diu imperare possint, prosequeretur de te plura

O

Laus a sedata intestina seditione

Laus a consilio in posteritatem

Laus Ludouici Regis & Annæ.

nisi me Serenissimi fratris tui SIGISMVNDi partes
 auocarent. Quamobrē ut de te iam auspicer inuictissi
 me Princeps, ne generis felicitatē repetam, quā, maxi
 mū tecum fratrem, cōmunem habere dixi, Vera laus in
 dicendo nulla difficilior est, q̄ ubi multiplex est laudā
 di loc⁹, obruit enim ingeniū, nec unde exordiū capiat,
 intelligit. Idem mihi, in te contigisse uideo. Nam si ea
 tantū, quæ in prouectiore ætate, & ante, & post susce
 ptum regnum, sapienter egisti, dixero. Multa in ado
 lescētia superunt, quæ memoratu digna, siue morū di
 sciplinā, siue anī magnitudinē, psequi uelim, uiderent.
 Cæterū, ut iam tecum compēdio utar, quantū Diuinā
 tui præsentia contēplatus sum, te maiore uultus ma
 iestate (unū excipio Cæsare, cui interris nemo par est)
 credo mortaliū esse neminē. Illudq; tuū silentium, qđ
 tibi peculiare fert, altissimarū cogitationū indicium
 præfēfert, in quo maxime etiā prudētia, ut sedes sita
 sit, necesse est. Nam ubi & quādo opus est sapiēter &
 grauius loqui, Diuini potius ingenii q̄ humani esse iu
 dico. Sed hæc tibi, ut perq̄ paucis par esses, attributa
 sunt. Quantū autē bellicis in rebus, hoc enī meū dicēdi
 institutū est, & inuictus, & fortunatus fueris, omnes no
 runt. Taceo q̄ fortiter oli, diuq; contra Tartaros, q̄q;
 intra, extraq; Tauricā incolunt Chersonesum, pugna
 ueris, taceo quas clades Moscis, Roxolanisq; cis uls q;
 Borysthenem intuleris, quantūq; eorundē prouinciæ
 tuo adieceris imperio. Cum nuper quāti & ingenii sis,
 & fortitudinis facile p̄spectum sit. Quippe qui ad Ne
 per fluuiū, quem antiqui (ut dicebam) Borysthenem
 appellauerunt, parua manu, ingētes Moscorū copias

Transito
 ad Laudes
 Regis Si
 gismundi.

Tacitæ to
 tius uitæ
 laudes.

Laus a ma
 iestate.

Laus in Lo
 quendo.

Laus a re
 b⁹ bellicis.

LVIII
strauisti, ubi quadraginta fere hostium milia cecidere,
tuorum autē perpauci, & ii aduersis omnes confecti
uulneribus, desiderati sunt. Longior esse de te SIGIS
MVNDE Rex Serenissime, nisi ad exitum iā prope/
raret oratio. Nam mihi quoq; quanta regnoꝝ uestro
rum amplitudo, quantaq; eorundem potētia sit & in
iisdē, q̄ impauidi ac uulnera gignant animi, dicendum
esset, nisi tu Sacratissime Cæsar, Inuictissimi Reges,
uerius uos, q̄ ut per me recitari possit, sciretis. Sed ut
breui omnibus innotescat, Omnia uestra impia, ab oc
casu ad ortum, si a Belgis pontū usq; auspicemur, de
cies cētenis sexcētis milibus passuū, fere p̄tendunt,
latitudine autē ab Adriatico sinu, Germanicum usq;
Oceanū, septies centena quinquaginta milia passuum
continent, Quæ ut ampla, ita & innumerarum gen
tium, ac populorum altricia sunt, tantiq; animi, atq;
roboris in hiis aluntur uiri, ut antiqui & recentiores, si
ne septentrionalibus legionibus, nihil unq̄ uinci potu
isse, nihil perfici, sēpissime cognouerint, Maximaq;
gloriæ imperatoribus Romanis accedebat, si uel Ger
manici, uel pannonici, uel Sarmatici appellarent, non
quia uestras prouincias, quæ imperiæ semp, atq; inui
olabiles externis fuere, uicerint. Sed quoniā eas ī fide
retinuerint, ut ab illo merito dictū sit, das Cattis Da
cisq; fidē, cognominatos affirmari. Proinde Augustis
sime Cæsar, Serenissimi Reges in hoc sacro cōuentu,
qui q̄ necessarius, & q̄ utilis rei. p. futurus sit, intelle
xistis, hoc agite, quādoquidē uos, neq; prudentia, neq;
uirtute, rerūq; gestarū gloria, q̄ nec regnoꝝ potentia,

Vltimū di
uisiōis mē
brum.

Imperiorū
longitudo
ac latitudo

Laus Reg
noꝝ a forti
tudine uiro
rum.

Repetitio
dictorum.

Laus Car.
Strigoni &
Gurcen.

Laus Pot.

Laus Gur.
propria.

Gentiumq; bellicosarum multitudine, a quoq; supera
mini, hoc inq; agite, ut ppetua copulati (ut occepistis)
beneuolentia, nō uestra modo impia conseruandi cura
sit, orientaleq; sceptrū a crudelissimis Turcis reposcē
di, sed etiā tum gloriæ, tū augendæ Christianæ Reip.
gratia, ultra Armenias, Araxemq; ultra Garamātas
& Indos, inferendi signa flagret cupido. Quis uestre
resistet magnitudini? q; uestras uires non reformida
bit? cum omnes tū bellicis uirtutibus, tum regnorū po
tentia, militūq; fortitudine, cunctos facile superetis im
peratores, cum uos nō alieno auxilio, sed propriis frā
ti uiribus, crebros externarū gentiū triumphos repor
taritis? Nunc aut cum Dei Opt. Max. nutu, coniūctæ
uires, imperiaq; tā fausto affinitatis uinculo connexa
sint. Obsecro uos (ut uobiscū iam loquar Reuerēdissi
mi Cardinales) q̄tum salutis, q̄etisue Christianæ reip.
allatura putatis? Quare & si omnibus tū Germaniæ,
Pannoniæq; tū Sarmatiæ principibus, si om̄ibus inq;
qui adsunt pientissimis præsulibus. Vobis aut potissi
mū Christianus orbis debere fateat, qui tam uigili cura
studio, labore, ea ptractaueritis, quæ ad ornamētum,
gloriamq; Christiani nominis ppetuo futura uideant.
quibus non solū communē omniū fortunam extulistis
Sed etiā cū Leone Pont. Max. non uulgarē iniistis gra
tiam. Quippe qui nihil aliud cogitat, nisi tranquillum
Catholicæ fidei statū facere, Principesq; nros ita con
cordes fore optat, ut uigilantius solertiusq; nihil ha
ctenus, q̄ ut pacem, beneuolentiāq; mutuo amplecte
rent, sollicitauerit. Idq; imprimis tibi Reuerēdissime
Gurcen, & in mandatis adiecit, & crebro per litteras

significauit, quod qdem in praesentia cum ex amissim
 pteceris, si unq̄ alias, tum in patria, tū apud externos,
 quāti & ingenii, & solertiae sis, praetetulisti, cum uenia
 tuarū laudum dixerim, nullibi tamē maius prudentiae
 tuae praconiū, q̄ in hac, abs te feliciter peracta, tā ar/
 dui negotii, magnitudine, elucescet. Ergo Orthodoxū **Conclusio.**
 iam gaudeat imperiū, exultet Christianū nomē. Cum
 te Sacratissime Cæsar, uos Serenissimi Reges, uestra
 erga mortales pietas, ad cōmune omniū bonum, utili/
 tatēq̄ coniunxerit. Quis enī tam hebes q̄ regnis etiā
 uestris, sacrisq̄ penatibus, ac magnis diis, sapiēter cō/
 sultum neget? quis non uestrarū rerum accessus ut feli/
 cissimus futurus sit, utq̄ faustissima in posteros for/
 tuna oriatur, intelligat? Per uos ergo non deficit, cū po/
 tentia uestra, ac magnitudo, promptissimiq̄ ad effun/
 dendā animam populi, minime defutura uideant. Hoc
 iēta nup̄ fœdera, copulataq̄ affinitatibus imperia ex/
 poscunt, hoc augenda Christianorū res. p. subministrā
 daq̄ uestrarū maiestatū & sociis, & amicis auxilia ex/
 petunt, hoc inq̄ arma in perfidos Turcas uertenda, qd̄
 tantope ab ineunte ætate Sacratissime Cæsar optasti
 efflagitant. Vestro enī hoc conuentu iam in Scythia
 tumultuatū est, iam oppida muniri, tormenta parari
 cepta. Tollite ergo animos, uiresq̄ contra infidū hoc
 genus colligentes, in Arabiā unde oriundū est pellite.
 Ita enī tāti Impatoris, tot Regū conuentū, ut necessa/
 riū, sic etiā saluberrimū fuisse intelligemus. Vosq̄ Re/
 gnis non modo uestris incrementū, ac ppetuitatē, sed
 immortalem quoq̄ uobis, apud posteros nominis glo/
 riam comparabitis.

VIX EGO ad exitum pueneram cum Cæsar Imperi
ali habitu, coronaq; (qđ regnum Germani appellāt)
ad suggestum ascendit. assidebāt VLadislauS SIGIS
mundus, LVDOuicus Reges, Vuilhelmus Bauariæ
Dux, a'pila aurea, q̄ orbis imperiū repræsentať, Mare
schalcus de Pappēhaim, a pugione quo iusticiā defen
sionēq; fidei intelligimus, antestabāt. Inde mox Regi
na ANna ad Cæsare deducta est. Cūq; ad publicā sti
pulationē deuentū, iuxta Imperatorē stetit, nec mora,
Cæsari MAXIMILIANO Rom. Imperatori, nisi
CAROLVS, FERDINANDVSue Reges, Nepo
tes, infra annum acceperint, ANNA VLadislai Regis
Pannoniæ filia, Arrabone annulo, & Strigoniensi, qui
cōnubialia uerba fecerat interprete nubit. Inde LV
douici Boemiæ Regis VLadislai Regis filii, & MARIA
MAXimiliani Imperatoris Neptis, Matrimoniū etiā
annulo confirmatū est. Quæ dū agerent, Rex VLadi
slaus cū filiā tanto matrimonio copulatam, filio uero
Cæsaris Neptem uxore dari, uideret, præ gaudio effu
sissime lachrymatū ferunt. His pactis a Cæsare, tri
busq; Regibus, Ducenti fere uiri nobiles militiae orna
mento, atq; insignibus donati sunt, tandē fessi domum
repetiuere. Gurceñ. apud Regē Sarmatiæ prandit,
Inde pomeridiano tempore ad ludū hasticum itū est.
Imperator, Regesq; ac Reginae ex podiis spectauerūt
pariū trium certamen habitum, interfuere Marchio
nes Brandeburgeñ Georgius & Casymirus fratres,
Comes de Hardecko, Iacobus de Landau, Ardolph⁹
de Bibracho, Dauid Cneriger. Victores Com. de har
decko, Iacobus de Landau, Ardolphus de Bibracho

(quanq̃ a seruo adiutus) fuerunt. Peractis ludis, uer-
gente iam ad occasum die, basilicum a Cæsare sympo-
sium in arce habitū est, Conuictores ita discubuerunt,
VLADISLAVS Pannoniæ Rex, Rodtalerina Dñi
Sigismundi de Dietrichstain, MAXIMILIANVS
Impator, ANNA Regina SIGISMVNDVS Po-
loniæ Rex MARIA Regina, LVDOVICVS Rex
Boemiæ, Matrona curiæ Pānonicæ præfecta, Archi-
episcopus Bremeñ, Episcopus Regis boneñ, Vuilhel-
mus & Ludouicus Bauariæ Duces, Albertus Dux de
Mechelburg, Singuliq; ii, singulis matronis accumbe-
bāt, Inde Pannonēs Sarmatiæq; uiri primores longo
ordine conuiuabant, omnesq; (ut de Aristippo inquit
Tertullianus) ita nepotati sunt, ut saliares cœnas, ac
Persica conuiuia superauerint, Trecenti enī (aut nī fal-
lor) plures ciborum missus numerati sunt, omnia auro
argentoq; micabant. Stromata autē, ac peristromata
Campanicis Alexandrinisq; consutis, belluatis, præti-
osiora parietes, Pauimentum stratoria, tapetesq; opē-
riebāt, Cumq; p̃ impetū reclusis foribus ingens mor-
taliū uis introrūperet, Cæsar ad hortum, quē pensilē
in arce habet, cū Regibus, choreæ ut ducerent descē-
dit. Interī ego ad COLimitiū meum, quē Mecænati-
simillimū iudico, contuli, ubi & PI Eriū Grachū Calli-
machū, aut Philetā alterū, ita elegos scribit, STAbiū
STIboriumq; Mathematicos, ac AEGidiū Rem lu-
reconsultū, uirū tum moribus cultissimū tū historiæ
disputatorē subtilē ac eruditū cōueni, q̃ apud Colimi-
tiū cōuictores fuerāt, nullusq; nō dies est in quo & dis-
putādo, & legēdo q̃ppīā præclarū conseq̃ non possis,

Conuiuū
maximum

Colimitia/
na Acade/
mia.

adde frugi hominis humanitatē, liberalitatemq; qui/
eruditos quosq; ita cōplectitur, ut sibi nihil prius q̄ to/
tum sese iis, ne dum facultates elargiri. Mane autē cū
Gymnasiū (est enī Viennæ pcelebre) gratulandi offi/
cio in Cæsare fungi uellet, ipse magnis negociis inter/
pellatus ut breuiter dicerent, lecturus mox orationē
si scriptā darent, mandauit. Quod cum Vadianus me/
us uir cādidiſſimi ingenii (sibi enī dicendi prouincia in/
iuncta erat) accepisset, sic breuiter Cæsarem allocut⁹
est. Satisfactum arbitror uoluntati tuæ sacer Impera/
tor MAXIMILIANE, q̄ orationem, quā Gymnasii
tui nomine coram habiturus erā, maximis & amplissi/
mis rerum tuarū negociis id intercipientibus, te iuben/
te ex animo in paginā tranſtulimus, hoc ipso cōmune
officiū, & ſedulitatē erga te noſtrā oſtenſuri. Tu eam
cū horis ocioſis legeris, ita recipito ut animū inducas
tuum nihil horum uerborū, quæ de maiestate, poten/
tia, & uirtute tua ſentimus copioſe ſatis pro ardētissi/
mo noſtro in te amore, ſummaq; rerum a te geſtarum
admiratione, litterarū monimentis demandari poſſe.
Cui quidam a ſecretis Imp. nomine reſpondit, Cæsari
tanti Gymnasii, ac eruditorū uiroꝝ aduentū gratū
fuiſſe. Eidemq; fauorem, ac operā omnem pro cōſer/
uanda, augendaq; eius dignitate largiſſime polliceri,
Nihil enī prius Maiestati ſuæ fore, q̄ ut ſtudia, inge/
niaq; ſuorum florere intelligant. Cum adueſperalce/
ret nuptiæ Sigismūdi Dietrichſtain, & N. Rodtaleri/
næ ad multā noctem celebratæ ſunt. omnes, præter
Sarmaticum, Reges Reginaq; interfuerunt. Poſtero
die iterum haſticus ludus factus eſt. Spectauerunt

Caesar, Reges, ac Reginae. Paria duo concurrerunt,
 neutrum (cum pariter caderent) uictor. Octauo kalen. Hippoma-
 Augusti Hippomachia idest uerum equestris pugnae si- chia, antiq-
 mulachrum (Castrensi uocabulo torniamen uocant) ha origo.
 bita est. Institutum ut arbitror Phrygium, sed pueri
 olim in eo certabant, unde Maro autor, Troiaque nunc
 pueri troianum dicitur agmen. Et Caesarem legimus
 troiam, turma duplici maiorum, minorumque puerorum
 lulisse. Viennae amplissimum forum est, in quo quadra-
 tum septum, sed longius quam latius factum fuerat, sinistra
 ingredientibus lignea domus, in qua & iudices stabant
 & eorum qui pugnaturi erant arma affigebantur. Dex-
 tra temporarium pegma, frondiis scena opertum Cae-
 sari, Regibusque, ac Reginis, caeterisque Principibus, qui
 ludo non intererant, praeparatum. Turma duplex idest
 paria quindici fuere, neque enim nisi principes uiri, aut qui
 rerum gestarum gloria nobiles euaserant, ingrediebantur
 Institutumque apud Germanos antiquissime obseruatum au-
 tumo, ex quo & strenuissimum quicquid summam laudem repor-
 tabat, imbelles autem dedecore afficiebantur, adde quod si
 quis pia, uel regiae uel mediocris conditionis, qui quidem
 aliquid perperam, ignominiosumque, aut uecorditer ante pa-
 trauisset, ludo miscuisset se, ita omnes illum ipsum, uel cla-
 uis uel frameis insectabantur, ut lege militari impune
 necaretur. Nam militem germanum ab omni labe remotum ali-
 uolebant, quam militum disciplina ut constanter seruaret huius-
 modi certamina, ad quae ingredi gloriosum erat, non in-
 gredi turpissimum, a maioribus instituta fuerunt, quae nunc
 mitius delectationis gratia, a nostris exercentur. Igitur cum
 separati septum ingressi fuerunt, quod priores, hostes in pugnam
 p.

Torniamen-
 tum cur a
 Germanis
 obseruatum

Paria cer/
tantium.

prouocabāt. Itaq; singulis paribus ab initio, diuifis tur
mis, pugna inita est. Primi mucronatis lāceis Vuilhel
mus Bauariæ Dux, Cafymirusq; Marchio Brādebur.
concurrerunt, haftisq; perfractis, exertis se inuicē ma
chæris aggreffi sunt cæsim (neq; enī ferire punctim li
cet) cū in longū certamen p̄traxiffent, dirempti sunt.
Secuti sunt Georgius Margraphius itē Brādeburgen
& Albertus Dux de Mechelburg, qui cū lanceas fre
giffent, uerfis repēte frenis, ad uulnera irrupere (neq;
enī ioco credas actum eſſe) ſed incaleſcēte (ut fit) mar
tiali animo, non ſolum ſcuta inuicē framæis diſſipaue
runt, ſed etiā enſibus, crebris adaſtis p̄cuſſionibus fre
gerunt. Itaq; cum nimio pugnandi ardore intumeſce
rēt, & ipſi dirempti ſunt. Tertiū certamen Comitibus
de Hēnenberg, & de Montfort, datū eſt, qui cum ſtre
nue diu, multumq; certauiffent, reliquis paribus locū
ceſſere. Sic ab oībus, quorū nomīa excidere, tū haſtis
tū parazoniis fortiter pugnatū eſt. Finitis uero pariū
pugnis, Vtraq; utrinq; acies, ut ſimul concurreret ſi
gnum expectabat, Claſſico igiſ dato, iſeſtis hinc inde
telis irruerunt, Ita forum cū fractorū telorum frago
re, tum cadentiū armorum ſtrepitu, crebrisq; quadru
pedantum equorū innitibus reclamabat, ut non ludi
crā exercitationem, ſed uerū certamen fuiſſe credere,
ut diremptus pugnandi ardor, recensiti pedites ſunt.
At Cæſar, quoniā in Diui Stephani, ubi prius conue
nerant inſignibus militariſ, omnes qui expetebant,
donare non potuit. in pegmate, Regibus etiā aſſidēti
bus, reliquos equites creauit, quorum Rhuteni plures
fuere, ex noſtris autē ut numero impares, ita & rebus

gestis, & doctrinis, & studio nullis postponendi, quos inter STAbium meum, uirum eruditū, mihiq; & litteris, & amicitia coniunctum, Cæsar, a quo summopere diligitiur, militari etiā ornamento prosequi uoluit, qđ non minori gloriæ Cæsari tribuo, q̃ Scipioni, qui Ennii statua ut suo sepulchro imponeret iusserat, aut Pollioni, qui Varronis Polyhistoros imaginem in libraria, quā erexerat posuit. aduersperascente aut die. Postero die, Hyppodromū celebratum est, Nicolai Comitis de Salm uictores equi Scyptho aureo, a Viennens. Patritiis, Ciuitatis nomine donati sunt. Sequentes dies cū chirographis, syngraphisq; ac diplomatibus conficiendis, uademq; utrinq; & prouinciarū, & Principum præstando præterire intelligerē. Epithalamiū quod ego in Lodouici Regis, ac Mariæ matrimonio, multo ante, triduo effuderā, Vladislao patri Regi, obferendum censui, ingressusq; eius aulam, cum Fratre Sarmatiæ Rege subide loquentē, ita breui affatus sū. QVAE in laudem matrimonii Serenissimi Ludouici, ac Mariæ, tuæq; Maiestatis multo ante triduo exarauī, ut hilari uultu accipias, rogo, atq; supplico. Hæc enim si tibi placuisse intelligam, si quid dabitur ocii, rebus a te sapienter fortiterq; gestis, prælusisse uidebunt. Interim & tuæ Maiestatis, & dulcissimi filii felicitatem opto. Tu ut illi diu superstes sis, Ille tui similis, & uitæ institutis, & regē gestarum gloria, uideatur. Hiis breuiter dictis Versiculos cum Epistolii præfatione, obtuli subscribendosq; putauī.

Cursus
equorum.

P ii

SERENISSIMO PRINCIPI VLADISLAO
Boemiae & Pannoniae Regi Riccardus Bar
tholinus Hetruscus felicitatem.

VT aliqua in parte salutandi officio, quod apud Per
sas peculiarissimū fuit, fungerer erga te Serenissime
Rex Vladislav, quæ triduo a me, & tempusculo sub
inde interpolato, in matrimonio Serenissimorū princi
pum Ludouici & Mariae (quod faustū felixq; fiet) ef
fluxerūt, tuæ celsitudini offerenda censui. Atq; carmē
in laudem tāti coniugii maturius fortasse censes, a me
exaratum fuisse, oportere haud profecto inficior, sed
lætitia, quam ex tantorum principum futuro hyme
næo conceperam, ita afficiebar, ut multa succurrerēt,
quæ ne mihi quidem impensius cogitanti, oblata fu
issent, tamen hanc meam meditatiunculam, quæ quā
tenuis sit, non ignoro, satis placituram cæteris intelli
gam si tu iucundissime Rex pacato uultu accipiens,
non aspernabere.

IDYLLIVM IN MATRIMONIO SERE

niss. Principum LVDOVICI Regis,
ac MARIAE Reginae.

DVM caligantes terrarum summus habenas
Aspiciet genitor, sceptriq; cupidine/mundum
Distractum uario, & tenui pro limite/clades
Exortas miseris mortalibus, armaq; ubiq;
Feruere, sanguinei referataq; limina Iani
Errores hominum uarios, curasq; reuoluens
Humani generis, secum sic Iuppiter orsus
Postquam informe chaos, necnon elementa uicissim
Aeternum confusa, in corpora nexa redege
Scilicet ut medio, penderet in aere, tellus
Vastaq; nec fremeret extra sua littora pontus
Et calidis purus candesceret ignibus æther
Limitibusq; suis constaret mobilis aer.
Omnia sic statui passim ut communia terris
Essent, ut pingues foetus, & copia rerum
Castam alerent hominum, nullo discrimine, uitam
Tempore quo agresti stillabat ab arbore nectar
Incolaq; e scopulis hyblæus mella legebat
Sponteq; sollicitis tellus non peruia rastris
Aedebat partus cereales, quamq; Iyeum
Malebant gentes Acheloiapocula/priscæ
Paulatim uero lapsa est, & decolor ætas
Quod fuerat commune datum mortalibus agris
Partiri coepit, fallaxq; & avarus habendi
Creuit amor, paruq; repertus limes agello est
Hic, mea sunt, inquit, ne transi, neue recide

Aurea æ/
tas.

Ferrea æt.

Auaritia.

Orbis par
titus.

Perfidia
mortaliū.

Hunc lucum, inter nos fluuius tu terminus esto
Inde orbem inuasit, Nili discrimine longo
Seiunxit Libyam, atq; Asiam, Tanaimq; bicornem
Europæ uoluit fines dare, protinus ipsa
Sic natura, gradus hominum, non conscia recti
Struxit ad imperia, & uigilem ad præcordia curam
Iniecit, Creuere arces, & mœnibus alta
Oppida muniri, & fossis cœpere profundis
Indigetesq; patres, atq; aurea desuit ætas.
Vnde Nini imperium est, hinc bello, illo tenus, orbi
Ignoto Babylonq; furens, & concita Persis,
Cœpit in externos armis prorumpere fines
Quotq; etiam memini Rex imperitauit Amasis
Vrbibus Aegypti, sed ne sequar omnia, tellus
Sic diuisa modo est, regni sic aucta libido
Vt quicq; certi non sit, iubet ire peracta
Euganeæ gentis, bello quas occupat urbes
Illato, atq; ignes stupeo quos Austria passa est
Clam missos, & tecta dolis, flagrantia, miris
Sic nusq; iam tuta fides, communeq; fallax
Ne fraterna quidem seruat concordia, regnum.
Ergo ineunda uia est, qua tot discrimina rerum
Tollantur, meliusq; orbis, terræq; regantur.
Pax cœlo aterna est, quando Iouis omnia, mundo
Solutus ego imperito, ponto Neptunus, auernum
Dis regit, hoc superest ut & hæc mortalibus ora
Concessa, unius Domini quoq; gestet habenas.
Sic fore decretum est, unum gens omnis adoret
Sic secum, uoluitq; modum, lustratq; potentem
Regnatorem Asiæ, sceptrumq; Sophitidos aulæ

Aegyptiq; urbes, magnæ, dirumq; Serapim
 Inde, sub occiduo Tartessia littora sole
 Gallorumq; minas regum, ditescq; Britannos
 Complectens animo, Belgarumq; inclyta regna
 Germanosq; acres bello, sedescq; potentis
 Austriadæ, mox Pannoniam, gelidæq; recurrens
 Sarmatiæ populos, & quos alit ora Scytharum
 Pannonium in puerum tandem defixus inhæret
 Hic placet, hunc animo, totum complectitur, alto
 Qui magnas orbis terrarum flectit habenas.
 Hæc secum, & regiis Belgarum, a sedibus unam
 Coniugio elegit stabili, cui mater Ibera
 Cæsar auus, fraterq; ingens, quo, sanguine Regum
 Præclaro, quisquam non surgit maior, in orbe.
 Quicquid in occasu est, quicquid per littora portus
 Geforaci, refugum tangit mare, & alpihus altis
 Clauditur interne, Illius sub iura futurum.
 Interea absoluet latialis munia belli
 Austriades, tumidumq; Adriæ, uictricibus armis
 Freuenabit pontum, maioraq; sceptrâ parabit.
 Sic etenim crescens, regnisq; potentibus auctus
 Inuenient post fata uiam, qua summere fasces
 Terrarum possit, & gentibus imperet orbis
 Dumq; ergo imperio mundi, maturior ætas
 Crescit erunt olli magni per fœdera reges
 Iungendi, inq; uicem celebranda iugalia sacra
 Nec mora lunonem, atq; ortam Tritonide ripa
 Arcessit, coramq; deis sic talibus inquit.
 Cura puella mihi MARIA est fata rege Philippo
 Pannonio ut puero pulchro iungatur, & altas

CAROLI
laus.

Magna Vladislai incedat Regina per aulas
 Chara faue coniunx, tædasq; exprome iugales
 Tu Pallas puero incumbe, & uirtute parentum
 Imbue, daq; armis nullus sit fortior usquam
 In terris, nulliq; Deum pietate, secundus
 Cui sum terrarum, atq; orbis cessurus habenas
 Annuit hiis Iuno, at contra sic talia Pallas.
 Tu quæcunq; iubes pater omnipotentis olympi
 Perficiam, si quidem Austriadum pepigisse recordor
 Cum domitos uidi magno sub Cæsare Boios
 Me fore præsentem rebus dextramq; futuris.
 Nulla mora hiis dictis, sese ad penetralia confert
 Iuppiter, & secum quæ sint peragenda uoluit
 Agnoscebat enim, causis ingentibus, ipsum
 Ambiri Austriadæ, hinc mors Galli, hinc Itala bella
 Distractum motu uario, curaq; premebant.
 Tunc mentem in Langum uertit, quæ candida mater
 Incrementum ingens, felici prodidit aluo
 Atq; ait, hic meus est, hunc alta ad culmina rerum
 Prouexit uirtus, nam quid memorare necesse est
 Felicemq; ortum, & primæ incunabula uitæ
 Diuino progressa gradu, quod mentis acumen
 In puero eluxit, studiorum quantus in illo
 Præmaturus amor, quantum profecerit, ipsa
 Miratur Pallas, siue astra, poliq; rotatus
 Seu uim signiferi, seu res, præceptaq; morum
 Inquirat, terræq; amnes, atq; æquora ponti,
 Quæq; sub occasu gentes sint, quæq; sub ortu
 Ut fluat Oceanus, quam longo margine tellus
 Claudatur, qua parte gelu coit, æquor, & undæ

Alludit ad
poema suū

Hæc in ulti
mo Austri
adū libro
scribunt.

Gurcensis
laudes.

Ab ortu.

A studiorū
genere.

Nigris inuentus descendat Nilus ab Indis,
 Dilexerit hoc melius nemo, suadela/Venusq;
 Sessitat in labris, quo fante pependit in æthra
 Ales sæpe, suosq; oblita est incuba/nidos
 Diuiniq; animi stupuere, undasq; silentes
 Firmatas uidi, atq; auritas currere quercus.
 Os etiam sublime datum, positusq; sub alta
 Maiestate decor, grauitas, præsentia, motus,
 Diis similem efficiunt, quanta experientia rerum
 Scit Latium, cui frena dedit, scit Gallia, Iberus
 Germaniq; Duces. Verum sub Cæsare, longe
 Est uisum melius, cui, tot labentibus annis
 Imperii adiutor magni, fidusq; laborum
 Est comes. Hunc ergo tanta ad molimina/solum
 Eligere est animus, sic fatus abusq; Lycæo
 Mercurium accersit, mandatq; hæc protinus olli.
 I, nate, & coelo, sumptis talaribus, alto
 Labere, & Augusti sacras te confer ad aulas
 Cæsaris, hinc præpes, nusq; mora/Pannona Regem
 Vladislaon adi, qui connubialia sacra
 Inter se celebrent. Nubat MARIA inclyta/pulchro
 Virgo, LVDOVICO, tædisq; undaq; iugali
 Ipse adero præsens Diuum pater, & bona luno
 Sed Lango pia cura/meo data numine/fido
 Tractandi hoc munus, tamq; alta negotia Regum.
 Sic Iouis imperio magnos affare Tyrannos
 Dixerat, extemplo Cyllenius alliger, Alpes
 Festinus petiit gelidas, & nunciat ipsis
 Regibus, in somno patris mandata Tonantis.
 Nec mora, utrunq; subit, tædis coniungere regna

A præsen-
 tia.

A rerū ex-
 perientia.

A fide.

Q

Irrequietus amor, stabiliq; innectere uinclo
Hic MARIAM poscit, contra sibi Cæsar habendum
Esse Ludouicum, nodoq; augenda iugali
Regna putat, pariterq; incessit corda cupido.

Et iam tempus erat, quo lex, & fœdera tanti
Coniugii firmanda forent, exposcit uterq;
Magnanimi curam, peragenda ad munia, Langi.
Exequitur mandata celer, fidusq; minister
Flumine Danubii lata rate uectus, in alto
Vela dedit uentis, coeunt hinc Sarmata, & inde
Pannonius, Reges magni, quorum alter anhelat
Tela inter Moscos uibrare, acresq; Rhutenos
Et magni tumidas superare Borysthenis undas
Alter Turcarum, Mysorumq; agmina fundens
Pacatum statuit regnum, nuperq; senile
Ostendit robur, rabiem, qui Marte prophanam
Bellaq; uictrici, strauit seruilia dextra.
Langum ambo excipiunt, faciem mirantur amœnam
Atq; graues pariter gestus, gratiq; uerendam
Maiestatem oris, linguæq; arcana disertæ,
Interea paucis res est transacta diebus
Coniugiiq; fides, utrinq; est pacta futuri
Belgica Pannonio est, sic iuncta puella marito.

Crescite iam pueri, coniuncti uiuite Reges
Iam nitet omnis ager, ridet iam Dædala tellus
Clarius it cœlum, riui lætantur & amnes
Horrescunt plantæ, distillant balsama saxis,
Danubii dant nectar aquæ, pacatus abundat
Ambrosia Drauus, & uernantes Carpathus umbras
Extollit, duroq; fluunt, e robore mella.

Crescite iam pueri, coniuncti uiuite Reges
 Non sic tardipedi uisa est sibi Cressa puella
 Fluctifona in Dia, sic nequicquam Artemisæi
 Annua coniugii celebrant solennia Cares
 Non sic turritæ, felicia uincla, Cybelles
 Grata Deis, minor Alcæo quoq; creditur Hebe
 Iuncta, nec lasio, maior uirgo Attica nupsit.

Crescite iam pueri, coniuncti uiuite Reges
 Pannon fronde comas, & uernis nocte corollis
 Intorque Germane comas, & nocte corollas
 Fescenninorum libertas prodiga passim
 Regales intret thalamos, iam Syrmius hospes
 Multa cadis relinat, spument Carchesia baccho
 Austriaco, saliant iuuenes, & ter pede dextro
 Propulsanto solum læti, tria nomina fantor
 Quæ cœlum, pontumq; regunt, terrasq; profundas.

Crescite iam pueri, coniuncti uiuite Reges
 En mundi uoua signa meant, nouus erutus ordo
 Nescio quid maius cœlum promittis, habenis
 Vladislæ tuis, iam canos ungue capillos
 Et tædas adole pingues, seruileq; bellum
 Excidat exanimo, quod tu uirtute, tuoq;
 Sedasti ingenio, pauloq; relaxior insta
 Lætitiæ, & thalamum, tua concinat aula, futurum.

Crescite iam pueri, coniuncti uiuite Reges
 Frater ades sacris, & bello solue phalanges
 Sarmaticas, patere indomitos errare Agathyrsos
 Da ueniam Mosco, Scythicosq; relinque Rhutenos
 Paulisper, dum læta dies, dum lætior annus,
 Dum ridet cœlum, atq; aer nigra nubila ponit,

Q ii

Frater ades, tædæq; sacræ pius omina firma.

Crescite iam pueri, coniuncti uiuite Reges
Per te etiam Cæsar, pugnax dum parturit, ingens
Bellum animus, Venetūq; minas, dum cura domandi
Maturatur, eat lux formosissima, Diuum
Munere concessa, & magnos paritura triumphos
Liberior, sceptri nec maiestate retentus
Indulgeq; iocis, mellitaq; pocula ziti
Spumantesq; hauri nigro crateras hyacho.

Crescite iam pueri coniuncti uiuite Reges
Vos ambo, quorum diis magnis cura remansit
Virgo, puerq; tuum factis imitabere patrem
Tu prior, ipsa tuæ uideare simillima matri
Iuno faue dictis, tibi uincla iugalia curæ
Atq; Maritales sit Regum adolescere tædas.

Currite felices parcarum currite fusi
Sit lætus quicumq; dies, nucibusq; relictis
Dum iuuenilis amor feruet, dum pronuba Iuno
Aspirat, castamq; uenus secat aurea zonam
Alma puella, puerq; o terq; quaterq; beati
Caste adeunto thorum, & caste celebranto hymenæū
Sic nati natorum, & qui nascentur ab illis
Perpetuo regno, solioq; fruantur auito.

Currite felices parcarum, currite fusi
Ecce noua imperia, & rerum incrementa parantur
Sub uestrum, quæcunq; uidet Sol aureus ortu
Quæq; sub occasu, sceptrum uentura, deorum
Auguror officio, uenient sene patre, Alitambi
Incultiq; Scythæ, Parthiq; & discolor Indus
Obsequio, cum scepra potens sua Cæsar ad unum

Transferet, illiusq; manu tractabitur orbis.
 Ergo dum rerum crescit maturior ætas
 Currite felices Parcarum/currite fusi.

Itaq; hosce uersiculos cū obtulissē Adoros abii, nu-
 gæ, nam Principum fores, pedibus (ut aiunt) non ma-
 nibus pultandæ. Iam sextæ augusti Kalendæ aduen-
 tabant. Iam felicissima albicabat dies, & nitido signā
 da lapillo, qua pax æterne, fœdus perpetuum, astini-
 tates immortales, promulgarent. Itaq; cum Cæsar
 semper Augustus, Vladislaus Pannoniæ, Sigismun-
 dus Sarmatiæ, Ludouicus Boemiæ Reges, in arce cō-
 uenissent, atq; interim de rebus magnis sermo habere
 tur, fœderis pmulgatio ad uesperam dilata. Quam-
 obrē accensis cæreis sic res acta est. Cardinales Stri-
 gonien Gurcensisq; aderāt, sed Strigoniē, ob ætatē,
 munus impositum, ut fœderis uerba faceret. qui ita
 exorsus est. Sacratissime Cæsar, Serenissimi Reges,
 Felicissimus dies tandem aduenit, in quo, inter uos per-
 petuum fœdus, immortalisq; amicitia confirmaretur
 Itaq; quod faustum & felix sit, uobisq; regnis uestris,
 & Christianæ reip. profuturū. Si pax, fœdusq; ut inter
 uos tractata sunt placent, & uerbis nunc confirmate,
 & dextras inuicem cōplectimini. Cum ergo lætis ani-
 mis & annuissent & confirmassent, ita dextras coniu-
 xerunt. CAESARIS dextrā primus VLADISLA-
 VS complexus est, inde SIGISMUNDVS, tertio
 LVDOVICVS Reges. Rursus VLadislai dextrā
 SIGismundus frater & Ludouicus filius cōplexi sunt
 Tertio Ludouicus Sigismundusq; dextras cōiungere

Dānat Pri-
 cipes sui tē-
 poris.
 Dies fœde-
 ris promul-
 gati.

Strigoniē
 uerba pro
 fœdere.

Q iii

Formula
itē fœderis

Dona Cæs
Regumq.

tanto omnium applausu hæc acta sunt, ut neq; cogi/
tari, neq; referri gaudium possit, hæc paulo secretius,
Inde ut omnes, q; auidissime expectabant, palam, Cæ/
sar, Regumq; fœdus inrelligerent. Ex Podio Syn/
graphum & Latine, & Germanice sic recitatum est.
QVOD faustum felixq; fiet Nobis, ac Christiano or
bi, Sacratissimi MAXIMILIANI Imperatoris, Se/
renissimorq; Regum VLADISLAI SIGISMVN
DI, ac LVDOVICI fœdus, perpetuum, amicitiamq;
contra infideles, atq; hostium comuniū internicionē
initam confirmatamq; denunciamus. Quibus perle/
ctis, ferit aurea sydera clamor, Tympana perstrepūt,
Tubæ clangunt, Senes, Iuuenes, Innuptæq; puellæ,
Tum Ciues, tum externi, felicissimo rerum exitu læta
bundi per urbem discurrebant, festa ubiq; diuersarū
gentium gratulatio haberi uidebat. Postero die Cæ/
sar, Regesq; mutuis niuicem muneribus certauerunt.
Gurcensem, Sarmatiæ Rex Megaloprepes, Scyphis
Anaglypticis tribus, duobus crateris aureis. Totidēq;
Zebellinorum quadragenis (sic enim appellant) do/
nauit, omnesq; propterea Oratores, uirosq; a secre/
tis, amanuensesq; Cæsareos, aut holoseris, aut pecu/
nia profecutus est. Contra nulli aulicorum Pannoniæ.
Sarmatiæq; quin prius, a Cæsare basilice donati fue/
rint, recessere. Verum hæc prosequendi nec meum in/
stitutum est, nec si uellem, præ multitudine munerum
ac magnitudine compos incepti operis fierem. Tantū
hoc tradendum memoriæ est Cæsare MARIAE Ne/
pti Crucem (cuius superius memini) uiginti miliū du/
catorq; elargitum esse. Regem uero Sarmatiæ zebelli

norum pellibus trium milium ducatorum pretio Imperatorem donauisse. quis uasa aurea, argenteaq; scyphos, Gutturnios, Anciliaq; toreutice figurata arte enumeret; quis uestes purpureas, dibaphas, latosq; principum uirorum clauos, puellarum patagia, militariaq; paludamenta feliciter prosequatur. Quare sit satis hoc in uniuersum meminisse, Cæsarem qui & Reges suis aluit sumptibus supra ducenta milia Rhenensium impendisse. Itaq; rebus auspiciatissime cōfectis perendino die Imperator & Ludouicus Rex graui ambo armatura tecti nouam ciuitatē, quo, ceteri Reges postridie uenturi erant, petiere. Illhuc sequēte die cū omnes conuenirent biduū insumptū est, cōpositisq; examussim rebus, abeūdi tandem utrimq; uenia impetrata est, ubi tot lachrymæ effusæ sūt, ut minus Niobem in Syphilo lachrymari crediderim, Nam Vladislaus ANNAM filiam, delicias suas, solatiumq; ac senectutis præsidium relinquere grauius ferebat, Illa effusis iam deuicta lachrymis, non solum paterni doloris, ac senii miserecebat, sed & crebro fratris, qui paulo ante dixerat, malle mori quam sine sorore uiuere, singultu, ac mœrore ita afficiebatur, ut tota in lachrymas euanescere uideretur, Sic cum diu mansisset datis, mutuo dextris VLADislaus. LVdouicusq; Reges, relicta apud Cæsarem ANNā, in Pan nomiā redire, SIGISMVNDVS Viennā, ut inde paulo post in Sarmatiam abiret, reuersus est,

AD LECTOREM.

QVod pollicitus sū ab initio in parte me prestitisse arbitror, tamē non inficior, tantæ rei magnitudinē, & uberius, & sublimius, dictionis genus poposcisse, Nā ea, quæ magnifice, excellenterq; gesta sunt, nisi eorū dignitatē, atq; amplitudinē uerborū cultu, atq; ornatu prosequare, idem contingat necesse est, ut pro Elephāto Culicem depingas, atq; ea dum legūtur magis risū quam admirationem afferunt, ac tantum abesse arbitror ut res illustres/inerudite/incompteq; scribi debeant, ut etiam cultissim⁹ in iisdem ornatus requiratur alioqui & nos iudicio caruisse censeremur, & facta dictaq; memoratu digna in tenebras a nobis coniici, nedum illustrari uiderentur, Quaquidem in parte uideo complures errare, quippe qui, magis uernaculis suis & iisdem indoctis non citra famæ iacturam, consulere q̄ rerum præstantia sūma cum laude prosequi uelint sed de hoc eruditi iudicent, Interim lectore admonitū uolo, ne minutissima quæq; a quibus nō ignarus pedē retraxi, & iisdem immorari, non nisi ingenio abutentis est, requirat, Nomina at ut alibi prefatus sū ut cuiusq; libido erit, refarciendi, mutandive ædicto publico, libertas esto, Nam ipsam rerum seriem q̄, propriam quorumcumq; Nomenclaturā prosequi, maluimus.

Gaspar Vrsinus Velius.

Quam bene Mæonius celebrauit Homerus Achillē,
 Quam bene & Aenean cantat ubiq; Maro.
 Tam canit Austriadæ bene Cæsaris acta Ricardus,
 Scribendi graphice cultus utraq; uia.
 Felix Aeacides, felix Anchisiades Tros,
 Felix Austriades terq; quaterq; pius
 Contigerunt merito magnis, magno ore locuti
 Vates, æterni carminis artifices.

IOachimi Vadiani Heluetii, ad Ric.

Cæsaris & Regum si quid monimenta merentur
 Quæ Ricarde tuus tollit ad astra labor.
 Iusta tibi famæ merces accedet, & addent
 Priuato meritum grandia gesta decus.
 Lecta adeo rebus componis uerba, suoq;
 Quodcunq; est nusq; non finis esse loco.
 Arte quidem: nam sæpe solent parua illa uideri
 Verborum incompta quæ leuitate fluunt.

Rudolfus Agricola Iunior.

Hoc lege lector opus, non hoc est uerius ullum,
 Quodq; animo poterit gratius esse tuo.
 Siue stylum uideas, seu gesta negotia regum,
 Omnia uel Criticis sunt placitura malis.
 Ad malum siquidem uere exorditur ab ouo,
 Et docte & proprie singula facta docet.

Emendata.

A quinta, Sancti Leopoldi lege Vuolfgangi. eadē ode
ratissimis herbis, odoratissimis. vi, cautesq; tā cerbri,
crebræ. B ii ieiunā fuisse orem, orationem. iii diu ob/
ssam, obsessum. iiii qui ad conuetū pruchiū, conuentū
C i Cuspinianū uirū litteratū Posoniū misit lege Cur/
spinianū uirū &c. ac Vuolfgangū Hamerl Posonium
misit. itē supra ubi treis legit, repone q̄rtuor. itē ut ue/
nientem exciperet, exciperent. D. i Casar cū Crucife/
ris, quia germani sunt, tu lege cū Pruthenis qa germa/
num nomen. eodē cesio lege cisio. eodē, ut postero die
magnis itineribus proficiscerentur, destinavit legendū
est. ii, demolibant p̄ permolibant. eodē, sed consultā
do, sed dum illi consultando. E Cætera consili excel/
lunt animiantia uitam. debet reponi post uersum Ex/
colere æternū &c. G, iii uertice, uortice. H, iii se po/
nere, seponere. iiii sunt sunt. I, decem ut arbitror pas/
suū latitudine nisi ad uulgarē dimēsiōē referas, quīq;
passuū legendū ē. L, ii, intelligent, intelligeret, & inibi
expilarent p̄ expilaretur. Herutius p̄ Herneſtus. H
iii, conuiuæ fuerant, fuerunt. diuesti, diuerti legendū.
I, iiii pone Gurcensem p̄ Gurcensis. episcopi tres se/
quebant̄ reginonen, quē nunc Ratisbonen, legendū
est. percontor, percunctor. K, ii ut pote hesternæ, ut/
pote qui hesternæ. K iii concinnius diffuderit, oratio/
nem diffuderit. xēitiū, exitium. K iiii, una cum magnis
ducibus, una cū oratore Anglico. ac magnis ducibus.
triginta milia ducatorū triginta milium. p̄grederemur
progredērētur. L ii, rubea paludamenta, rubra. M, ii,
ralata, relata. hispanarū, hispaniarū. expeditionē, ex/

peditionē. M iiii, angusti, augusti, esse, effem. Sarmtiæ
 Sarmatiæ. O ii, ac uulnere, ad uulnera. iiii, eruditos
 quosq; eruditos bonosq; pa. ii horū uerborū, uerbo/
 rum dele. P, turnea duplex, turma. framæis frameis
 P ii, Hetruscus perusinus, exaratū fuisse oportere, ibi
 sit punctū. iii, æter æther. iiii, flectit habenas, flectat
 Regiis, regis, austriadū, austriados.

IOANNES STAbius Historiographus Cæsareus
 cum Itinerarium Reuerendissimi Cardinalis Gurcen/
 sis, Sacratissimiq; MAXIMILIANI Imp. semper
 Augusti, ac Serenissimorum VLADISLAI SIGIS/
 MVNDI, & LVDOVICI Regum conuentū a Ric/
 cardo Bartholino nuper ædita, ut accurate impensis
 Ioānis Vuideman ciuis Augusteñ, imprimerēt man/
 dauerit, omnes admonitos uelit, ne quispiam in decem
 annis uigore sui priuilegii, a die æditionis, sequentibus
 imprimere audeat, sub pœna amissionis librorum im/
 pressorum & decem marcarum auri puri.

Hieronymus Victor hoc opus impressit Viennæ, Im/
 pensis Ioannis Vuideman Augusteñ, quod im/
 pressioni xiiii kaleñ. septemb. datū est,
 absolutum uero, Idibus Septēb.
 Anno Dom̃. MDXV.

LXXI

Z.

005643972

16